

ΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΑΣΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΔΑΥΛΟΣ

«Συγγενείς οἱ ἀγαθοὶ
ἀλλόφυλοι οἱ πονηροὶ»

(Ἀλέξανδρος)

**Μέγα
τό κράτος
τοῦ φόβου**

σελ. 149

**«Ἱστορία»:
Αὐταπάτη
ἢ θάνατος**

σελ. 177

**Ὁ «ΔΑΥΛΟΣ»
καὶ οἱ
Ἑβραῖοι**

σελ. 188

ἈΛΛΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

—Ἐνδον σκάπτε (κύριο ἄρθρο)	145
—Μετεωρισμοὶ (ἑπτὰ ἰδεολογικὰ σχόλια)	157
—Παράκαιροι ἀναμνήσεις	161
—Μὰ ποῦ βρίσκεται ἡ πνευματικὴ ἡγεσία; (τομὴ στὸ σῶμα τοῦ πνευματικοῦ Κατεστημένου)	162
—Λόγος καὶ Λογοκρατία (φιλοσοφικοπολιτικὴ ἀνάλυση)	166
—Ἐπίκαιρα καὶ ἀνεπίκαιρα (τὸ παραμῦθι τῆς ἰσότητος σὲ συμβολικὴ μορφή)	174
—Ἀναζήτησις (πρωτόλεια ποίηση)	180
—Ἀνδρέα Κάλβου Ἀρετὴ (ἰδεολογικὴ προσωπογραφία τοῦ πιδὶ ἰδεαλιστῆ ποιητῆ τῆς Νέας Ἑλλάδος)	181

Κυδαθηναίων 29

Πλάκα, Ἀθήνα (119)

Δ/ντής ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Μέγα τὸ τοῦ φόβου κράτος	149
Μετεωρισμοὶ	157
Παράκαιροι ἀναμνήσεις...	161
Μὰ ποῦ βρίσκεται ἡ πνευματικὴ ἡγε- σία;	162
Λόγος καὶ Λογοκρατία	166
Ἐπικάιρα καὶ ἀνεπικάιρα	174
«Ἱστορία»: ἡ μεγάλη αὐταπάτη ἢ ὁ θάνατος	177
Ἀναζήτηση	180
Ἀνδρέα Κάλβου Ἀρετὴ	181
Ὁ «Δαυλός» καὶ οἱ Ἑβραῖοι...	188

Τόμος Α - Ἀριθ. τεύχ. 4 (28)

Περίοδος Β' - Ἀπρίλιος 1982

Ἔνδον

σκάπτε

Ποῦ βρίσκεται αὐτὴ ἡ περίφημη πολιτικὴ ἀλήθεια, αὐτὸς ὁ ὁδηγὸς ὁμαδικῆς σκέψεως καὶ δράσεως, φυσικῆς, ἐλευθερωμένης, ἀληθινῆς, αὐτὴ ἡ «συνταγή», τὸ «κουμπί», τέλος πάντων, ποῦ, ἂν τὸ βροῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὸ πατήσουν, θὰ μπορέσουν νὰ ἀποτινάξουν τὴ συμφορὰ τῆς καταπίεσεως, τοῦ μαζισμοῦ, τῆς ἐξαλλοτριώσεως καὶ ἐξαλλοιώσεως τῆς ἰδίας τῆς φύσεώς τους; Ἡ, μήπως, ἔνα τέτοιο «κουμπί», μιὰ τέτοια δυνατότητα δὲν ὑπάρχει πουθενά, ἀλλὰ «κοινωνία», «κοινὴ δράση», «ὁμαδικὴ συμβίωση», ἀποτελοῦν καθ' ἑαυτὲς παρέκκλιση, διασμὸ τῆς ἀνθρώπινης ὑποστάσεως — ἄρα ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ἐξ ὀρισμοῦ ἀπολύτως ἀσυμβίβαστες μὲ τὸ ψέμα καὶ τὴ σκλαδιὰ ποῦ φύσει ἐνυπάρχουν μέσα στὴν κοινωνία; Καὶ καθόσον ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα, γιὰ ποιά ἔναρξη «ὁμάδα» μποροῦμε, στὰ σοβαρά, νὰ μιλάμε καὶ γιὰ ποιὸ ἐλευθερωτικὸ καὶ ἐξαληθευτικὸ πολιτικὸ γίγνεσθαι, ἀφοῦ, ἂν ὑπάρχη κάποιος τρόπος ἐλεύθερης καὶ ἀληθινῆς ζωῆς, αὐτὸς θὰ προϋπέθετε ἀναγκαστικὰ τὴ διάλυση

**Ἐνδον
σκάπτει**

τῆς ομάδας, τὴν ἀναρχίαν;

Νὰ τὸ «ἐσχατο» πρόβλημα πού τίθεται μπροστά σ' ὅλους ὅσοι ἔχουν ἐπίγνωση τῆς ἀνθρώπινης κατάντιας καὶ παρακμῆς, καὶ θὰ ἤθελαν νὰ ἀντιδράσουν ἀγνά, εἰλικρινά, μὲ ἀγαθὴ συνείδηση, ἀπαλλαγμένοι, ὅπως νομίζουν, ἀπὸ ἐξουσιαστικὲς μολύνσεις, ἐλευθερωμένοι ἀπὸ κάθε σκοπιμότητα πού ὑποδουλώνει καὶ ὑποδουλώνεται καὶ ἡ ἴδια. Γιατί, ἀληθινά, ὅλοι ὅσοι, ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια, ἕως τώρα, σκέφτηκαν, μίλησαν καὶ ἔδρασαν «πολιτικά», τίποτ' ἄλλο δὲν πέτυχαν παρὰ νὰ προσθέσουν ἓνα ἀκόμη «προηγούμενο», μιὰ ἀκόμη «ἐμπειρία» ἢ μέθοδο ἐξουσιασμοῦ κοντὰ στίς τόσες πού ἔχουν ἀνακαλυφθῇ ἀπὸ τὴν αὐγὴ τῆς ἱστορίας καὶ συναποτελοῦν ὅλες μαζί αὐτὸ πού ἀνομάζουμε «πολιτική», αὐτὸ πού ὕστερα ἀπὸ συμπύκνωση πολύχρονης ἰσχύει σήμερα σὰν «τέχνη τοῦ κυβερνᾶν», μ' ἄλλα λόγια, σὰν τρόπος στερήσεως τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀλήθειας ἀπὸ τὰ μέλη τῶν κοινωνιῶν.

Δὲν προτιθέμεθα βέβαια, ἐδῶ, νὰ ἐξετάσουμε ἀναλυτικὰ τὸ θέμα ἀναρχία, σὲ ἀντιπαράθεση πρὸς τὸ θέμα ἐξουσία, πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιατί, ὅπως ἔχουμε καὶ πρόσφατα ἐπισημάνει «ἐναντία τ' αὐτά», δηλαδή ἡ ἀντίθεση ἐξουσίας — ἀναρχίας δὲν σημαίνει, κατὰ τὴν ἡρακλείτεια λογική, τίποτ'

ἄλλο παρὰ ταυτότητά τους. Δὲν ὑπάρχει θέμα διαλύσεως τῆς ομάδας, ἐπειδὴ ἡ ομάδα κατάντησε ἐξουσία, ὅπως, ἀκριβῶς, δὲν ὑπάρχει θέμα περαιτέρω ἰσχυροποίησης τῆς ἐξουσίας, ἐπειδὴ ἡ ομάδα θρίσκεται ἐν διαλύσει. Σ' αὐτὰ τὰ διλήμματα ἐμπλέκεται ὁ δογματικός. Τρόπος σκέπτεσθαι, ὁ ἐξουσιαστικός ἢ ἀναρχικός — εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα — τρόπος σκέπτεσθαι, πρῶτα γιατί προϋποθέτουν αὐθαίρετη — ἄρα δογματικὴ — ἄρνηση τῶν κοινωνικῶν ἐνστίκτων καὶ ὀρμεμφύτων πού φύσει ὑπάρχουν στὸν ἄνθρωπο καί, δεύτερον, γιατί ἐξυπακούουν ἀπόρριψη τοῦ μεγάλου διδάγματος τῆς φύσεως πού ἐπιμένει νὰ συνενώνη σὲ «κοινωνίες», ομάδες, μικρὲς ἢ μεγάλες, περιοδικὲς ἢ μόνιμες, ὅλα τὰ ἔμβια ὄντα. Ναί, λοιπόν, κατ' ἀρχήν, στὴν ομάδα, γιατί ἀποτελεῖ ἔκφραση τῆς ἰδίας τῆς φυσικῆς ἀλήθειας.

Μὰ τότε, πῶς ἡ φύσει ἀληθινή — ἄρα καὶ ἐλευθερωτικὴ — ομάδα θὰ παραμένῃ τέτοια, δὲν θὰ διαστρεβλώνεται καὶ δὲν θὰ ψευτίζει, δὲν θὰ ξεπέφτῃ σὲ πηγὴ ἀνελευθερίας, ἀδικίας, δυστυχίας, σὲ πρόξενον ἐξαχρειώσεως καὶ εὐτελισμοῦ τοῦ ἀνθρώπινου εἶδους; Μὰ ξαναγυρίστε πίσω, σ' αὐτὸ πού πρωταρχικὰ φτιάχνει τὴν ομάδα, στὸ «κοινωνικὸ ἔνστικτο», στὸ «ὀρμέμφυτο», ἢ ὅπως ἀλλοιῶς τὸ λένε, στοὺς «ἐν τῇ ψυχῇ λόγους» τοῦ Πλά-

Ἐνδον
σκάπτει

τωνος ἢ τὸν ἔμφυτο ἐπίσης Λόγο τοῦ Ἡράκλειτου, ὅτι τέλος πάντων ὠθεῖ, φυσικά καὶ ἀβίαστα, ὅχι τεχνητὰ καὶ δογματικά, πολλὰ ἄτομα νὰ ἐνώνωνται. Βρῆτε τί ἔφτιαξε τὴν ὁμάδα, ἀπομονώστε το ἀπὸ τὶς παραχαράξεις του, ἀποτινάξετε ὅλη τὴν ἐξουσιαστική παράδοση, ὅλη τὴν ἱστορία — ναί, τὴν ἱστορία! —, ἀπαλλάξετε τὴ σκέψη σας ἀπὸ κάθε «κοινωνικό», ἢ μᾶλλον ἀπὸ κάθε «κοινωνιολογικό», ξεφύγετε ἀπὸ κάθε «πνευματικό», ἢ μᾶλλον ἀπὸ κάθε «πολιτισμικό», ἐπιστρέψτε στὸ κατὰ φύσιν, αὐτὸ ποὺ βρίσκειται μέσα σας, ἔστω φοβισμένο, κουτσουρεμένο, καταχωνιασμένο στὰ βάθη τοῦ ὑποσυνειδήτου σας. Μὴν ψάχνετε νὰ βρῆτε τὴν πολιτικὴ ἀλήθεια στὰ χαρτιά, στὰ παραδείγματα, στὶς αὐθεντίες, στὴν «πεῖρα», τὴν ἱστορικὴ καὶ πολιτικὴ πεῖρα. Πουθενὰ σ' αὐτὰ δὲν θὰ τὴν βρῆτε καθαρὴ καὶ πρωτογενῇ, παντοῦ θὰ εἶναι πολὺ ἢ λίγο νοθευμένη, συμβατικὴ, ἀπὸ «δεύτερο χέρι». Μὴν κυττᾶτε, γιὰ νὰ τὴν ἀνακαλύψετε, στὰ κοινωνικά φαινόμενα, στὰ γεγονότα, στὴ θεωρία, στὶς καταστάσεις, σύγχρονες ἢ παρωχημένες. Κι αὐτὲς παραπλανοῦν, κι αὐτὲς εἶναι πλαστογραφίες καὶ παραχαράξεις τῆς πολιτικῆς ἀλήθειας.

«Σκάψατε ἔνδον», «διζήσασθε» καὶ «γνῶτε ὑμᾶς αὐτοὺς», ἀνακαλύψετε τὸ γνήσιο κοινωνικὸ εἶναι σας

καὶ ἀφῆστε το νὰ ἀναπτυχθῇ, νὰ «συμπεριφερθῇ πρὸς τοὺς ἄλλους» ἐλεύθερα, αὐθόρμητα, χωρὶς περιορισμούς. Ξαναγίνετε, μὲ ὁδηγὸ τὴ φύση σας, καὶ μόνον αὐτῇ, κοινωνικά ὄντα, πάψτε νὰ εἰσθε ἐξουσιαστικά ἢ ἀναρχικά ὄντα, διεστραμμένες «ἐκδόσεις» τοῦ κοινωνικοῦ ἑαυτοῦ σας. Μὴ φοβᾶσθε, ἐμπιστευθῆτε τὴ φύση σας — τὸ ἀφύσικο, τὸ «κοινωνιολογικό», τὸ «πολιτισμικό» νὰ φοβᾶσθε. Κυττάξτε πόσο θαυμάσια λειτουργοῦν ὅλες οἱ φυσικὲς κοινωνίες τῶν ἄλλων εἰδῶν: Ἡ μητέρα φύση δὲν προδίδει ποτὲ τὰ παιδιὰ της, τὰ εὐλογεῖ καὶ τὰ καθοδηγεῖ, ὅταν προσβλέπουν σ' αὐτὴν — ἀντίθετα, τὰ τιμωρεῖ, ὅταν τὴν ἀρνοῦνται καὶ τὴ διάζουν. Καταπολεμήστε ἐσωτερικά τὸ μικρόβιο τοῦ λογοκράτη, τοῦ τύραννου καὶ ταυτόχρονα τοῦ δούλου, ποὺ ὁ καθένας μας τρέφει μέσα του, γίνετε πρῶτα ἐσεῖς δίκαιοι, ἐλεύθεροι καὶ ἀληθινοὶ ἄνθρωποι, ὅπως σᾶς ἔφτιαξε ὁ Κοσμογονικὸς Νόμος, ἀφῆστε τὸν Λόγο, αὐτὴ τὴν καθαρὴ ἀλήθεια ποὺ ζῇ πάντοτε ἔμφυτη σ' ὅλους μας νὰ ὑπάρχη, μὴν τὴν ἐξοβελίζετε.

Ἐδῶ εἶναι ἡ «συνταγή», ἡ φλέβα τοῦ χρυσοῦ τῆς πολιτικῆς ἀλήθειας, μέσομας, καὶ μέσομας βρίσκεται τὸ «κουμπί» ποῦ, ἂν τὸ πατήσουμε, θὰ ἀπαλλαγούμε ἀπὸ τὴν παρακμὴ καὶ τὴ δυστυχία μας. Κι ὅταν ὁ καθένας τὰ

Ἐνδον
σκάπτει

θρῆ αὐτὰ γιὰ τὸν ἑαυτό
του, τότε λύεται αὐτόματα
τὸ «πολιτικὸ πρόβλημα», ἐ-
λευθερώνεται, ἐξαληθεύεται
καὶ ἀναρρωνύει, ἀναπόδρα-
στα, ἡ ἀρρωστημένη κοινω-
νία. Γιατί ὁ ἐσωτερικὸς μας
Λόγος εἶναι κοινὸς σ'
δλους, κι ὅταν τὸν ἀκού-
σουμε, θὰ «μόλογῇ-
σοῦμε», ὅπως λέει ὁ
μέγιστος τῶν φιλοσόφων,
θὰ «συμφωνήσου-

με», δηλαδή θὰ ξαναφέ-
ρουμε ἀπὸ κοινοῦ, ὅλοι μα-
ζί, τίς, ἐξόριστες, τώρα,
θεές Ἀλήθεια, Ἐλευθερία
καὶ Δικαιοσύνη στὴν «κοι-
νωνία».

Τὸ «πολιτικὸ πρόβλημα»
ἐντοπίζεται στὴν ψυχὴ τοῦ
καθενός μας. Τ' ἄλλα ὅλα
εἶναι αὐταπάτη ἢ δόλος, ἐ-
ξουσιαστικὸς ἢ ἀναρχικὸς.

Δημ. Ι. Λάμπρου

Μέγα τό τοῦ φόβου κράτος

“Αρχή σοφίας», φόβος Κυρίου», κατὰ τὸν ἐβραϊκὸν τρόπο σκέψεως. Καμμιὰ ἄλλη ἀντίληψη δὲν σφράγισε τόσο προσδιοριστικά, σὲ τόσο πλάτος καὶ βάθος, ἐδῶ κι αἰῶνες πολλοὺς, ἕως σήμερα, τῇ ζωῇ μας, τὸ πνεῦμα μας, τὴν ἀτομικὴ καὶ πολιτικὴ μας συμπεριφορά, τὴν ἴδια τὴν Ἱστορίαν, μὲ μιὰ φράση: τὴν ἀνθρώπινη συνείδηση. Ὁ φόβος τοῦ «Κυρίου», τοῦ οἰουδήποτε συμβατικοῦ, ἐπίσημου, κατεστημένου «Κυρίου», πρέπει, σύμφωνα μ’ αὐτὸν τὸν τρόπο θεωρήσεως τῆς ζωῆς καὶ τοῦ Κόσμου, νὰ ἀποτελῇ τὸν ὁδηγὸ, τὸν δείκτη γιὰ τὴν ἀνεύρεση τοῦ ὀρθοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ, τὴν πηγὴ τῆς σοφίας.

Αὐτὸ τὸ πρέπει, τὸ διατυπωμένο τόσο κατηγορηματικά καὶ τόσο ὀριστικά, δὲν καλύπτει ἀπλῶς τὸ θρησκευτικὸ μέρος τῆς γνώσεως. Ὁ «φόβος Κυρίου», ὁ μεταφυσικὸς φόβος, παίρνει διάφορες ἐκφράσεις, συναρτᾶται πρὸς κάθε «κύριο», ὅχι μόνον τὸν «Κύριο», γίνεται μήτρα τῆς ὑποταγῆς, θεμέλιον ἰδεολογικὸ τῆς ὑποδουλώσεως, τῆς πνευματικῆς, ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ὑποδουλώσεως, φιλοσοφικὸ «ἄλλοθι» τῆς τυραννίας, κάθε τυραννίας τοῦ πνεύματος, τῆς ψυχῆς, τῆς ζωῆς μας.

Ὦντας ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ «ὑποχθόνια» συναισθήματα, ὁ φόβος, ἔχει, σύμφωνα μὲ ὅλες τίς ψυχολογίες,

τὴν ἀρχὴν τοῦ σπὸ ἄγνωστο, ἀπορρέει ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο τοῦ νοῦ μπροστὰ σπὸ μὴ ὁρατό, τὸ μὴ βεβαιωμένο. Ὁ πρῶτος φόβος τοῦ παιδιοῦ δημιουργεῖται μέσα σπὸ σκοτάδι, καταλαμβάνει, κατατρέπει καὶ παραλύει τὴν ψυχὴ, μόλις ἀχρηστευθῇ ἡ σημαντικώτερη ὁδὸς προσπελάσεως ἐξωτερικῶν πληροφοριῶν, ἡ ὄραση. Δὲν εἶναι συναίσθημα ἐρευνας, «ὄρε-

Τοῦ

ΛΕΥΤΕΡΗ ΔΙΚΑΙΟΥ

Ξις τοῦ εἶδέναι», ἐλευθερωτικὸ ἀπὸ τὴν ἄγνοια καὶ τὴν πλάνη, δὲν μπορεῖ νὰ ἀποτελέσῃ προϋπόθεση τῆς γνώσεως. Εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο ὁ φόβος, γεννιέται ταυτόχρονα μὲ τὸ σταμάτημα τῶν γνωστικῶν λειτουργιῶν καὶ ταυτίζεται μὲ τὴν κατάσταση ἀνυπαρξίας τῆς γνώσεως, μὲ τὴν ἐκμηδένισή της. Ἡ πίστη ὅτι ὁ φόβος, ὁ οἰσδήποτε φόβος, ἀποτελεῖ «ἀρχὴν σοφίας» εἶναι, κατὰ συνέπειαν, τὸ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετο τῆς ἀλήθειας, συνιστᾷ σκόπιμη διαστρέβλωσή της, εἶναι δόγμα.

Ἀντὶ νὰ συνεχίσουμε ἐμεῖς τὴν κριτικὴ αὐτοῦ τοῦ δόγματος, τοῦ βαθύτατα ἐξουσιαστικοῦ, ὅπως ὅλα τοῦ εἶδους του, ἄς ἀφήσουμε νὰ μιλήσῃ σχετικὰ ἓνας ἑξοχος στοχαστής, ἓνας ἑλληνιστὴς πνευματικῶν, ὁ καθηγητὴς τῆς Ὁξφόρδης RICHARD W. LIVINGSTONE:

«Ἐὰν πάρωμε —γράφει— ἓνα περίφημο παράδειγμα. Ἡ ἑλληνι-

σή του. Ὁ χρόνος καὶ ἡ εἰμαιμένη φέρνουν τὸν Ἡρακλῆ, ὁ ὁποῖος σκοπώνει τὸ βασιανιστικὸ γύπια. Ὁ Δίας πείθεται νὰ σπάσῃ τῆς Ἀλυσίδες τοῦ Προμηθέα, καὶ γιὰ ἀντάλλαγμα μαθαίνει ἓνα μυστικὸ κίνδυνον ποὺ ἀπειλεῖ τὸ θρόνον του. Ἀλλὰ ὁ Τιτάνιος δὲν ταπεινώνεται οὔτε ὁ Θεὸς ἐξυπνώνεται: μὴ συμφωνίαι κιαράζονται ἀνάμερα σποὺς δυὸ καὶ καταλήγουν σὲ ὄρους. Ἀπὸ τὸν πρῶτον ὡς τὸν τελευταῖον στίχο ποτὲ δὲν ἔρχεται στὸ νοῦ τοῦ Αἰσχύλου ὅτι μπορεῖ ὁ Προμηθεὺς νὰ ἔχῃ στενὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ δικαιοσύνη, καὶ ὅτι, ὅταν οἱ λογαριασμοὶ θὰ ἀνακεφαλαιώνονταν, θὰ μπορούσε ὁ Δίας νὰ βγάλῃ τὸ συμπέρασμα ὅτι στὸ κάτω κάτω εἶχε δίκιο. Χωρὶς υποψία ὅτι θὰ μπορούσε νὰ υποπέσει σὲ λάθος, ὁ Αἰσχύλος προσάγει τὸ Θεὸ καὶ τὸν Τιτάνη μπροστὰ στὴ δικαιοσύνη ἔδρα τοῦ ἀνθρώπου λόγου. Κρίνει καὶ τοὺς δύο σ' αὐτὸ τὸ δικαστήριο χωρὶς εὐνοϊκὴ προκατάληψη γιὰ κανέναν ἀπὸ τοὺς δύο, καὶ ὅταν ὁ Θεὸς φαίνεται ἀδίκος, τὸν καταδικάζει ἀδίστακτα». (1)

Ποιὸ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ποὺ προκάλεσε στὸ πνεῦμα τοῦ Ἰώβ ὁ κατατρεγμὸς καὶ οἱ ἀπειλὲς ποὺ ἐξάπλυνε ἐναντίον του ὁ Γιανθὲ, μ' ἄλλα λόγια ὁ «φόβος Κυρίου», ποὺ τόσο ἐπίμονα ὑπέβαλε στὴν ἐκμηδενισμένη ψυχὴ τοῦ τρομοκρατημένου ἀνθρώπου; «Ἀρχὴ σοφίας»; Κάθε ἄλλο, τὸ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετο, ὅ-

πως ὁμολογεῖ ἡ ἐβραϊκὴ σκέψη, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τὸ ἐκτιμᾷ: ὁ ἄνθρωπος κατέπεσε στὴν κατὰστασιν «τῆς ἀμάθειας καὶ τῆς βλακείας», παραιτήθηκε «ἀπὸ κάθε ἐλεγχο τῶν συστημάτων τοῦ Κυρίου», ἀποδέχθηκε ἀναιτιολόγητα τὸ ἄγνωστο καὶ ἄδικο — ἀπέβαλε τὴν αἴσθησιν τῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς Δικαιοσύνης — ἐδίωξε ἀπὸ μέσα του τὸ Λόγον. Καὶ τί κράτησε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του; Μὰ τὴν ἀναιτιολόγητὴ εὐπειθεῖαν, τὴν ἀδικὴ ὑποταγὴν, τὴν τυφλὴν ὑποδοῦλωση, πνευματικὴ ἢ πολιτικὴ, ἀδιάφορον.

«Πῶς μπορεῖ ὁ Γαλιλαῖος — παραιτηρεῖ ὁ ἴδιος μελετητὴς (2) — νὰ υποστηρίξῃ ὅτι ἡ γῆ κινεῖται γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον; Νὰ, ἐδῶ ὀλόκληρη ἡ ἐγγύησις τῆς Ἀγίας Γραφῆς γιὰ τὸ ἀντίθετον. Ὁ Ἀποστολὸς Παῦλος μᾶς εἶπεν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶναι καμωμένοι νὰ ζοῦν «ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς» Ἐπεταί, λοιπόν, ὅτι δὲν ζοῦν σὲ περισσότερα ἀπὸ ἓνα πρόσωπα τῆς γῆς ἢ «ἐπὶ τῶν νῶτων τῆς γῆς». Μὲ πέτοιο χωρὶς μπροστὰ στὰ μάτια του εἶναι κρισιμικὸς δὲν ἤθελε οὔτε νὰ μιλήσῃ γιὰ τοὺς Ἀντίποδες. Ἔτσι οἱ θεολόγοι τοῦ Μεσαίωνα συζητοῦσιν, χρησιμοποιώντας τὴ βίβλον ὅχι γιὰ νὰ τὴ ζωντανέψουν, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν ἀπολιθώσουν. Καὶ μὲ ἀμέτρητους τρόπους λιγότερο σοβαροὺς ἀπ' αὐτοὺς, τυχαῖες παραιτηρήσεις ποὺ παραινότηθησαν, ὥμες ἀντιλήψεις πρωτόγονης ἐποχῆς, ἠθικὲς ἐντολὲς γιὰ πρωτόγονο λαόν, ὅλα αὐ-

(1) RICHARD W. LIVINGSTONE, «Τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα καὶ ἡ σημασία του γιὰ μᾶς», ἑλληνικὴ μετάφρασις ὑπὸ Β. Ν. Τατάκη, ἔκδ. Μαστοροῖδη, Θεσσαλονίκη, χ.χ., σ. 66 — 7.

(2) Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 64.

τὰ περιβλήθηκαν μὲ θεϊκὸ κύριος καὶ σφαιρηλάτησαν μ' αὐτὰ ἄλυσί-
δες γιὰ τὴν ἐλευθερίᾳ τῆς σκέ-
ψης μόνο καὶ μόνο γιατί βρέθη-
καὶν μέσα στὸ Ἱερὸ Βιβλίο. Ἀπὸ
τέτοιους κινδύνους οἱ Ἕλληνες
ἦταν ἐλεύθεροι. Δὲν εἶχαν Βίβλο.
Ὀνομάζουμε συχνὰ τὸν Ὅμηρο
Ἑλληνικὴ Βίβλο. Ἀλλὰ ἡ φράση
εἶναι παραιπληνητική, γιατί ὁ Ὅ-
μηρος δὲν εἶχε τὸ ἀμειτάκλητο κύ-
ριος τοῦ Νόμου, ποὺ μὰ φορὰ προ-
χειρίστηκε καὶ δεσμεύει γιὰ πάν-
τα, ἁλλὰ τὴ λειπτὴ ἐπίδραση ἑνὸς
βιβλίου, ποὺ βρίσκεται στὰ χέρια
τοῦ καθενός. Οἱ Δελφικοὶ χρη-
σμοὶ πλησιάζουν πολὺ τὸν ἐβραϊ-
κὸ Νόμο, γιατί ἦταν ἄμεσες ἐντο-
λές τοῦ Ἀπόλλωνα. Ἀλλὰ δὲν
ἐγίναν ποτὲ μηχανὲς τυραννίας,
γιατὶ τοὺς ἔδιναν γιὰ ν' ἀντιμετω-
πίσουν εἰδικὲς περιστάσεις καὶ
ἦταν αὐστηρὰ προσωρινὲς στίς ἐ-
φαρμογές τους».

Ἀλυσίδες, λοιπόν, γιὰ τὴν ἐλευθε-
ρία τῆς σκέψεως κατασκευάζει ὁ
«φόβος Κυρίου». Καὶ ἡ «ἀφοβία», ἡ
ἄρνηση τῆς τυφλῆς ὑποταγῆς; Αὐ-
τὴ ἀκριβῶς γεννᾷ τὴ γνώση, αὐτὴ
θρέφει τὸ πνεῦμα, αὐτὴ μόνη — κι
ὄχι ἄλλο — εἶναι ἡ «ἀρχὴ σοφίας» —
κι ὁ Προμηθεὺς, ποὺ «δὲ ν φο-
β ἡ θ η κ ε τ ἡ θ ι ε ἰ κ ἡ ὁ ρ γ ῆ»,
αὐτός — κι ὄχι ἄλλος — ὁ ἐγγυη-
τὴς τῆς γνώσεως:

«Ἀνέκαθεν — γράφει Ἕλλη-
νας φιλόλογος καὶ κριτικός, ἀπὸ
τοῦς ἐπὶ δεινούς τῆς ἐποχῆς μας —
τὸ πνεῦμα εἶχε Θεὸ τὸν Προμη-
θεῖ: αὐτὸν ποὺ κλέβει τὴ φωτιὰ

ἀπ' τὸν τύραννο — μὰ σπῖθα
ἔστω μόνο, μὲς σ' ἓνα σωλῆνα
(δηλαδὴ: ἓνα σπέρμα νοῦ, μὲς
σ' ἓνα κουκούλι μύθου) — καὶ κα-
ρῖζει στοὺς δυναστευόμενους τὸ
μέσο τοῦ ἐμπρησμοῦ καὶ τῆς ἀνα-
τροπῆς, τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς καλ-
λέργειας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς
οὐσίας, πούναι φλόγα καὶ γίννε-
σθαι, ὄχι πάγος καὶ τάξις (...).
Δηλαδὴ: τὸ πνεῦμα εἶναι τὸ θεῖο,
λέει ὁ μαριαθωνομάχος (σ. «Δ»:
ὁ Αἰσχύλος): κ' ἡ τέχνη: τὸ διὰ-
μεσο τῆς παραδόσης τοῦ κλοπμαί-
ου στοὺς ἀποδέκτες. (Θεοὶ καὶ
δαίμονες, ἀπὸ τότε, κυνηγᾷν, γ' ἰ-
αι ὁ τ ὁ, ἀνήμεραι καὶ λυσσαλέα,
τοὺς δημιουργούς: καὶ τόσο μα-
νιακώτεροι, ὅσο γνησιώτεροι: γιατί
ἐλευθερώνουν κι ἀνοίγουν μάτια,
καλλιτεροῦν ψυχὲς καὶ «τέχνες
κατεργάζονται» μύριες, γιὰ νὰ δι-
νουν φόρα σὲ καιριδὲς φλογερές,
γκρεμίζουν ἱερὰ καὶ ὅσια, δεί-
χνουν διαρκῶς τὴν οὐσία, ξαλλά-
ζουν τὴν ὁραση, τὴ γεύση, τὴν ἀ-
φή, τὴν ὁσφορηση, τὸ αὐτὶ τῆς ὑπο-
ψίας, ὑψώνουν κατακόρυφη τὴν
«ὑβρί» τῆς γνώσης, μὲ τὸ κοντάρι
μυτηγμένο στὸν πυρῆνα τῶν πραιγ-
μάτων καὶ τὴν αἵχμη νὰ διατρι-
πᾷ τὸ σπέρμα τοῦ θόλου ὅπου σκί-
ζονται στὰ δυὸ τὰ καταπετάσματα
παίγια τῶν οὐρανῶν κι ἀντε τρε-
χᾷτε γιὰ καπνοὺργιες παρθενορα-
φές, μὲ τοὺς «Θεούς» νὰ χύνουν-
ται ἀχρηστοὶ στίς «καταβόθρες!»)
(³).

* * * *

Π οἶος κρύβεται πίσω ἀπὸ τὴν
προμετωπίδα τῶν διαφορῶν

(3) Ρ. Ἀισωπολίδης, εἰς περιοδικὸ «Τετράμηνα», τεύχος 2, Φθινόπωρο '74,
σ. 121 — 2.

«Κυρίων», τοῦ Δία, τοῦ Γιαχβὲ καὶ ὅπως ἀλλίως ὀνομάζονται; Μᾶς ἀπαντᾷ καὶ σ' αὐτὸ ὁ Αἰσχύλος, ὁ μαρathonomáchos, ὁ ἄφοβος ἀγωνιστὴς ἐναντίον κάθε τυραννίας, πολιτικῆς (περσικῆς, μὲ τὸν ἀγῶνα καὶ τραυματισμό του στὸ Μαραθῶνα) ἢ πνευματικῆς (μὲ τὸν «Προμηθεῖα Δεσμώτη» του): Τὸ Κράτος (= ἡ δύναμη, κατὰ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ σημασία τοῦ ὅρου — καὶ ὄχι ἡ πολιτεία) καὶ ἡ Βία, τὰ δύο αὐτὰ ἀπαραίτητα σύνεργα κάθε ἐξουσιαστῆ, κάθε «Κυ-

ρίου», κάθε σκοταδιστῆ, καταστροφέα τῆς γνώσεως καὶ ἐχθροῦ τῆς ἐλευθερίας. Αὐτὰ τὰ δύο δημιουργοῦν καὶ καλλιεργοῦν τὸ φόβο, ποῦ δὲν ἐνυπάρχει μέσα στὶς ψυχὲς καὶ προκαλοῦν, χωρὶς τὴ θέληση τῶν ἀνθρώπων, ἀπώλεια τῆς αἰσθήσεως τοῦ ὀρθοῦ, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Πλάτων.⁽⁴⁾ Ἡ δύναμη, λοιπόν, εἶναι τὸ μέσον τῶν «Κυρίων», μὲ τὸ ὁποῖο ὁ Προμηθεῖας, ὁ ἄφοβος, ἐλεύθερος καὶ φιλέρευνος ἄνθρωπος, θὰ συνεντισθῇ:

«ΚΡΑΤΟΣ: τῆς γῆς λοιπὸν κατάνανκρα φτάσαμε, νὰ
στὰ σκυθικά τ' ἀπάτητα, τὴν ἐρημίαν...
Ἕφαιστε, τώρα τὴ δουλειά σου, μπρός —
τίς προσαγαγὲς ποῦ σοῦδωσ' ὁ πατέρας!
τοῦτον ἐδῶ: κειπάνω
στὰ θράχια, στὰ γκρεμά, τὸ λαοπλάνο,
μ' ἀκατάλυτα δεσμά — καὶ τὰ πόδια στὰ σίδερα —
κάρφωστον!
Ποῦ τὸ δικό σου τὸ λουλούδι, ὁ κλέφτης,
φλόγα τῆς παντοδύναμης φωτιάς
χάρισε στοὺς ἀνθρώπους! Μὰ τέτοιο κρίμα
πρέπει νὰ τὸ πληρώσῃ στοὺς θεούς —
νὰ μάθῃ τοῦ Δία τὴν τυραννίαν νὰ στέργῃ
καὶ τοὺς φιλόανθρωπους ν' ἀφήνῃ τρόπους». ⁽⁵⁾

Ἀλλὰ τὸ αἰσχύλειο «κράτος», ἡ δύναμη, δὲν εἶναι ἀπλῶς δημιουργὸς τοῦ φόβου. Εἶναι καὶ δημιουργημά του: μὲ μιὰ ἀμφίδρομη κίνηση ὁ φόβος, ὅπως γεννιέται ἀπὸ τὴ δύναμη, ταυτὸχρονα γεννᾷ τὴ δύναμιν, γίνεται κίνητρο γιὰ τὴ συγκέντρωση ἐξουσιαστικῆς ἰσχύος (πλούτου, ὁργανώσεως, ὀπλων). Γιατὶ οἱ «κύριοι» ποῦ χρησιμοποιοῦν τὸ «κράτος» γιὰ τὸν ἐκ-

φοβισμό τῶν δούλων τους, παράλληλα καὶ οἱ ἴδιοι εἶναι θύματα τοῦ φόβου τους ἀπέναντι στοὺς δούλους, κατατρύχονται βασανιστικά ἀπὸ τὸ συνεχές αἶσθημα τοῦ κινδύνου ἀνατροπῆς καὶ τιμωρίας τους. Φόβος καὶ δύναμη ἀλληλοστηρίζονται, ἀλληλοελέγχονται καὶ ἀλληλοσυντηροῦνται, ἐμπλεκόμενα καὶ τὰ δύο σ' ἓνα φαῦλο κύκλο ποῦ δὲν ἔχει ἀρχή, δὲν ἔχει τέλος καὶ δὲν παρουσιάζει καμμιά ὁδὸ διαφυγῆς ἀπὸ τὴν κόλα-

(4) Πλάτωνος, «Πολιτεία», 413, β.

(5) Ἡ μετάφραση τοῦ χωρίου αὐτοῦ τοῦ «Προμηθεῖα Δεσμώτη» λήφθηκε ἀπὸ τὰ «Τετράμηνια», ἐνθ' ἀνωτ., σ. 121.

ση, τῆς ὁποίας αὐστηρὰ χαράσσει τὰ ἀπαρβίαστα σύνορα.

Στοὺς χρόνους μας, ποὺ ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἐξουσίας ἔχει πάρει τερατώδεις διαστάσεις, εἶναι «μέγα τὸ τοῦ Φόβου κράτος», γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε ἐλαφρὰ ἀλλαγμένη τὴν ὁμηρικὴ ἔκφραση «μέγα τὸ τῆς θαλάσσης κράτος». Θάλασσα, ἀτέλειωτο πέλαγος, ἀπλωμένο παντοῦ, ἡ ἐξουσιαστικὴ ἰσχύς, ποὺ δὲν ἀφήνει καμμιὰ πιυχὴ τῆς ζωῆς μας φυσικὴ, ἀληθινὴ, ἐλεύθερη. Καὶ θάλασσα, πέλαγος, ἀπλωμένο παντοῦ, τὸ ἄγχος, τὸ αἶσθημα τῆς ἀνασφάλειας, ἡ σύγχρονη αὐτὴ ἐκδήλωση τοῦ μεταφυσικοῦ καὶ πολιτικοκοινωνικοῦ φόβου, ποὺ εἶναι τὸ κύριο, τὸ καθοριστικὸ ψυχολογικὸ γνῶρισμα τῆς ἐξουσιαστικῆς κοινωνίας συγχρόνου τύπου.

“Ἄν ἓνας ἐλεύθερος, ἀληθινὸς ἄνθρωπος, ἓνας Προμηθεὺς, ἐρχόταν σήμερα στὴ ζωὴ, σίγουρα μόνον φοβιτοιαρικά ὄντα θὰ διέκρινε ἀνάμεσα στὰ μέλη τῶν συγχρόνων κοινωνιῶν, τῶν κοινωνιῶν τῆς δυνάμεως, τῆς ὑλικῆς, τεχνοκρατικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἰσχύος, τοῦ πολιτικοκοινωνικοῦ δόγματος, τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀνελευθερίας.

“Ὅντα διεσπραμμένα, ἀντιπνευματικά, ἐγκληματικά, ὅπως εἶναι κάθε ἐξουσιαστὴς ἢ δοῦλος — εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα — ποὺ ἔχουν πρσβληθῇ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια τοῦ φόβου:

«ΤΑ ΦΟΒΙΤΣΙΑΡΙΚΑ ΟΝΤΑ :
Τ’ ἀδέξια καὶ φοβιτοιαρικά ὄντα γίνονται σίγουρα πρὸ εὐκόλα ἐγκληματίες, παρατηρεῖ ὁ Φρεϊδερί-

κος Νίτσε ⁽⁶⁾ : δὲν ἐπιχειροῦν οὐπὲ τὴν πρὸ μικρὴ ἀντίσταση ποὺ εἶναι σύμφωνη μὲ τὸ σκοπὸ ἢ μὲ τὴ δικαίωση. Τὸ μῖσος τοὺς δὲ γινωρίζει ἄλλη διέξοδος ἀπὸ τὸν ἐκμηδενισμό — καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἔλλειψη πνεύματος ἢ παρουσίας πνεύματος».

Πολύ ὠραία: Μέσα στὸν σύντρομο ἀφορισμὸ τοῦ ὁ Γερμανὸς φιλόσοφος δίνει ὅλες τὶς πνευματικὲς καὶ κοινωνικὲς παραμέτρους τοῦ φόβου: ἐγκατάλειψη τοῦ αἰσθήματος τοῦ δικαίου, ἀποκοπὴ ἀπὸ τὸ πνεῦμα ἢ τὴν παρουσία πνεύματος, ἐκμηδενισμός, ἐγκληματικότητα. Μὲ μιὰ οὐσιαστικώτερη παρὰλειψη: ὅτι, κήρυκας αὐτὸς τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐξουσίας, ἀποφεύγει νὰ συσχετίσῃ τὸ μῖσος, ποὺ, ὅπως ἐπισημαίνει διέπει τὸν φοβισμένο ἄνθρωπο, δυνάστη ἢ δυναστευόμενο, μὲ τὴ δύναμη καὶ τὴν ἐξουσία, τοὺς δημιουργοὺς αὐτοῦ τοῦ φόβου. Κι ἀντὶ τῆς ἀλήθειας, τῆς γνώσεως, τοῦ Λόγου, τῆς σοφίας, σὰν κορυφαίων ἀξιῶν, τίς ἀπείρες ὑποβιβάζει, προτιμᾷ τὴν θέληση, τὴν ἰδεολογικὴ αὐτὴ βάση τῆς σύγχρονης βουλησιοκρατικῆς ἐξουσιαστικῆς κοινωνίας. (7)

«Ἐλλειψη πνεύματος ἢ παρουσίας πνεύματος», λοιπόν, στὰ θύματα τοῦ κράτους τοῦ Φόβου καὶ τῆς Δυνάμεως, τῆς ἀστοκαπιταλομαρξιστικῆς, τῆς οἰκονομιστικῆς κοινωνίας μας. Ἀντιπνευματικότητα ὁλοκληρωτικὴ, ἀπόλυτη ἐξημος στίς συνειδήσεις τοῦ καθεστώτος τῆς Λογοκρατίας, τοῦ παγκόσμιου — ναι, τοῦ παγκόσμιου, μὴ γελιέστε! — καθεστώτος τῆς παρακμῆς. Καὶ μιὰ παιδεΐα, μιὰ

(6) Φρ. Νίτσε, «Ἡ Αὐγή», ἀφορισμὸς 410ος.

(7) Δημήτρης Ι. Λάμπρου, «Ἀναζήτηση», ἐκδ. «Δαυλός», Ἀθήνα 1981, σ. 165—79.

παγκόσμια παιδεία, ανάλογα δογματική καὶ ἀντιπνευματική, κομμένη καὶ ραμμένη στὰ μέτρα τῆς ἐξουσίας, μιὰ παιδεία τροφοδότις τοῦ κράτους τοῦ φόβου, μιὰ παιδεία παραγωγῆς ἀνθρώπων μὲ ἀρρωστημένους ἀνησυχίες, ἀγχομένων, ἀνελεύθερων καὶ ὑποτακτικῶν, ὅπως παρατηροῦσε εἰς τὴν ἀπὸ πολλὰ ἤδη χρόνια, εἰδικὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὁ Ἴων Δραγοῦμης :

«Ξεσκολίζουν μὲ λάβαρο τὸ φτωχότερο καὶ στενότερο ἀπομικρὸ συμπέριον γιὰ ἰδανικὸ, καὶ προσθέτουσιν ἔτσι ἄλλον ἕνα κόκκο ἀναρχίας διανοητικῆς στὴ θάλασσα τῶν φτωχῶν, στενῶν, μίζερων ἀτομικῶν ἰδανικῶν, ποὺ βρίσκονται πελαγωμένοι μέσα οἱ ἄνθρωποι. Τὴν ἐλευθερίαν τους, τὴ ζωντάνια τους, τὴ θέλησὶν τους τίς ἔχουσιν πλακώσει ἀνωφύλευτα βάρη, πρὶν τοὺς ἐξάρωσαν τὸ νοῦ καὶ τοὺς ἐμύκραναν τὴν ψυχὴν μὲ μιὰν ἀρρωστίαν κλημένην συχίαν γιὰ τὸ πῶς θὰ βγάλουν τὸ ψωμί τους μόνον ἀπὸ τὴν ἀνησυχίαν, χωρὶς αὐτοπεποίθησιν, θγαίνουσιν ἀπὸ τὸ σχολεῖν καὶ ἀντικρύζουσιν τὴν κοινωνίαν, καὶ οἱ περισσότεροι σκύβουσιν καὶ γίνονται σκλάβοι ἐκείνου ποὺ θὰ τοὺς παρασταθῇ, γιὰ νὰ ἀπολάβουν μιὰ θεασύλα. Παντοῦ ἄλλοῦ, ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τους, γυρεύουσιν ἀποκούμπι, προστασίαν καὶ ὑποστήριξιν, γιὰτὶ μέσα τους δὲν τὰ βρίσκουσιν. Λιγοστοὶ εἴηεν ἐκείνοι, ποὺ ξανακάνοντες τὴν ἀνατροπὴν καὶ τὴν παιδείαν τους, ἀφοῦ ἀφήσουν τὸ σχολεῖν

καὶ ξεφορτώνοντας ἀπὸ πάνω τους τὰ βάρη ποὺ τοὺς φόρτωσαν, σηκώνουν ψηλὰ τὸ κεφάλι». ⁽⁸⁾

Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς διαφαίνεται ἡ λύσις, ἡ κάθαρσις. Ἡ «Παιδεία» τοῦ ἀνθρώπου, ἡ «Παίδευσιν» μὲ τὴν γενικώτατην, τὴν εὐρύτατην ἔννοια, ἡ ἰσχύουσα ἰδεολογία, ἡ κατεστημένη κοσμοθεωρία, ἡ κρατούσα ἀντίληψιν γιὰ τὴ Ζωὴ καὶ τὸν Κόσμον, αὐτὰ εἶναι οἱ δημιουργοὶ ἀνθρώπων. «χωρὶς αὐτοπεποίθησιν», ἀνθρώπων ποὺ «παντοῦ ἄλλοῦ, ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τους, γυρεύουσιν ἀποκούμπι, προστασίαν καὶ ὑποστήριξιν, γιὰτὶ μέσα τους δὲν τὰ βρίσκουσιν». Εἶναι οἱ προαγωγοὶ τῆς ἀρρωστικῆς ἀνησυχίας, τοῦ φόβου, τοῦ τρόμου, τοῦ ἀγχοῦ, τῆς συνεχοῦς φανταστικῆς ἀπειλῆς, ποὺ δῆθεν ἐπικρέμαται σάν δαμόκλεια σπάθη πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας. Καὶ ἡ «Παίδευσιν», κατὰ λογικὴν ἀναγκαιότητα, μπορεῖ, μόνον αὐτή, ἂν ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἐξουσιαστικότητα καὶ τὸ δογματισμό, ἂν πάψῃ νὰ καλλιεργῇ τὸν «φόβον Κυρίου» καὶ τοὺς φόβους ὄλων τῶν «κυρίων», νὰ ξαναγεμίσῃ τίς ἀδειες ψυχῆς, νὰ γίνῃ ἡ πραγματικὴ «ἀρχὴ» σοφίας, ἀλήθειας καὶ ἐλευθερίας, νὰ ξαναγίνῃ ὁ Προμηθεὺς ποὺ θὰ ξαναφέρῃ τὰ θεῖα αὐτὰ δῶρα στὸν κόσμον, τὰ δῶρα ποὺ ἔχουμε ἐξοβελίσῃ τόσο παράλογα καὶ ἐγκληματικὰ ἀπὸ τὴ Ζωὴ μας :

«Υπάρχει κάτι στὴ μέθοδο τοῦ Σωκράτη —γράφει ὁ LIVIGSTONE— ποὺ δὲν τὸ βρίσκουμε στὸν Ἡσέα καὶ τοὺς ὁμοτίμους του. Ὁ Σωκράτης δὲ γεμίζει τὴν Ἀθή-

(8) Ἴωνος Δραγοῦμης, «Ὅσοι Ζωντανοί», ἐκδ. «Πέλλα», σ. 123—4.

να μὲ καταγγελλίεις τοῦ καίκοῦ, οὔτε βροντᾷ ἐναντιῶν ἐνὸς ἐνόχου λαοῦ, οὔτε ἀγωνίζεται, οὔτε φωνάζει, οὔτε γεμίζει τοὺς δρόμους τῆς παιδείας του· μὲ τὴ λαικωνικὴ προειδοποίηση ὅτι σὲ σαρᾶντα μέρες θὰ κατατροπωθῇ ἡ Ἀθήνα. Ἀπὲλ ἐς καὶ τὸ ῥόμοις ἰδὲν ὑπῆρχε στὴ δική του μέθοδο. Συμμοτύσε ἰαντίθετα ἴσους στοὺς ἀκροατὲς του. Ἔναι παλιὸ ἐλληνικὸ γνωμικόν: γινῶθι σαυτόν. Νὰ γνωρίσῃ κανεὶς τὸν ἑαυτό του, τὴς δυνάμεις του καὶ τὰ ὅριά του, νὰ γνωρίσῃ σὲ πόσο βαθμὸ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἱκανοποιεῖται πραγματικὰ μὲ ἀρετή, ἢ δόξα, ἢ δύναμη, νὰ ξέρῃ τὰ πράγματα ποὺ ἀνέκουν στὴν ἡσυχία τοῦ ἑαυτοῦ του — αὐτὴ ἦσαν ἡ ἰδιόμοτη συμβουλή του. (...).

»Σ' αὐτὰ τὰ χωρία βρίσκεται τὸ ἀληθινὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα. Ἀλλὰ τὸ ἔσθῃσε καὶ ἡ Παιδεία

μας καὶ ἡ φιλοσοφία μας: καὶ ὥσπου νὰ ξαναγυρίσῃ, οὔτε ἡ Παιδεία μας οὔτε ἡ φιλοσοφία μας θὰ φθάσουν τὰ ὕψη ὅπου εἶναι ἡ θέσις ποὺ τοὺς ταυριάζει νὰ κᾶνουν τὸν περίπατό τους» (9).

Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴ Μυθολογίαν γιὸς τοῦ Προμηθέα ἦταν ὁ Ἑλλην. (10) Ἡ συμβολικὴ αὐτὴ συγγένεια παρουσιάζει ἀνάγκη τὸ ἱστορικὸ «δέον», ὅσο καὶ τὴ μοῖρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀνὰ τοὺς αἰῶνες. «Ἑλληνες» εἶναι, πρέπει νὰ εἶναι, τὰ παιδιὰ τοῦ πνεύματος τῆς ἐλευθερίας, τῆς περηφάνειας καὶ τῆς δημιουργίας, τὰ παιδιὰ τοῦ ἀδούλωτου, τοῦ ἀφοβου, τοῦ πυρφόρου πνεύματος, τοῦ προμηθεϊκοῦ καὶ τιτανικοῦ ποὺ δὲν πεθαίνει ποτέ, ὅσο κι ἂν τὸ σταυρώνουν στὰ παιγρὰ βράχια τοῦ Καύκασου ὅλοι οἱ «Κύριοι» ὅλων τῶν ἐποχῶν. Ἀκριβέστερος συμβολισμὸς τοῦ Ἑλλήνα, τῆς ἀποστολῆς του καὶ τῆς μοίρας του δὲν ὑπάρχει.

(9) Ἐνθ' ἀνωτ., σ. 235—6.

(10) Ὁ Προμηθεὺς ἦταν γιὸς τοῦ Τιτᾶνος Ἰσπετοῦ καὶ τῆς Κλυμένης, Τιτᾶν καὶ ὁ ἴδιος. Παντρεύτηκε τὴν Πύρρα καὶ ἀπέκτησε ἀπ' αὐτὴν τὸν Ἑλληνα. Ὁ Ἑλληνας παντρεύτηκε τὴν Ὀρατίδα καὶ ἔκανε τοὺς Δῶρο, Αἴολο, Ἴωνα καὶ Ἀχαιο, τοὺς γενάρχεις ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν Φύλων.

Με τεωρ ισμοί

Για την Ἑλένη, καὶ μόνο γι' αὐτήν, ἔκαναν τὴν ἐκστρατεία καὶ τὸν πολύχρονο καὶ αἱματηρὸ πόλεμο τῆς Τροίας οἱ Ἕλληνες. Γι' αὐτήν, γιὰ τὴν ἐπαναφορά τῆς στῆν Ἑλλάδα, γιὰ τὴν τιμωρία τῶν ὑβριστῶν ἀπαγωγέων τῆς καὶ γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς προσβληθείσης ἐλληνικῆς τιμῆς ξεκίνησαν ἀπ' ὅλο τὸν ἑλληνικὸ κόσμον οἱ ὠραῖοι ἥρωες Ἀχαιοί, γιὰ ν' ἀφήσουν τὰ κορμιά τους στὶς ὑπάρσεις τῆς Ἰδης ἢ γιὰ νὰ ἐπιστρέψουν γέροντες πια καὶ ἀπόμαχοι στὰ σπιτικά τους. Αὐτὴ εἶναι ἡ μοναδικὴ αἰτία τῶν τρωϊκῶν γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ἀντίληψη, —ἀπὸ τὸν Ὅμηρον μέχρι τὸ τέλος τῆς κλασσικῆς καὶ ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς— γιὰ τὶς ἑκατοντάδες γενεὲς τῶν Ἑλλήνων μαθητῶν, ποὺ μορφώνονταν μὲ μοναδικὸ ἀναγνωσματάριό τους τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσεια. Δὲν βρέθηκε οὔτε ἓνας Ἕλληνας, ἕως ὅτου ἡ ἑλληνικὴ σκέψη ἀρχίσῃ νὰ νοθεύεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς Λογοκρατίας, ποὺ νὰ ἐρμηνεύσῃ ἀλλιῶς τὸν παλιὸν αὐτὸ πόλεμο. Καὶ ἔρχονται μετὰ οἱ λογοκράτες ἱστορικοὶ καὶ πιάσῃς κατηγορίας διανοούμενοι νὰ ἐξηγήσουν τὴν τρωϊκὴ ἐκστρατεία σὰν ἐπιχείρησιν μὲ οἰκονομικοὺς καὶ ἐξουσιαστικοὺς στόχους, σὰν πόλεμο μὲ ἀντικειμενικὸ σκοπὸ τὴν διάνοιξιν τῆς θαλάσσιας ὁδοῦ πρὸς τὰ σιτοπαράγωγά καὶ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τὴν ἀσφάλεια τοῦ ἐφοδια-

σμοῦ τῆς Ἑλλάδος μὲ δημητριακὰ. Δύο τρόποι σκέψεως ἀπολύτως ἀνόμοιοι. Καὶ ἂν «ταυτὸν ἔστι νοεῖν τε καὶ εἶναι», κατὰ τὸ ἔξοχο ἀπόσπασμα τοῦ Παρμενίδου, ἡ περὶ τῶν τρωϊκῶν «νόησις» τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἡ ἴδια ἡ φύσις τῶν Ἑλλήνων, ἡ ἀντιλογοκρατικὴ, ἡ ἡρωϊκὴ, ἡ ἀντιοικονομιστικὴ, ἡ ἴδια ἡ τιμὴ σὰν ἑλληνικὴ ἰδεολογικὴ ἀξία, ποὺ εἶναι αὐτάρκης καὶ αὐτοδύναμη, χωρὶς νὰ χρειάζεται οἰκονομικοὺς καὶ ἐξουσιαστικούς συσχετισμοὺς γιὰ νὰ «δικαιωθῇ», νὰ ἀποκτήσῃ λόγον ὑπάρξεως. Καὶ ταυτόχρονα ἡ περὶ τῶν τρωϊκῶν «νόησις» τῆς Λογοκρατίας εἶναι ἡ ἴδια ἡ φύσις τῆς Λογοκρατίας ἡ ὑλιστικὴ, ἡ ἐμπορικὴ, ἡ σκοπιμοθετικὴ, ἡ ἄτιμη καὶ ἀναιδρὴ καὶ ἂν - υπερῆφανη. Ναὶ, ἡ ἐρμηνεία τῶν γεγονότων δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἓνας αὐτοκαταρκτηρισμὸς ἐκείνου ποὺ τὴν κάνει...

Η Παλαιὰ Διαθήκη προστάζει: «ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος». Καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη προστάζει: νὰ στρέφῃς καὶ τὸ δεξιὸ μάγουλό σου ὅποιον σε χαστουκίζει στὸ ἀριστερό. Δὲν ὑπάρχει καμμιά διαφορά ἀνάμεσα στὶς δύο αὐτὲς, φαινομενικὰ ἀντίθετες, προσταγές: Καὶ οἱ δύο δὲν ἐνδιαφέρονται καθόλου, ἂν ἡ ἐξόρυξις τοῦ ὀφθαλμοῦ ἢ ὀδόντος καὶ τὸ ράπισμα εἶναι δίκαια ἢ ἄδικο. Αὐτὸ ὅμως —καὶ μόνον αὐτό— θὰ ἐνδέχερε ἀπόλυτα τοὺς Ἕλληνες, π.χ. τὸ Σωκράτη, ποὺ θὰ καίρει καὶ ἔκλεινε ἀκάθε τι, ποὺ «χωρίζεται, δικαιοσύνης», «παινουργία καὶ σοφία». Ἐπομένως, καὶ τὴν ἀδίκην «ἐκδίκηση» ἢ τὴν ἄδικη ὑπαταγή, τὴν αὐτοσυντριβή. Ἡ ἐβραϊκὴ σκέψις δὲν ἔχει μέτρο, εἶναι ἢ τοῦ ὕψους ἢ τοῦ βάθους:

ή «ἐκδίκηση» — μᾶλλον ἀνταπόδοση, ἀφοῦ μπορεῖ νὰ εἶναι ἄδικη— ὡμὴ ἢ πλήρης καὶ ἀναισιμολόγητη παραίτηση ἀπὸ κάθε δυνατότητα αὐτοάμυνας. Τελικὰ, ἡ ἰδέα τῆς Δικαιοσύνης καὶ ἡ ἀξία Μέτριο, καθαρῶς ἐλληνικὰ γνωρίσματα, καὶ τὰ δύο, εἶναι σύμφωνά νὰ πρὸς τὸ ἔνστικτο αὐτοσυντηρήσεως. Ἡ ἄδικη ἀνταπόδοση καὶ ἡ ἔλλογη αὐτοεκμηδένιση ἀποτελοῦν ὑπερβολὴ ἢ κατάργηση, ἀντίστοιχα, τοῦ ἐνστικτοῦ. Καὶ οἱ δύο εἶναι διαστροφές τοῦ ἀνθρώπινου ψυχισμοῦ.

.. ..

Α ν ἔλεγε κανεὶς σὲ παλιὲς ἐποχές, ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ κάθε μέρα καὶ ὅλη τὴν ἡμέρα γιὰ ὅλη τους τὴ ζωὴ εἶτε κάθονται σὲ μιὰ καρέκλα γραφείου ἢ ἐργαστηρίου εἶτε πηγαίνοντες ἀμέτρητες φορὲς στὸν ἴδιο δρόμο, ὅπως π.χ. οἱ ὁδηγοὶ ἀστυκῶν λεωφορέων — καὶ τόσοι ἄλλοι! — καὶ μάλιστα χωρὶς καθόλου νὰ τοὺς ἀρέσῃ αὐτὴ ἡ μετατροπὴ τους σ' ἓνα τέτοιο εἶδος καρεκλοκενταύρου ἢ ἀσταματήτα παλινδρομοῦντος ἐκκρεμοῦς, σίγουρα τὸ μυαλὸ τῶν ἀκρατῶν του θὰ πύγαινε εἶτε στοὺς ἀνάπηρους εἶτε στοὺς τρελλοὺς ἢ ἀπλῶς καταδικασμένους ἰσόβια σὲ μιὰ τέτοια ἀνυπόφορη καὶ ἀπάνθρωπη ποινή. Σήμερα χιλιάδες ἄνθρωποι — μὰ τί λέμε; σήμερα ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄνθρωποι — κάνουν αὐτὸ ἢ περίπου αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, χωρὶς οἱ ἴδιοι νὰ θεωροῦν παράλυτους, τρελλοὺς ἢ ἰσοβίτες τοὺς ἑαυτοὺς τους. Θὰ θεωροῦσαν μάλιστα σὰν συμφορὰ, ἂν κανεὶς τοὺς ἀπέλυε, ἀπελευθερώνοντάς τους ἀπ' αὐτὸν τὸν ἀπόλυτα παράλογο καὶ ἀπόλυτα γελοῖο τρόπο ζωῆς. Ἡ μοντέρνα ἐξουσιαστικὴ κοινωνία, μὲ τὸν ὕλισμὸ καὶ τὴν ἀνασφάλεια ποὺ μᾶς μετέδωσε, ἔχει πετύχει νὰ ἐξῶση καθ' ὅλοκληρίαν ὅχι μόνον τὴν αἴσθηση τοῦ παράλογου καὶ τοῦ γελοίου ἀπὸ τὴ ζωὴ μας, ἀλλὰ καὶ τὸν τελευταῖο κώικο ἐλευθέρου

πνεύματος ἀπὸ τὴν ψυχὴ μας. Κι ὕστερα πιστεύουμε, ὅτι ἡ δουλεία ὑπῆρχε στὸ παρελθόν, ἐνῶ σήμερα μόνον ἐλευθέρια καὶ ἀνεξάρτητα ἀνθρώπινα ὄντα κατοικοῦν στὸν πλανήτη μας. .

.. ..

Τ ὁ πλῆθος, οἱ στρατιᾶς τῶν πάσης φύσεως διανοοῦμενων στὸν κόσμῳ, ἢ «πνευματικῇ ἡγεσίᾳ» τῶν συγγραφέων, ἐπιστημόνων, φιλοσόφων, καλλιτεχνῶν, ἱερέων, τεχνικῶν, ὑπαλλήλων, ποὺ «οὐκέτιπναι», δὲν «δρῶν» πρακτικὰ, ἔχουν ἄραγε συναίσθηση ὅτι ἡ «εἰδικότητά» τους τοὺς ἐντάσσει στὴν ὑπηρεσίᾳ τῆς ἐλευθερίας καὶ ὅχι τῆς ἰσχύος; Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ βαθμὸ ἐλευθερίας τοῦ ἴδιου τοῦ διανοοῦμενου. Ὁ ρόλος τοῦ «ἡγέτη», τοῦ πνευματικοῦ «ἡγέτη» ἐδῶ, μὲ τὴ σύγχρονη ἐξουσιαστικὴ σημασία τοῦ ὄρου, εἶναι ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν ἐλευθερία. Ὁ σκεπτόμενος ἀρκεῖται στὴ σκέψη, δὲν τὸν ἐνδιαφέρει νὰ τὴν μεταδώσῃ στοὺς ἄλλους, ἐκτὸς ἂν οἱ ἄλλοι ζητήσουν νὰ «διαλεχθῶν» μαζί του. Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος στὴν ἱστορίᾳ ποὺ σκεφθῆκε ὑλιστικῶς, ὁ Θαλῆς, δὲν ἔγραψε ποτὲ τίποτε. Ὁ Ἡράκλειτος αὐτοαπομονώνεται ἀπὸ τοὺς συμπολίτες του καὶ ἀποσύρεται στὴν ἐξοχή, δὲν δημοσιεύει τίποτε καὶ δὲν θέλει κἄν νὰ διαβάξῃ: Ἀκρότατη ἀνύψωση ἀνθρώπου στὶς ἀνώτατες προσιτὲς κορυφές τῆς ἐλευθερίας. Ὁ Σωκράτης περιπλανιέται στὴν ἀγορά, ἀπολύτως ἀποδοσιμῶν ἀπὸ κάθε μορφὴ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως, δὲν γράφει τίποτε, καὶ τὸ μόνον ποὺ κάνει εἶναι νὰ συνομιλῇ μόνον μ' ὁσους πᾶνε αὐθόρμητα «κί» ἐλεύθερα νὰ τὸν ἀκούσουν, χωρὶς ποτὲ ὁ ἴδιος νὰ ἐπιδιώκῃ σύνδεση μαζί τους. Πλεῖστοι ἄλλοι πνευματικοὶ ὁδηγοὶ — ὁ ὁρος εἶναι ἀτυχής — τοῦ ἐλληνισμοῦ ποτὲ δὲν πῆγαν νὰ θροῦν κανένα γιὰ νὰ τὸν «ὀδηγήσουν», τὸ πολὺ - πολὺ

που έκαναν ήταν ν' άνοιξουν σέ κάποια άκρη, σέ κάποια έξοχή, κάποια «σχολή», όπου όποιος ήθελε πήγαινε νά τους βρή, ή νά «διδάσκουν» τά έργα τους, στό θέατρο, σ' όσους έλεύθερα πήγαιναν εκεί. Κανείς δέν μάζεψε μάζες γύρω του, κανείς δέν έκανε συγκεντρώσεις, όπως οί πολιτικοί ήγέτες, γιά νά «ρητορεύση», νά «πείση», νά άποκτήση «θαυμαστές» ή «όπαιδούς» μέ διάφορους τρόπους όπως άλλοι, άκόμη και μέ άγυρτείες και θαύματα. Ο σκεπτόμενος άποδεικνύει τόν βαθμό έλευθερίας της σκέψης του άποκλειστικά μέ τόν βαθμό άνεξαρτησίας του απέναντι σέ οιάδήποτε σκοπιμότητα, είτε την ένεργητική σκοπιμότητα νά «άδηγη» ό ίδιος, είτε την παθητική σκοπιμότητα νά «καθοδηγούνται» —άπό τόν ίδιο ή άλλους, αδιάφορο— οί γύρω του. Γιατί τούτο άποτελεί την πρωταρχική προϋπόθεση της έλευθερίας: ότι ή αλήθεια πρέπει νά είναι άνιεράρχητη, άνιερική, γιά νά μπορεί νά στρέφεται πρός όλα τά «άξιμούθια» — άρα πρέπει νά μήν υπόκειται σέ «κατεύθυνση», όπο θελήσιντε και πρός οίονδήποτε επιβαλλόμενη. ΙΜέ άλλα λόγια ή ύπηρεσία της έλευθερίας, ή αληθινή διάνοηση, είναι άπό τή φύση της καθαρά προσωπική και έσωτερική υπόθεση του καθενός και δέν έχει σχέση μέ τούς άλλους—έπομένως ούτε μέ την ήγεσία, έστω την «πνευματική ήγεσία». Κάθε «διάνοηση» συναιρτώμενη πρός τούς άλλους και «τό έξω» άποτελεί ύπηρεσία της δυνάμεως, είναι δηλ. άπλως μία έξουσιαστική τεχνική

.. ..

Μερικοί λένε: γιατί νά μιλάμε γιά άρχαία έλληνικά πρότυπα, όταν ή 'Αθηναϊκή Πολιτεία π.χ. άποτελείτο άπό 150.000 δούλους και 100.000 έλευθερους; Μπορεί, μα στή σημερινή 'Αθήνα υπάρχουν 4.000.000 δούλοι και κανένας έλεύθερος! Θεωρείτε ύπερβολική την κρίση αυτή; "Ε,

ψάξτε πρώτα νά βρήτε πώς άκριβώς ήταν ό «οικέτης» της άρχαιοτητας, ό «νομικά δούλος», όχι μόνο στην άμεση εποχή που τόν θεωρούσαν ιερό πρόσωπο, άλλα και στις κατωδίες του 'Αριστοφάνη, όπου παρουσιάζεται γνήσια, σχεδόν ώμα, άπλά, αυθεντικά, χωρίς τις πιαραποιήσεις που επέβαλε ή σκοπιμότητα της Λογοκρατίας: και συγκρίνετε τον ύστερα μέ μās, τούς «νομικά έλευθερους», τά θλιβερά αυτά έκούσια—ναί, έκούσια!—άνδράποδα του καταναλωτισμού και της τεχνοκρατίας, της προπαγάνδας και της έκούσιας — ναί, έκούσιας! — όλοκληρωτικής ψυχοπνευματικής σκλαβιάς. Σίγουρα ύπάρχει συντριπτική ύπεροχή του πρώτου, του πνευματικά και ήθικά έλευθερου, του φιλοσκόωμονος, του έρωνος και φιλάστειου, του καλοκαγα και πνευματώδους, του συμβούλου, συχνά, άν όχι και «έγκέφαλου» στό σπτικό του άφεντικού του, του δασκάλου και άστυνομικού της 'Αθήνας — ναί, τά δυο αυτά επαγγέλματα τά άσκούσαν άποκλειστικά δούλοι. Τι τά θέλετε; Οί δούλοι γεννιούνται και μένουν τέτοιοι, δέν μπορούν νά τους κάνουν οί άλλοι έλευθερους: όπως και οί έλεύθεροι γεννιούνται και μένουν τέτοιοι, δέν μπορούν νά τους κάνουν οί άλλοι δούλους. Ο «πόλεμος» τούς π ο ι ε ι και τούς δυο και όχι τά πολιτικά ή τά νομικά καθεστώτα.

.. ..

Αύτη ή πιαραπιστήμη της Στατιστικής που επέκράτησε σ' όλους τούς τομείς της σύγχρονης έπιστημονικής δραστηριότητας, θέβαια δέν είναι έπιστήμη. Γιατί, άν αλήθεια σημαίνει ό,τι ίσχύει γιά όλες τις περιπτώσεις, μία «οπαιστική αλήθεια» μέ ποσοστιαία, ή σχετική, άπλως, ίσχύει είναι έπιστημονική όφθαλμαπάτη. Η θεωρία της σχετικότητας ίσχύει π.χ. μόνο γιά ταχύτητες που φθάνουν τό πολύ την ταχύτητα του φωτός, άρα

ή έπαλήθευσή της εΐναι θεωρητικά περιωρισμένης έκτάσεως. Γιαυτό, καί σχεδόν έγκαιταλείφθηκε στη Φυσική, άφοϋ άποτέλεσε φραγμό για την έπι στημινιακή σκέψη, προτοϋ κ'άν συμπληρώση 50 χρόνια παραδοχής της, καί παρὰ την γιγάντια προβολή πού της έκανε καί έπιμένει ακόμη νά της κάνη ή φιλική σ' αϋτήν προπαγάνδα. Τέτοιες σπατιστικές «αλήθειες» θυμίζουιν διάφορα φάρμακα πού έγκρίνονται καί κυκλοφοροϋν σάν «ποινάκειες» για ώρισμένες άρρώστιες, άλλα μετὰ άπό λίγα χρόνια άποσύρονται σάν «επικίνδυνα για την ύγεία».

Ή μη στατιστική αλήθεια, ή άδογματική καί έλεύθερη άπό όφθαλμαπάτες, σάν την ποσοστιαία ισχύ, την χρησιμότητα, τὰ γεγονότα, τὰ φαινόμενα, την πρακτική σκοπιμότητα, πόν χρόνο καί τόν τόπο, δέν διατρέχει τέτοιο κίνδυνο έξευτελισμοϋ. Οί «άχριονες» καί «άτοπες» π.χ. αλήθειες «τά πάντα ρεΐ», «έναντία τ' αϋτά» καί «πόλεμος πατήρ πάντων», άν καί άνακαλύφθηκαν πριν 2.500 χρόνια άκριβώς, δέν άμφισβητήθηκαν οϋτε πρόκειται νά άμφισβητηθοϋν ποτέ καί άπό κανένα. Κι έπειτα μιλάμε για άποθέωση της έπιστήμης στην έποχή μας... Μάλλον για άποθέωση της σκοπιμότητας (= οίκονομίας καί έξουσίας) πρόκειται.

.. ..

Κάκιστα φανταζόμαστε, όσοι αισθαίνομαστε την καταθλιπτική πείση τοϋ κατεστημένου, ότι τοϋτο άποτελεί ένα συγκριμένο καί σαφώς όριζόμενο σύνολο, μιὰ περιχαρακωμένη οντότητα πού διαχωρίζεται άπό τὰ έκτός αϋτοϋ με αϋστηρά χαιραγμένα σύνορα. Τό κατεστημένο — πρόσω-

πα, θεισμοί, κοινωνικές καί πολιτικές δομές, άλλα, κυρίως καί καθοριστικώς, τρόπος σκέψεως καί θεωρήσεως της ζωής καί τοϋ Κόσμου — άπλώνεται, θά λέγαμε, καθ' όμοσέντρος κύκλους καί συμπεριέχει τὰ πάντα καί πρῶτ' άπ' όλα έμάς τοϋς Ίδιους. "Αν έγώ είμαι τελείως άμόλυντος άπό την κατεστημένη ζωή καί αντίληψη, τό κατεστημένο αϋτόμαται π α υ ε ι ν ά υ π ά ρ χ η. Για νά δώσουμε με μιὰ πὸ συγκριμένη διατύπωση την άποψή μας: Άν ή ΕΡΤ δέν είχε άκροατές, θά έπαυε νά εΐναι ΕΡΤ, θ ά έ π α υ ε ν ά υ π ά ρ χ η,

Ή έννοια τοϋ πομποϋ εΐναι σύστοιχη με την έννοια τοϋ δέκτη. Δέν νοείται ή μιὰ χωρίς την άλλη. Πιὸ άπόλυτα: ό πομπὸς εΐναι ένα πρᾶγμα με τὸ δέκτη. "Ολοι όσοι διαμαρτύρονται έναντίαν της ΕΡΤ, θά ήταν εϋθύτεροι, άν ώμολογοϋσαν ότι εΐναι τὸ ίδιο μ' αϋτήν. "Αν δέν ήταν, θά έπαυαν νά την άκοϋνε καί γενικά νά άσχολουνται καθ' οίονδήςποτε τρόπο μαζί της. Σέ τελευταία άνάλυση ή αιώνια προσπάθεια τοϋ κατεστημένου νά ένσωματώση τὰ πάντα καί τοϋς πάντες δέν εΐναι τίποτε άλλο άπό άπλή αντίκρουση καί άνακάλυψη τῶν όμοίων τοϋ. Έκτός θεληνεκοϋς εΐναι μόνο οί «άνόμοιοι». Σκεφθήτε, κάτω άπ' αϋτή την προοπτική, πόσο άνόητοι ή δόλιοι εΐναι αϋτοί πού κηρύττουν ότι πρέπει νά μιποϋμε στο κοινόφρμι, για νά τὸ ανατρέψουμε «έκ τῶν ένδον».

Ή μεγάλη ποιήτρια της Λέσβου, ή Σαπφώ, βλέποντας ένα ώραιότατο μῆλο πού είχε μείνει στην κορυφή της μηλιάς, τὸ θαυμάζει γιατί τὸ ξεχάσαν οί μηλοσυλλέκτες — «άλλα, όχι! — διορθώνει— γιατί δέν μπόρεσαν νά τὸ φθάσουν»!.

Μετέωρος

Παράκαιροι ἀναμνήσεις... (1)

ΓΠαρηκολούθει τὴν πολύκροτον συζήτησιν εἰς τὴν Βουλὴν
ἐπαγγελματικῶς — ὥς δημοσιογράφος.
Τὰ κρίσιμα, τὰ ζωτικά τοῦ τόπου διεκυβεύοντο
ἐτούτῃ τὴν ἐσπέραν.
Καὶ κεῖ, στὸ θεωρεῖον, στριμωγμένος
καθὼς στὸ δῆμα
πυρίφλογοι, ἀγορηταὶ ἠγόρευον
μέσα σὲ κωδωνοκρουσίας, ἰαχάς, ἐγκλήσεις καὶ ἐνστάσεις·
ἐνεθυμήθη, παραδόξως, τὴν κομπανία τοῦ Στρατῆ
—κλαρίνο καὶ σαντούρι καὶ διολί· Παρῆλθον τόσα χρόνια...
Θυμᾶται ὅμως... Μόνο μουσικὴ δὲν ἔπαιζον.
Διηγωνίζοντο, ἐν μέσῳ πειραγμάτων
ποῖος πιὸ δυνατὰ θὰ παίξῃ
ποιὸ ὄργανο πιὸ βροντερὰ θὰ ἀκουσθῇ
ἀπὸ φιλότιμον
τῶν, ἄλλωστε, ἀσχέτων μουσικῶν
(ψαῖας καὶ γεωργὸς καὶ ἐμπορομανάδης ἦσαν στὸ νησί).
*Α, τί ἀνεξίτηλοι αἱ παιδικαὶ ἀναμνήσεις!
Καθὼς τὸν περιέβαλον, καθὼς τοῦ πήραν τὸ μυαλὸ
κι' οὔτε μιὰ λέξιν δὲν ἀκούει πιά
οὔτε κἂν μιὰ σημείωσιν κρατάει
ἀπ' τὰ μεγάλα καὶ θαύστοχα
ἀπὸ τὰ τόσον προσδιοριστικὰ διὰ τὸ μέλλον
ποὺ ἀκούγονται στὸ Κοινοβούλιο ἀπόψε...

Λάμπρος Κοιράνης

(1) Ἡ ποίημα δημοσιεύεται γιὰ πρώτη φορά.

Μά ποῦ βρίσκεται ἡ πνευματική ἡγεσία;

Ανάμεσα στίς τόσες καί τόσες «ἡγεσίες» ποῦ κατευθύνουν καί καθοδηγοῦν τὸ ἐθνικὸ σύνολο μιᾶς χώρας ἢ ἐνὸς λαοῦ εἶναι καὶ ἡ πνευματικὴ τοῦ ἡγεσία. Αὐτὸ ἰσχύει παντοῦ καί, φυσικά, καί σ' ἐμᾶς ἐδῶ μὲ ὀρισμένες, ὥστόσο, παραλλαγές καὶ ιδιορρυθμίες. Τὸ περίεργο εἶναι πῶς ὅλοι ἀναγνωρίζουν τὴν ὑπαρξή της, βλέπουν παντοῦ τὴν ἐπιρροή της, δὲν μποροῦν ὅμως νὰ καθορίσουν μὲ ἀκρίβεια τὴ φύση της καὶ νὰ ὑποδείξουν τὰ μέλη της. Ἀκριβῶς αὐτὸ εἶναι τὸ θέμα μας: ποιοὶ τὴν αποτελοῦν καὶ ποιά εἶναι, σ' ἐμᾶς ἐδῶ, τὰ ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της.

Πρὶν ὅμως ἔρθουμε νὰ δώσουμε ἀπάντηση στὰ δύο πρὸ πάνω σκέλη τοῦ θεματός μας ὡς δοῦμε, ποὶός πρέπει νὰ εἶναι ὁ ρόλος της. Ὅσο κι ἂν δὲν φαίνεται, κάνει αἰσθητὴ τὴν παρουσία της μὲ τοὺς πρὸ ποικίλους τρόπους. Ἀσκεῖ ἐντονὴ ἐπίδραση στίς πολὺπλοκες διαδικασίες πρὸ προηγουῖνται τῆς διαμόρφωσης μιᾶς ἰδεολογίας. Ἐπηρεάζει τὸ σχηματισμὸ γενικῶν κατευθυντηρίων γραμμῶν γύρω ἀπὸ πολιτικά, ἐθνικά, κοινωνικά καὶ πολιτιστικά ζητήματα. Προβάλλει ἀπόψεις καὶ διατυπώνει αἰτήσεις ἐπάνω σ' ἐπίμαχα θέματα εὐρύτερου ἐνδιαφέροντος. Γενικά,

μποροῦμε νὰ ποῦμε, πῶς ἀσκεῖ μία εὐεργετικὴ ἐπίδραση στὴ λήψη ἀποφάσεων, στὴ διατύπωση κριτικῆς, στὴν ἐξασφάλιση ἐνὸς γόνιμου καὶ δημιουργικοῦ διαλόγου, σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα διοίκησης καὶ σὲ ὅλα τὰ κέντρα λήψης ἀποφάσεων.

Ὑστερα ἀπ' αὐτὰ τὰ πολὺ γενικά γύρω ἀπὸ τὴν ἀποστολή της, ὡς ἔρθουμε στὰ μέλη της, ὡς δοῦμε πῶς πρέπει νὰ εἶναι. Μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε τὴν πνευματικὴ μας ἡγε-

Τοῦ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΡΟΖΟΥ

σία (ὅπως κι ἐκεῖνες ὅλου τοῦ κόσμου) σὰν ἓνα ἄτυπο σῶμα ἀποτελούμενο ἀπὸ ἓνα ἀπροσδιόριστο ἀριθμὸ μελῶν, μὲ χαλαρὴ σύνδεση μετὰξὺ τους, ποῦ, μόνιμα ἢ περιστασιακά, ἀποφαίνονται γιὰ τὰ διάφορα ζητήματα ποῦ ἀπασχολοῦν τὸ σύνολο. Τὰ μέλη της ἀποτελοῦνται ἀπὸ τοὺς πρὸ καλλιεργημένους, ἐνημερωμένους καὶ εὐαίσθητους πολίτες, ποῦ ἔχουν ἓνα ιδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ κοινά.

Οἱ γνώμες τους καὶ οἱ ἀπόψεις τους, συνήθως, διατυπώνονται ἀπὸ δική τους πρωτοβουλία. Τὸ ἐπίσημο κράτος, ὅταν δὲν τοὺς ἀγνοεῖ, ἀποφεύγει νὰ ζητήσῃ ἐπίσημα τὴ γνώμη τους. Ἄλλωστε οἱ περισσότεροι εἶναι ἄγνωστοι. Δὲν συνέρχονται ποτὲ ὅλοι μαζί σ' ὀρισμένο τόπο ἢ χρόνος καί, γενικά, τὸ ἔργο τους εἶναι ἄτυπο καὶ δὲν παίρνει ποτὲ κάποιο

σχῆμα υποχρεωτικῆς εἰσήγησης ἢ γνωμοδότησης. Πολὺ περισσότερο οἱ γνώμες τῶν μελῶν τῆς δὲν εἶναι πάντοτε ὁμόφωνες καὶ δὲν βλέπουν ὅλες τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας, ὅπως, κατὰ κανόνα, γίνεται μὲ τις εἰδήσεις καὶ τὰ σχόλια τῶν δημοσιογράφων. Γενικά, οἱ γνώμες, οἱ ἰδέες, τὰ μηνύματά της εἶναι υπαινιχτικά καὶ ἀνεπίσημα. Διατυπώνονται σὲ συζητήσεις καὶ διαλόγους, σὲ βιβλία καὶ ἄρθρα, ἐπιστολές, μαθήματα, διαλέξεις, σχόλια, ἀκόμα καὶ κουτσομπολιά.

Αὐτὸ ὅμως ποῦ τὰ ξεχωρίζει ὅλα αὐτά, ποῦ τὰ κάνει νὰ διαφέρουν ἀπὸ τ' ἄλλα τὰ συνηθισμένα εἶναι ἡ ὑπευθυνότης, ἡ σοβαρότητα, ἡ πρωτοτυπία καὶ ἡ ἀλήθεια τους. Γι' αὐτὸ καὶ ὅσοι τ' ἀκοῦνε, ἐπηρεάζονται ἀμέσως, υἱοθετοῦν τις προτάσεις τους καὶ σπεύδουν νὰ τις διαδώσουν καὶ πρὸς ἄλλες κατευθύνσεις.

Φυσικά, εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀνιδιοτελεῖς. Δὲν τις κατευθύνει καμμιὰ σκοπιμότητα, κανένας ἰδιοτελὴς ὑπολογισμός. Μόνο ἔτσι οἱ ὁποιοσδήποτε προτάσεις, ἰδέες, σκέψεις τῶν μελῶν τῆς πνευματικῆς ἡγεσίας ἔχουν ἀξία καὶ ἀποτελεσματικότητα. Ὅλοι ἀναγνωρίζουν πὺς εἶναι σωστές, χρήσιμες, πρακτικὲς καί, πάνω ἀπ' ὅλα, ὄχι βαλτές ἢ κατευθυνόμενες.

Πρὶν προχωρήσουμε στὴν ἀνάλυση τῶν προσόντων καὶ τῶν χαρακτηριστικῶν ποῦ πρέπει νὰ ἔχουν τ' ἀληθινὰ μέλη τῆς ἀνώνυμης καὶ ἄτυπης πνευματικῆς μας ἡγεσίας, θὰ πρέπει νὰ τὴν διαχωρίσουμε ἀπὸ τις ἄλλες ποῦ συνυπάρχουν καὶ λειτουργοῦν παράλληλα καὶ ταυτόχρονα μ' αὐτήν. Δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση, πρῶτα — πρῶτα, μὲ τὴν πολιτικὴ ἢ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία, τὴν ἐκπαιδευτικὴ ἢ τὴν δικαστικὴ. Ἄσχετη, μὲ ὁλότελα διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ δικό της προσορισμό, εἶναι καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἡγεσία, ποῦ τὴν ἀποτελοῦν, κατὰ κύριο

λόγο, οἱ μεγάλοι ἐπιχειρηματίες, οἱ τραπεζίτες, οἱ χρηματιστές, οἱ μικροὶ καὶ μεγάλοι κεφαλαιοῦχοι. Πολὺ περισσότερο καμμιὰ σχέση δὲν ἔχει μαζὶ τῆς ἢ κρατικὴ ἡγεσία. Αὐτὴ τὴν ἀποτελοῦν ἀνώτεροι δημόσιοι ὑπάλληλοι ποῦ, ὁ καθένας ἀπὸ τὴ θέση του, ἀσκεῖ διοίκηση καὶ κατευθύνει τὴν κρατικὴ μηχανὴ στὴν ἐκτέλεση τοῦ ἔργου της.

Ὅλες ἐτοῦτες οἱ «ἡγεσίες» ἔχουν ἓνα κοινὸ γνώρισμα ποῦ δὲν τὸ ἔχει ἡ πνευματικὴ ἡγεσία: εἶναι ὁρατές καὶ θεσμοποιημένες. Τὰ πλαισίά τους, ὅπως καὶ οἱ ἀρμοδιότητές τους, εἶναι γνωστὲς καὶ προκαθορισμένες. Τὰ μέλη τους εἶναι γνωστὰ καὶ ἐπώνυμα. Μέσα ἀπὸ τοὺς μηχανισμούς, ποῦ οἱ ἴδιοι διευθύνουν, ἀσκοῦν, ἐπαγγελματικά, ἓνα ὀρισμένο ἔργο χρήσιμο, ὅσο καὶ προκαθορισμένο. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνο ἐμμεσσοὶ καὶ ἐπαγγελματίες. Εἶναι καὶ ἐκπρόσωποι ὀρισμένων κατεστημένων συμφερόντων ποῦ τὰ διασφαλίζουν, τὰ ὑπηρετοῦν καὶ τὰ ἐκπροσωποῦν.

Τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετο συμβαίνει μὲ τὰ μέλη τῆς πνευματικῆς ἡγεσίας. Αὐτά, ἐδῶ, εἶναι ὅλοι ἐθελοντές. Οἱ ὑπηρεσίες τους προσφέρονται δωρεάν, καὶ δὲν ἀμείβονται ἀπὸ κανένα. Ἄν στίς ἄλλες ἡγεσίες μποροῦν νὰ διεισδύσουν μετρίότητες, ἐπιτήδριοι ἢ ἄρριβίστες, κάθε ἄλλο παρὰ κάτι τέτοιο μπορεῖ νὰ συμβεῖ σ' ἐκείνη. Σ' αὐτὴν ἔχουν θέση μόνο οἱ ἐπαῖοντες, οἱ γνώστες, οἱ εἰδικοί, ὅλοι, γενικά, οἱ σκεπτόμενοι σωστά, οἱ ἀνήσυχτοι, οἱ ἀγρυπνοὶ, οἱ κάτοχοι μιᾶς ἀλήθειας ποῦ μποροῦν νὰ πείσουν γι' αὐτήν. Ἡ φιλοπατρία, τὸ μεράκι, ἡ ἀγάπη γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου εἶναι τὰ κίνητρά τους, κι ἐκεῖνο ποῦ τοὺς ὠθεῖ νὰ νοιάζονται γιὰ τὰ κοινὰ δὲν εἶναι τὸ συμφέρον, ἀλλὰ μόνο ἡ συνειδητὴ τοῦ χρέους ἀπέναντι στοῦ σύ- νολο.

Καί τώρα μπορούμε νά προχωρήσουμε καί νά δώσουμε τά κύρια χαρακτηριστικά αὐτῆς τῆς παντοδυναμίας, ἀλλά καί, συχνά, ἀόρατης πνευματικῆς μας ἡγεσίας, τῆς ἀληθινῆς καί τῆς γνήσιας. Κύριο γνώρισμα τῶν μελῶν τῆς: ἡ ἱκανότητα, ἡ ἀρετή καί τὸ ἦθος. Οἱ περισσότεροι δέν κατέχουν ὑψηλές θέσεις καί ἀξιώματα. Ζοῦν σποῦ περιθώριο, εἶναι λιγόλογοι, σεμνοί καί ἀθόρυβοι. Δέν ἐξαγοράζονται μέ τίποτα καί δέν τοὺς ἐντυπωσιάζουν, οὔτε οἱ τιμές καί τ' ἀξιώματα, οὔτε οἱ θόρυβοι καί ἡ χλαιοῇ τῶν ματαιόσπουδων καί τῶν παρασίτων. Διατηροῦν τὴν ἀνεξαρτησία τους καί γι' αὐτὸ ἡ σκέψη τους εἶναι φωτεινὴ καί ἀνεπηρέαστη. "Ὅσα λένε, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα θαυματοῦ καί ἀνήσυχου προβληματισμοῦ καί μιᾶς ἐπίπονης καί ὀδυνηρῆς ἀναζήτησης καί μελέτης.

Σ' αὐτοὺς δέν ἔχει θέση ἡ ὑποκρισία, ὁ σπόμφορ, ἡ ψευτιά καί δύσκολα δένονται μέ συμφέροντα ἢ γίνονται φορεῖς ἀλλότριων καί κατευθυνόμενων ἀπόψεων. Ὁ καθένας λειτουργεῖ μεμονωμένα. Ὁ καθένας ἐκφράζει ἐλεύθερα τὶς προσωπικὲς του ιδέες, ποῦ ἂν πείθουν, πείθουν ἀπὸ μόνες τους. Φυσικά, αὐτοὶ ποτέ δέν δειλιάζουν. Μιλᾶνε ἀνοιχτὰ καί πρὸς ὅλους, ἀδιαφορώντας ἂν δυσανεχτοῦν, θίξουν ἢ χάσουν φίλους. Γι' αὐτὸ καί οἱ ἐχθροὶ τους εἶναι πάντοτε περισσότεροι ἀπὸ τοὺς φίλους τους καί οἱ μόνοι ποὺ μποροῦν νὰ τοὺς δημιουργήσουν ἐμπόδια.

Ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος τοὺς διακρίνει ἀνιδιοτέλεια καί μιὰ ἐντονη ἀγωνιστικότητα. Προσπαθοῦν μέ κάθε τρόπο νὰ μεταδώσουν τὸ μήνυμά τους, τὶς ἀλήθειες τους, νὰ πείσουν γι' αὐτές. Στὴν προσπάθειά τους αὐτὴ μεταχειρίζονται κάθε μέσο, μιλᾶνε, γράφουν, δημοσιογραφοῦν, στέλνουν ἀναφορές, καταγγέλλουν, ἐγείρουν ἀ-

γωγές. Δέν διστάζουν νὰ καταγγείλουν ἐπὶ νύκτα κάθε τί τὸ σάπιο καί τὸ παράνομο, τὸ ἄδικο καί τὸ σπαραχτὸ στὴν κοινωνία, ποῦ τὴν θέλουν ὅσο γίνεται καλύτερη καί τελειότερη. Μ' αὐτὲς τὶς ιδιότητες καί τὶς διαθέσεις συχνὰ πέφτουν θύματα διωγμῶν καί συκοφαντικῶν δυσφημίσεων.

Οἱ θιγόμενοι, ὅπουδῆποτε κι ἂν βρίσκονται, κάνουν ὅ,τι μποροῦν νὰ τοὺς ἀπομονώσουν, νὰ τοὺς φιμώσουν καί μέ κάθε τρόπο καί μέσο νὰ τοὺς ἐξουδετερώσουν. Τοὺς θεωροῦν ἐχθροὺς τους κι ἔχουν κάθε λόγο νὰ τοὺς φοβοῦνται, ἀφοῦ ἐκεῖνοι, ἄργα ἢ γρήγορα, θὰ τοὺς ἐσκαπᾶσουν καί θὰ τοὺς ἀποκαλύψουν.

* * * *

Μὰ ποῦ βρίσκονται ὅλοι αὐτοί, θὰ ἐρωτήση, εὐλογα, ὁ ἀναγνώστης: "Ὅχι πάντως στὶς τάξεις τῶν κρατούντων καί τοῦ Κατεστημένου. "Ὅχι ἀνάμεσα στοὺς εὐκαμπίτες καί τοὺς θεσιθῆρες, τοὺς τιτλοῦχους καί τοὺς βολεμένους. "Ὅλοι αὐτοὶ ἀποτελοῦν τὴν ἐπιφανειακὴ μόνον, τὴν ψεύτικη καί τὴν πλασματικὴ πνευματικὴ ἡγεσία. Στὴν πραγματικότητα ἡ δύναμη καί ἡ ἐπιρροή τους στὸ λαὸ εἶναι ἀσήμαντη καί μηδαμινή. Τοὺς περιβάλλει δυσπιστία καί ἀναξιοπιστία. Δέν μποροῦν νὰ πείσουν γιὰ τίποτα. Καμμιά ἀλήθεια δέν βγῆκε ὡς τώρα ἀπὸ τὰ χεῖλια τους καί οὔτε θὰ βγεῖ ποτέ. Ἀπὸ τὶς σκουριασμένες, τὶς ἰδιοτελεῖς καί ξεπερασμένες ιδέες καί ἀντιλήψεις τους ποτέ ὡς τώρα δέν ὠφελήθηκε τὸ σύνολο.

Καί γιὰ νὰ ἐκκαθαρίσουμε ἀκόμα περισσότερο τὴν κατάσπαση, ἂς δώσουμε πρὸ ἀναλυτικὰ τὸ στίγμα αὐτῆς τῆς ἀπατηλῆς, τῆς ὠνητῆς καί διορισμένης πνευματικῆς ἡγεσίας, ποῦ τόση σύγχυση προκαλεῖ καί τόσο πολὺ τῆς ἀρέσει νὰ περνιέται γιὰ ἀληθινή, ἰδιοποιούμενη μέ πανουργία τὶς ιδιότητες ἐκείνης. Τὰ μέλη τῆς,

κατά κανόνα, είναι οί εύνοημένοι από την πολιτική, οί κούφιοι και οί υπερφίαλοι τίτλουχοι. Οί διορισμένοι σέ θέσεις κλειδιά του κρατικού μηχανισμού. Οί περισσότεροι εκπαιδευτικοί, που αδιαφοροῦν γιά τήν καλλιέργεια τών ψυχών τών αποδαστών τους και περιορίζονται σέ μιὰ τυπική μεταβίβαση γνώσεων, χωρίς νόημα και σημασία. Σ' αὐτούς και οί τυπολάτρες, οί σχολαστικοί και οί αδιαφοροί καθηγητές στή Πανεπιστήμια και στίς Ἀνώτατες σχολές. Σ' αὐτούς και οί περισσότεροι Ἱεράρχες και Κληρικοί, οί κάθε λογῆς ἐφησυχάζοντες και ἐπαναπαυόμενοι, εἴτε εἶναι αὐτοί πολιτικοί, δικαστικοί, δημοσιογράφοι, συγγραφείς και, φυσικά, ὅλοι ὅσοι ἀνήκουν σέ φατρίες, οί ἀρριβίστες, οί ἐκπρόσωποι ὁμάδων, αἰρέσεων, κομμάτων...

Ἐνα ἄλλο γνώρισμα τών μελῶν αὐτῆς τῆς πλαστῆς και θορυβώδους πνευματικῆς ἡγεσίας εἶναι ἡ ἀδιάκοπη παρουσία τους και προβολή τους στό προσκήνιο. Τά μέλη τῆς ἀγαποῦν τή δημοσιότητα. Ἐμφανίζονται παντοῦ, προκαλοῦν σύγχυση, ἐκφωνοῦν κενούς λόγους, ἀραδιάζουν κοινοτοπίες, σκορπίζουν ἀμφιβολίες, ὑποκρίνονται... Ὁ Τύπος, τὸ ραδιόφωνο, ἡ τηλεόραση εἶναι δικά τους. Ἐχουν φωνή. Οἱ ἀνόητοι πούς ἐπαινοῦν. Ὁλοι ἐντυπωσιάζονται. Αὐτοί ὅμως πού ξέρουν, πού μποροῦν νά δοῦν σωστά, ἐπαιναν ἐδῶ και καιρό νά τοὺς ἀκοῦνε ἢ νά τοὺς παίρνουν στή σοβαρά. Ξέρουν πῶς ψεύδονται, πῶς ἄλλα λένε και ἄλλα κάνουν, πῶς μεταβιβάζουν ἀπλά, τίς ἰδιοτελεῖς ἐντολές τών κυρίων τους, πῶς δέν εἶναι παρὰ ἀπλά ὄργανα ἀλλότριων συμφερόντων, πού πληρώνονται ἀδρά γιά τήν υπεράσπισή τους.

Φυσικά, ἐντυπωσιάζονται και γιά ἕνα ἄλλο λόγο : Ὁλοι τους σχεδὸν ἔχουν τίτλους βαρύνδουπους, θέσεις

ύψηλές... Εἶναι ἀκαδημαϊκοί, σύμβουλοι, καθηγητές, δόκτορες... Στήν πραγματικότητα, ἐδῶ και καιρό, ἔχουν ξεχάσει τί εἶχαν σπουδάσει, ἔχουν ξεχάσει, ἀκόμα, και νά σκέπτονται, νά διανοοῦνται ἐλεύθερα, ἀνεπηρέαστα και χωρίς παρωπίδες.

* * *

Ακριβῶς σέ ἀντιπαράθεση σ' αὐτήν τήν φαινομενική πνευματική ἡγεσία τών διορισμένων και τών τίτλουχων προβάλλουμε τήν ὑπαρξη τῆς ἄλλης, τῆς ἀληθινῆς. Σ' αὐτήν τή γνήσια πνευματική ἡγεσία κανένας δέν γίνεται μέλος τῆς, ὅταν δέν ἀξίζει. Σ' αὐτήν δέν ἔχουν θέση οἱ ἐπισημμένοι και οἱ εὐκαμψίες, οἱ πολυτίτλουχοι και οἱ βολεμένοι, οἱ κήρυκες, οἱ ὑποκριτές και οἱ ἀτολμοι. Σ' αὐτήν ἀνήκουν μόνο ὅσοι ἔχουν ἀληθινὴ γνώση και σοφία ἀλλά και τή θέληση νά βοηθήσουν στήν γενική προκοπή τὸ σύνολο τοῦ λαοῦ.

Μόνο αὐτὸς πού θυσιάζει τὰ προσωπικά του συμφέροντα, πού λέει μὲ παρρησία και πρὸς ὅλες τίς πλευρές τήν ἀλήθεια και ἀδιαφορεῖ γιά τίς συνέπειες μπορεῖ ν' ἀνήκει ἐπ' αἶμα στή γνήσια πνευματικὴ μας ἡγεσία, αὐτὴ πού κανένας δέν εἶναι σέ θέση νά τήν καταργήσει ἢ νά τήν ἐπηρεάσει.

Νᾶναι, δηλαδή, ὁ ἕνα μέλος τῆς πρὸς εὐγενικῆς, τῆς πρὸς ἀξιοκρατικῆς τάξης ἀνθρώπων, πού ἡ μόνη προϋπόθεση νά γίνεις μέλος τῆς εἶναι ἡ εὐψυχία, τὸ ὑψηλὸ ἦθος, ἡ εὐγένεια, ἡ ἀγάπη στό λαὸ και ἡ κατασταλαγμένη γνώση. Ἡ σοβαρότητα, ἡ σεμνότητα, ἡ ἀπλότητα και ἡ σοφία χαρακτηρίζουν ὄχι μόνο τὰ λόγια τών μελῶν αὐτῆς τῆς ἡγεσίας, ἀλλά και τὰ ἔργα τους, ὅπως κι ὁλόκληρη τήν δημιουργία και ἰδιωτικὴ τους ζωή.

Λόγος και Λογοκρατία

Γιὰ τὸν Ἑλληνα μαθηματικὸ Εὐκλείδη ὑπάρχει ἡ ἐξῆς πληροφορία:

«Ὅταν κάποιος, ποὺ ἄρχισε νὰ διδάσκεται γεωμετρία ἀπὸ τὸν Εὐκλείδη καὶ ἔμαθε τὸ πρῶτο θεώρημα, τὸν ρώτησε τί κέρδος θὰ ἔχη τώρα ποὺ τὸ ἔμαθε, ὁ Εὐκλείδης κάλεσε τὸν δοῦλο του καὶ τοῦ εἶπε : «δὸς του τρεῖς δεκάρις, ἐπειδὴ πρέπει νὰ κερδίῃ ἀπ' αὐτὰ ποὺ μαθαίνει». (1)

Τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ ἀνέκδοτο ἀπεικονίζει καλύτερα ἀπὸ κάθε συστηματικὴ ἀνάλυση τὴν διαφορὰ μεταξὺ τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Λόγου, τῆς ὑπερχρονικῆς ἀρχῆς ποὺ ἐνώνει καὶ συντηρεῖ τὸν Κόσμο, καὶ τοῦ ὁπαδοῦ τῆς σύγχρονης καπιταλομαρξιστικῆς Λογοκρατίας. Ὁ πρῶτος ἐξευτελίζει καὶ γελοιοποιεῖ σὰν ἄνθρωπο τῆς δεκάρας τὸν δεύτερο, τὸν ἄνθρωπο, δηλαδή, ποὺ δὲν τὸν ἐνδιαφέρει ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ ἡ τυχὸν ὠφέλεια ποὺ προκύπτει γι' αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, παρουσιάζοντας μὲ ἀριστοκρατικὸ τρόπο μιὰ σύλληψη τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος, ποὺ ἀπέβαλε καὶ καταπολέμησε ὁ σημερινὸς λογοκρατούμενος Κόσμος. Τὸ βεβαιωμένο ἀποτέλεσμα τοῦ θριάμβου τῆς Λογοκρατίας εἶναι ἡ παρακμὴ τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἐπικοινωνίας, δηλαδή, τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ μὲ

τὴν ἀλήθεια, ἡ μείωση τοῦ βαθμοῦ ἐλευθερώσεως τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ κατ' ἐπέκταση τὸ ἄγχος, ἡ δυστυχία, ἡ ἐξαχρείωση, ἡ ἀποθλάκωσις καὶ ἡ ἀποκτήνησής της. Τὸ πιθανὸ μελλοντικὸ ἀποτέλεσμα τῆς Λογοκρατίας εἶναι ἡ καταστροφή καὶ ἡ ἐξαφάνισις τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ διαφορὰ μεταξὺ Λόγου(2) καὶ Λογοκρατίας εἶναι διαφορὰ θεωρήσεως τῆς Ζωῆς τοῦ Κόσμου. Ὁ λογικὸς θεωρεῖ τὴν ἀλήθεια σὰν στόχο τῆς σκέψεως καὶ τῆς δράσεώς του. Ὁ λογοκράτης, ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος, θεωρεῖ τὴν σκέψιν του καὶ τὴν δράσιν του σὰν «δημιουργό» τῆς ἀλήθειας. Στὴν πρώτη περίπτωση τὸ ἄτομο εὐθυγραμμίζεται μὲ τὴν ἀλήθεια. Στὴ δεύτερη περίπτωση ἡ ἀλήθεια εὐθυγραμμίζεται μὲ τὸ ἄτομο χάνοντας τὴν ἐλεύθερη, ἀπόλυτη ὑπόστασίν της (καὶ κατὰ λογικὴν ἀναγκαιότητα παύει νὰ εἶναι ἀλήθεια). Τὸ πρῶτο, λοιπόν, πρακτικὸ ἀποτέλεσμα τῆς Λογοκρατίας εἶναι ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν ἀλήθεια. Ἡ ἐξέλιξις αὐτῆς, ἱστορικὰ, μεταφράζεται σὲ σ κ ο τ α δ ι σ μ ο .

Ὁ λογοκράτης τοῦ προαναφερθέντος ἱστορικοῦ ἀνέκδοτου μετατοπίζοντας τὴν ἀξία τῆς ἀλήθειας (τοῦ εὐκλείδειου θεωρήματος) ἀπὸ τὸν

(1) «Παρ' Εὐκλείδη τις ἀρξάμενος γεωμετρεῖν, ὡς τὸ πρῶτον θεώρημα ἔμαθεν, ἤρετο Εὐκλείδην, τί δέ μοι πλεον ἔσται ταῦτα μανθάνοντι; Καὶ Εὐκλείδης τὸν παῖδα ἱκαλῶσας, «δὸς αὐτῷ, ἔφη, πριῶτον, ἐπειδὴ δεῖ αὐτῷ ἐξ ὧν μανθάνει κερδαίνειν» (Ἀνθολογία Σποβαίου, ἐκδ. MEINEKE, τόμ. IV, σ. 205).

(2) Ὁ ὅρος χρησιμοποιεῖται ἐδῶ μὲ τὴν ἐννοίαν τῆς ἐναρμονισμένης πρὸς τὸν Κοσμογονικὸ Νόμο ἀντιλήψεως γιὰ τὴ Ζωὴ καὶ τὸν Κόσμο.

ἀπρόσωπο χῶρο της σὲ ἀτομικὸ ἐπίπεδο, προσπαθεῖ νὰ τὴν ἐκμεταλλεuthῇ γιὰ λογαριασμὸ τοῦ ἀτόμου του. Δὲν τὸν ἐνδιαφέρει — σὲ ἀντίθεση πρὸς τὸν λογικὸ — ἂν ἡ ἰσχὺς της ἀφωρᾷ σ' ὅλα τὰ πράγματα τοῦ Κόσμου (ἐπὶ τοῦ προκειμένου, σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα καὶ σ' ὅλα τὰ στερεά, δηλαδή σ' ὅλα τὰ σώματα τῆς Γῆς καὶ τοῦ Σύμπαντος), ἀλλὰ νοιάζεται νὰ βρῇ ἂν ἀφωρᾷ στὸν ἴδιο. Ἡ ἀλήθεια σὰν σκοπός, ὑποχωρεῖ μπροστὰ στὸ ἀτομο — σκοπὸ. Πρόκειται γιὰ ἀποκοπὴ τοῦ ἀτόμου ἀπὸ τὸν Κόσμο. Τὸ δεῦτερο, ἐπομένως, κοινωνικὸ ἀποτέλεσμα τῆς λογοκρατικῆς θεωρήσεως τῆς ζωῆς καὶ τοῦ Κόσμου εἶναι ὁ ἀ τ ο μ ι κ ῖ σ μ ὁ ς.

Ὁ Λόγος ἀδιαφορεῖ γιὰ τὸ σ κ ὀ π ι μ ο, γιὰ τὸ ἂν π.χ. ἡ ἀτομικὴ θεωρία — ποὺ συνέλαβε καὶ διετύπωσε ἀριστουργηματικὰ ὁ Δημόκριτος — μπορῇ νὰ χρησιμεύσῃ γιὰ τὴν ὑποταγὴ τῶν ἄλλων στὴν τυραννία ἐκείνων ποὺ τὴν γνωρίζουν. Ἀδιαφορεῖ, ἂν οἱ νόμοι τῆς Μηχανικῆς ποὺ ἀνακάλυψε μποροῦν νὰ ἐφαρμοσθοῦν γιὰ τὴ συντριβὴ τοῦ ἄλλου. Καὶ δὲν καταδέχεται νὰ τοὺς ἐφαρμόσῃ κατασκευάζοντας πολεμικὸ ὕλικό γιὰ νὰ ἐξουσιάσῃ, παρὰ μόνο γιὰ νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν ἐλευθερίαν ἐναντὶ τοῦ ἐπιτιθέμενου ἐχθροῦ. Ὁ Ἀρχιμήδης ἀρνήθηκε νὰ κατασκευάσῃ πολεμικὲς μηχανές, παρὰ τὴν ἐπιμονὴ τοῦ συγγενοῦς του τυράννου τῶν Συρακουσῶν Ἰέρωνος, «δ ι ὀ τ ι δ ἔ ν τ ῖ ς λ ο γ ᾱ ρ ι ᾶ ζ ε γ ι ᾶ ᾧ ξ ι ε ς σ π ο υ δ ῆ ς»,⁽³⁾ ἀλλὰ ἀποφάσισε νὰ τὸ πράξῃ, ὅταν οἱ Ρωμαῖοι ἐπετέθησαν κατὰ τῆς πατρίδας του, καὶ συνέτριψε στὰ χρόνια τῆς πολιορκίας τῶν Συρακουσῶν ὅλες

τὶς ρωμαϊκὰς ἐφόδους μὲ τὶς ἐφαρμογὰς τῆς Μηχανικῆς του, ὅπως κατέκαυσε καὶ τὸν ρωμαϊκὸ στόλο μὲ τὶς ἐφαρμογὰς (κάτοπτρα) τῆς ὀπτικῆς του. Ἡ ἀλήθεια, σύμφωνα μὲ τὸν Λόγο, συμβιβάζεται μὲ τὴν δικαιοσύνη καὶ τὴν Ἐλευθερίαν, ἀλλ' εἶναι ἀπολύτως ἀσυμβίβαστη μὲ τὴν ἐξουσία καὶ τὴν τυραννίαν (τοῦ Ἰέρωνος ἢ τῶν Ρωμαίων, ἀδιάφορο). Ἀπὸ ἀποψη Ἐλευθερίας δὲν ὑπάρχει διαφορά μεταξὺ ἐξουσιαστῆ καὶ δούλου.

Ἀντίθετα ἡ Λογοκρατία βλέποντας τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῆς σκοπιμότητος, τὴν καταντᾷ ὄργανο ἐξουσίας. Ἡ ἀτομικὴ θεωρία ξανάρχεται στὴν ἐπικαιρότητα, μόνον ὅταν διαπιστώνεται ὅτι μπορεῖ νὰ δώσῃ ἐξουσιαστικὰς ἐφαρμογὰς — ἀτομικὴ βόμβαι — ὅπως καὶ γενικὰ κάθε ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια ἀποκτᾷ ἀξία, μόνον ἐφ' ὅσον ὑπηρετεῖ τεχνοκρατικὰ τὴν ἐξουσία καὶ τὴν ὕλικήν ἰσχύ. Τὸ τρίτο, ἐπομένως, ἀποτέλεσμα τῆς Λογοκρατίας, εἶναι ὁ ἔ ξ α ν δ ρ α π ο δ ι σ μ ὁ ς τῆς ἀνθρωπότητος μέσω τῆς τεχνοκρατίας γιὰ λογαριασμὸ ἐκείνων ποὺ ἐλέγχουν τὸν «τεχνολογικὸ πολιτισμό», δηλαδή τῶν ἐξουσιαστῶν τοῦ Κόσμου.

Ὁ Λόγος, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸ ὕλικό συμφέρον τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ ὑπηρετήσῃ ἡ ἀλήθεια, βλέποντας, δηλαδή, τὴ ζωὴ καὶ τὸν Κόσμο ἐπέκεινα τῆς ὠφελιμότητος καὶ ἰδεαλιστικά, συλλαμβάνει τὴν πραγματικότητα καθολικά, καὶ δὲν στενεύει τὸ «πεδὸν ὁράσεως» σ' ἓνα μόνο τομέα, τὴν οἰκονομία. Ἀντίθετα, ἡ Λογοκρατία κατευθύνει τὴ δρᾶσιν καὶ τὴ σκέψιν πρὸς τὸ μονόδρομο τῆς οἰκονομίας καὶ στενεύει τὴν ἀντίληψιν τῆς ἀν-

(3) Πλουτάρχου, «Παράλληλοι Βίοι», Μάρκελλος.

θρωπότητας για τη Ζωή και τόν Κόσμο, μεταβάλλοντας τελικά τόν άνθρωπο σέ μέσο τῆς οἰκονομίας καί ἐγκλείοντας τήν ἱστορία μέσα στό αὐστηρό πλαίσιο τοῦ ὕλισμοῦ. Τό τέταρτο, ἐπομένως, ἱστορικό ἀποτέλεσμα τῆς Λογοκρατίας εἶναι τὰ μονοδιάστατα ὕλιστικά - οἰκονομιστικά πολιτικοῖδεολογικά συστήματα — καί, γιά νά μιλήσουμε μέ βάση τή σύγχρονη παγκόσμια «πραγματικότητα», ὁ Ἀστισμός, ὁ Καπιταλισμός καί ὁ Καταναλωτισμός.

Τέλος, ἡ Λογοκρατία ἐπιβάλλοντας μονομερῶς τήν κυριαρχία μιᾶς στενοκέφαλῆς ὠφελιστικῆς «λογικῆς» στόν τρόπο Ζωῆς καί στή διαμόρφωση τῆς ἱστορίας, ἀπορρίπτει ὅ,τι δέν ἔχει σχέση πρός τή «λογική» αὐτή. Ἡ ἰδεολογική αὐτή ἀφετηρία τήν ὁδηγεῖ ὑποχρεωτικά στήν ἄρνηση τῆς Ἐλευθερίας, τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καί τοῦ φορέως πού τόν δημιουργεῖ, τῆς ἱστορικῆς - πολιτιστικῆς κοινότητας Ἔθνους. Κατά βάθος, ἡ Λογοκρατία ἀπορρίπτει καί τήν ἴδια τήν Τέχνη, ἐπειδή δέν εἶναι προϊόν τῆς «λογικῆς» τῆς, ἀλλά τοῦ συναισθήματος, τήν ἀνέχεται δέ ἁπλῶς μέ τήν προϋπόθεση ὅτι ἡ Τέχνη ὑπηρετεῖ «λογικούς» σκοπούς, π.χ. τὸ κέρδος ἢ τήν ἐξουσία («ἐμπορική Τέχνη», «στρατευμένη Τέχνη»). Ἀπορρίπτοντας τήν Ἐλευθερία, τόν πνευματικό πολιτισμό καί τὸ Ἔθνος, ἡ Λογοκρατία περιορίζει τήν ἀνθρώπινη πρόοδο μέσα στόν τεχνολογικό πολιτισμό καί δέν προχωρεῖ πρὸ πέρα ἀπὸ τήν ἰδέα πού σχήματος ἐκείνου, τοῦ ὁποῖου τὰ μέλη συνυπάρχουν μόνο γιά τήν ἐξυπηρέτηση τῶν στενῶν ὕλικῶν συμφερόντων τους, δηλαδή τοῦ σχήματος κοινωνία. Ἐπομένως, τὸ πέμπτο ἱστορικό ἀποτέλεσμα τῆς λογοκρατικῆς θεωρήσεως τῆς Ζωῆς καί τοῦ Κόσμου εἶναι ὁ Διεθνι-

σμός (ἀστικός, μαρξιστικός καί καπιταλιστικός - καταναλωτικός) καί ὁ κοσμοπολιτισμός σάν αὐθαίρετο καί δογματικό δημιούργημα τῆς ἐξουσίας, σάν κατασκευάσμα — ὑποκατάστατο, πού παίρνει τὴ θέση τῶν γνήσιων πνευματικῶν πολιτισμῶν, οἱ ὁποῖοι μόνο μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἱστορικῆς — ἰδεαλιστικῆς κοινότητας Ἔθνους μποροῦν νά ἀναπτυχθοῦν καί ποτὲ δέν προάγονται μέσα σὲ ἀνεθνικό χώρο.

Σκοταδισμός, ἀτομικισμός, ἐξανδραποδισμός, ἀστισμός, καπιταλισμός, μαρξισμός, ἀνελευθερία, καταναλωτισμός, Διεθνισμός καί Διεθνὴς Ἐξουσία, τεχνοκρατία καί κοσμοπολιτισμός εἶναι, λοιπόν, τὰ θλιβερὰ κοινωνικά προϊόντα τῆς Λογοκρατίας, τῆς «βαρειάς αὐτῆς ἀρρώστιας», ὅπως χαρακτηρίζεται, τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητας. Θεμελιωμένη φιλοσοφικὰ πάνω σὲ πολλές παραιλλαγές θεωριῶν, εἴτε σάν ὠφελισμός (Μπένθαμ), εἴτε σάν διαλεκτικός καί ἱστορικός ὕλισμός (Κ. Μάρξ καί Φρ. Ἐνγκελς), εἴτε σάν πραγματισμός (Τζαίμς, Τζὼν Ντιούι, Ε. Μάχ), εἴτε σάν βουλησιοκρατία (Φρ. Νίτσε), εἴτε σάν θετικισμός (Αὐγ. Κόντ, Μπ. Ράσσελ) κλπ., ἡ Λογοκρατία σφράγισε μέ τὴ σφραγίδα τοῦ ψεύδους, τοῦ δόγματος, τῆς καταπίεσεως, τῆς χαμέρπειας καί τῆς ἱστορικῆς παρακμῆς τόν πολιτισμό τῆς ἀνθρωπότητας καί βασίλευει στόν σύγχρονο Κόσμο μόνο — καί — μόνο ἐπειδὴ ἐξυπηρετεῖ τὸν σκοπὸ τῆς Παγκόσμιας Ἐξουσίας.

Ἄν ἐρευνήσῃ κανεὶς συγκριτικὰ τὰ διάφορα λογοκρατικά φιλοσοφικά συστήματα, καπιταλιστικά καί μαρξιστικά, βλέπει, ὅτι παρὰ τίς φαινομενικὲς διαφορὰς τους, ὅλα ἀνῆλθον σὲ παρυσιάζουν ἓνα κοινὸ παρονο-

μαστή, κορυφαίο και καθοριστικό: οδηγούν κατευθείαν στην υποβάθμιση του ανθρώπου από το επίπεδο των HOMO SAPIENS στο επίπεδο του HOMO OECONOMICUS, από το επίπεδο της πνευματικά αυτοτελοῦς και ἐλευθερωμένης προσωπικότητας στο επίπεδο του ὑλικά ἐξαρτημένου δούλου, του πλάσματος δηλαδή ἐκείνου που ἐξαλλοτρώνει ὅ,τι ἀνώτερο καὶ ἰδεαλιστικό του χάρισε ἡ Φύση, προκειμένου νὰ «ὦ φ ι λ η θ ῆ», μὲ τὴν στενὴ ἔννοια τῆς λέξεως. Τὰ ἄτομα καὶ τὰ Ἔθνη που ἐκινρῶν ἀπὸ τὴν ὑλιστικὴ ἀφετηρία τοῦ ὠφελιμιστικοῦ οἰκονομισμοῦ, ἀδιαφορῶντας γιὰ τίς ὑπερυλικές ἀλήθειες καὶ ἀξίες τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἱστορίας, ὅχι μόνον ἐκπορνεύονται πολιτικά, ἀλλὰ καὶ μεταβάλλονται σὲ ἰδεώδη «πρώτη ὕλη» γιὰ τοὺς ἐξουσιαστές τοῦ Κόσμου, μὲ τὴν ὁποία οἱ τελευταῖσι χτίζουν τὸ διεθνὲς καταπιεστικό τους οἰκοδόμημα, ἀντλῶντας τίς στρατιές τῶν «οἰκονομικῶν ἀνδραπόδων» καὶ τῶν ἠθικά ἐξουδετερωμένων ἀτόμων καὶ Ἐθνῶν που τοὺς χρειάζονται γιὰ τὴ στήριξη καὶ διατήρηση τῆς κυριαρχίας τους.

* * * *

Βασικός κοινός στόχος τοῦ Ἀσπισμοῦ, τοῦ Καπιταλισμοῦ καὶ τοῦ Μαρξισμοῦ εἶναι ὁ ἡρωϊσμός, τὸ ἰδανικό αὐτὸ καὶ ὁ τρόπος ζωῆς που ἀπορρέει ἀπὸ τὸν Λόγο, αὐτὴ ἡ ἐλευθερωμένη ἀντίληψη που ὠθεῖ τὸν ἄνθρωπο στὸν ἰδεαλιστικό ἀγῶνα (πολιτικό, ἐπιστημονικό, πρακτικό, καλλιτεχνικό) που βρίσκεται πέρα ἀ-

πὸ κάθε ἀτομικισμό, οἰκονομισμό καὶ ἐξουσιαστικότητα. Ὁ Ἀστοκαπιταλισμός καὶ ὁ Μαρξισμός εἶδαν τὸν ἡρωϊσμό σὰν προϋπόθεση ἐλευθερώσεως, καὶ γι' αὐτὸ τὸν θεώρησαν σὰν τὸν πιὸ ἐπικίνδυνο ἀντίπαλο τοῦ ἀνομολόγητου σκοποῦ τους, δηλαδή τοῦ σκοποῦ τῆς Παγκόσμιας Ἐξουσίας καὶ ἀγωνίστηκαν γιὰ νὰ τὸν ἐξαλείψουν ἀπὸ τὴ Ζωὴ καὶ τὴν ἱστορία, ἐπιβάλλοντας ἀντ' αὐτοῦ σὰν ἀντίληψη καὶ πρακτικὴ τὴν λογοκρατικὴ ἀνανδρία:

«Ἀμφότεροι εἶναι ἐξ ἴσου ἐχθρὶκῶς διακείμενοι πρὸς τὸ μεγάλο ἄτομον, τὸν πολιτικὸν ἢ καλλιτεχνικὸν ἥρωα, ὅστις δαμάζων τὰς ψυχὰς παρῑσύρει εἰς κοινὴν συγκίνησιν καὶ κοινὸν ἐνθουσιασμόν. Ἀμφότεροι μισοῦν ἐξ ἴσου τὸ ἀληθὺς ἐλεύθερον ἄτομον, ἐκείνο ὅπερ νικᾷ τὴν χρονικότητα καὶ ὀμιλεῖ μὲ τὸ αἰώνιον. ... Ἐχω ὀνομάσει ὀρθολογιστὴν τὸν ἀστὸν καὶ ἀντι-ἡρωϊκόν. Εἶναι εἰς θέσιν νὰ χρησιμοποιῇ μόνον ὀρθολογιστικά καὶ ἀντιηρωϊκά μέσα, διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν θέσιν του ἢ διὰ νὰ εὐθυγραμμίσῃ ἓνα Ἐθνος συμφώνως πρὸς τὴν θέλησίν του». (4) Ὁ πιλοῦτος ἐνῶ δύναται νὰ ἐξαγοράσῃ ὅλας τὰς μορφὰς τοῦ σεβασμοῦ δὲν μπορεῖ δωρεάν νὰ ἐξασφαλίσῃ κομμίαν.

» Ἀστικός καὶ κομμουνιστικός ἀτομικισμός, ἀφ' ἧς ἐμεγέθυναν τὴν σημασίαν τοῦ μικροῦ ἀτόμου, κατ' ἀνάγκην ὕψωσαν τὴν νομοτέλειαν (ἓν λογοκρατικὸν ἰδανικὸν διαθέτον δύναμιν ἀντίστοιχον τῶν φυσι-

(4) J. ROBINSON, «Ἡ φιλοσοφία τῆς οἰκονομίας», ἑλλ. μετάφραση ὑπὸ Κ. Βαθώτη, Ἀθῆναι 1969, σ. 22.

κῶν νόμων). Ἡ νομοτέλεια διέπεται ὑπὸ τῆς ἰδέας καθ' ἣν ἡ ἱστορία διαμορφώνεται ὅχι ἀπὸ τὴν χαιρισματικὴν προσωποκτικότητα τοῦ ἐνός, δηλαδὴ τοῦ μεγάλου ἀτόμου, ἀλλὰ ἀπὸ οἰκονομικοὺς μηχανισμούς, ἐνεργοῦντας δίκην φυσικῶν νόμων, τ.έ. ἀπὸ τὴν ἀναγκαιότητα εἰς τὴν ἱστορίαν. Οὕτω πῶς ὁ ἀτομικισμὸς στρεφόμενος κατὰ τοῦ μεγάλου ἀτόμου ἐπροσπάτευσεν τὰ μικρὰ ἄτομα. Διὸ ὀρθῶς ἀναφέρεται εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πνεύματος, ὅτι ὁ ἀτομικισμὸς συνδυάζεται πρὸς τὴν γένεσιν μιᾶς κοινωνίας, ἥτις ὑποθάλλει τὴν αὐθαιρεσίαν τῶν μικρῶν ἀτόμων, ἅτινα τυγχάνουν μόνιμοι παράγοντες ἀσυμφωνίας καὶ διασπάσεως, ἀτόμων δυναμένων νὰ νοηθοῦν μόνον ὡς ἐμπόρων, καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν «ἐμπορεύωνται» ἐν τῇ ἐπαγγελματικῇ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ (....).

»Τεχνητόν, μέτριον καὶ ξηρὸν εἶναι τὸ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἀτομικότητος κατασκευαζόμενον μικρὸν ἄτομον τῆς Λογοκρατίας ἐκ τῆς ὁποίας ἀρδεύουν τὴν περὶ ἱστορίας ἀντίληψίν των τόσοσιν ἡ ἀστική, ὅσον καὶ ἡ μαρξικὴ κοινωνικὴ θεωρία. Ὁ φιλελευθερισμὸς ἐβιομηχανοποίησεν τὴν ἐλευθερίαν τῶν μικροαστικῶς σκεπτομένων ἀτόμων, ἀπολυτρώσας δὲ κατ' ἐπίφρασιν τὸ ἄτομον ὑποδούλωσεν τὰς χεῖρας του εἰς τὰς μηχανάς, αἱ ὁποῖαι ὅλοέν περισσότερον ἀποκλείουν πᾶν ἀτομικὴν σχέσιν τοῦ ἐργαζομένου πρὸς τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας του, ἀποκλείουν τοῦτέστι τὴν μετάβασιν ἀπολύτως ἀτομικῶν στοιχείων εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε ἦτο δημιούργημα ὅχι μόνον τῶν χειρῶν, ἀλλ-

λὰ καὶ δημιούργημα τῆς ψυχῆς μας. Λογοκρατία, μηχανοποιήσις, ἰσότης ἐνώπιον τοῦ νόμου, πολιτικὴ ἐλευθερία καὶ κατανάλωσις συνιστοῦν τὰ βασικὰ καίριακτηριστικὰ τῆς «ἀνοικτῆς κοινωνίας» εἰς τὴν ἐποχὴν μας». (5)

* * * *

Η Λογοκρατία ἔχει ἤδη πετύχει τὸν ἐξουσιαστικὸ σκοπὸν γιὰ τὸν ὁποῖο θεμελιώθηκε θεωρητικὰ καὶ ἐφαρμόσθηκε πρακτικὰ. Ὁδήγησεν τὸν πνευματικὸν πολιτισμὸν στὴν παρακμή, ἰσοπέδωσεν καὶ ὑπέταξε τοὺς ἀνθρώπους μεταβάλλοντάς τους σὲ μαζανθρώπους καὶ «καταναλωτικούς ἀνθρώπους», καὶ ὑποδούλωσεν τὰ ἔθνη στὸν μονοδιάστατον «τεχνολογικὸν πολιτισμὸν» καὶ κατ' ἐπέκτασιν στὴ Διεθνή Ἐξουσία ποὺ τὸν ἐλέγχει. Ἐξουδετέρωσε τὶς ἐλευθερωμένες ἡρωϊκὰς προσωπικότητες, ἀντιπάσσαντας σ' αὐτὰς τὶς μᾶζας τῶν ἀνικάνων καὶ τῶν «τεχνοκρατῶν», καὶ ἀντικατέστησεν τὴν ἰδέαν τῆς δικαιοσύνης μὲ τὴν ἀφύσικη ἐξουσιαστικὴ ἀρχὴ τῆς ἰσότητος. Αὐτὸ ποὺ παρατήρησεν πρὶν ἀπὸ ἓνα σκεδὸν αἰῶνα ὁ Φρειδερίκος Νίτσε γιὰ τὸ ἰουδαϊκὸν πνεῦμα — ἄλλο ἂν ὁ ἴδιος αἰχμαλωτίσθηκε ἀπὸ τὴ Λογοκρατίαν θεοποιώντας ἐξουσιαστικές, ἐπίσης, «ἀξίες», ὅπως τὴν θέλησιν, καὶ ὑποβιβάζοντας τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὸ ἀπόλυτον ἐπίπεδό της — ὅτι δηλαδὴ «γιὰ τὴν κατηγορίαν τῶν ἀνθρώπων ποὺ ποθοῦν τὴ δύναμιν ἢ π α ρ α κ μ ἢ εἶναι μέσον, καὶ τοῦτοι οἱ ἄνθρωποι ἐνδιαφέρονται ζωτικὰ νὰ ἀ ρ ρ ω σ τ ῇ σ ο υ ν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ νὰ ἀναπρέμουν μὲ ἐπικίνδυνον καὶ συκοφαντικὴν σημασίαν

(5) Δημ. Γρ. Τσάκωνα, «Εἰσαγωγή εἰς τὴν Κοινωνιολογίαν», δευτέρα ἐκδοσις, Ἀθῆναι 1971, σ.σ. 217 — 219.

τὴν ἔννοια τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ καὶ τοῦ ψεύτικου»,⁽⁶⁾ ἐπαληθεύεται ἀπόλυτα στὸν σύγχρονο παρακμιακὸ λογοκρατούμενο Κόσμο τοῦ Ἀστοκαπιταλομαρξισμού. Ἡ ἀνθρωπότητα ἔχασε τὴν ἐπικοινωνία μὲ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἡρεμὴ αὐτάρκεια τοῦ μέτρου πού τῆς χάρισε ὁ ὀδηγὸς τῆς, τὸ φωτεινὸ μετέωρο τοῦ Λόγου, στερήθηκε τὸν ρίστρο τοῦ ἰδεαλισμοῦ καὶ ἡρωϊσμοῦ καὶ ἤδη διαλέγεται μὲ τὸ Χάος, διαγράφοντας μιὰ περρεία πού δὲν ἔχει ἀφετηρία, δὲν ἔχει κατεύθυνση καὶ δὲν ἔχει φῶς.

Ἡ ἐπιβολὴ τῆς Λογοκρατίας, μὲ τὴ μορφή ἀρχικὰ τοῦ θρησκευτικοῦ δογματισμοῦ, καὶ ἀργότερα μὲ τὴ μορφή τοῦ οἰκονομικοῦ (ἀστικοῦ, μαρξιστικοῦ, καπιταλιστικοῦ καὶ καταναλωτικοῦ) καὶ τῶν ὑλιστικῶν λογοκρατικῶν ἰδεολογιῶν, ὑπῆρξε πραγματικὴ συμφορὰ, θανάσιμο πλῆγμα γιὰ τὸν ὀρθὸ τρόπο σκέψεως καὶ ζωῆς. Ὁ πολιτισμὸς κατεστράφη καὶ ἐκβαρβαρώθηκε, οἱ ἰδεαλιστικὲς ἀρετὲς ἐγίναν πλέον ὁ στόχος τῶν δογμάτων τοῦ λογοκρατούμενου Κατεστημένου καὶ ὑπέστησαν ἀνεπανόρθωτη φθορὰ ἀπὸ τὸ χυδαῖο καὶ ἀδυσώπητο ἐξουσιαστικὸ καὶ οἰκονομιστικὸ τοῦ πνεῦμα. Ἡ νεώτερη κοινωνία παρουσιάζει εἰκόνα πλήρους διασπάσεως καὶ μεταμορφώσεως· σ' ἐναν ἀξιοθρήνητο καὶ εὐνοουχισμένο συρφετὸ καρριεριστῶν, ἀπατεώων, σαλταδόρων καὶ δούλων, πρόθυμων νὰ θυσιάσουν κάθε ἀξία καὶ τιμὴ στὸ βωμὸ τῆς λογοκρατικῆς σκοπιμότητος. Ὁ Διεθνισμὸς καὶ ὁ κοσμοπολιτισμὸς, σὰν γνήσια τέκνα τῆς Λογοκρατίας, συμπληρῶνουν τὸ ἔργο

τῆς ἐξαρτήσεως καὶ τῆς υποδουλώσεως ὀλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητος στὴ Διεθνή Ἐξουσία, ἐνῶ ὁ Καταναλωτισμὸς, τὸ τελευταῖο στάδιον τῆς Λογοκρατίας, κάλυψε μὲ τὸ ἄγχος τοῦ καὶ τὸν σκοταδισμό τοῦ τὴν αἰώνια χάρη καὶ τὸ αἰώνιο φῶς τῆς ἀλήθειας.

Γιὰ νὰ θυμηθοῦμε καὶ πάλι τὸν Εὐκλείδη, τὸν ἀνυπέρβλητον αὐτὸν γίγαντα τῆς Ἐπιστήμης, ἃς δοῦμε τί γράφει ὁ Γάλλος μαθηματικὸς καὶ φιλόσοφος, διευθυντὴς τῆς Ἐκὸλ Νορμάλ Συπεριέρ τοῦ Παρισιοῦ, Ζὺλ Ταννερύ, εἰρωνευόμενος τίς μάταιες παραχαρακτικὲς προσπάθειες τῶν νεωτέρων μαθηματικῶν νὰ ἀναθεωρήσουν τὴν Εὐκλείδειον Γεωμετρίαν καὶ ἐλεεινολογώντας ταυτόχρονα τὴν χαμερπὴ ὠφελιμιστικὴ Λογοκρατία πού εἰσέβαλε στὸ χῶρο τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης καὶ τὴν κατάντησε ὑπηρέτρια τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς οἰκονομίας:

«Πόσον θὰ εἴχομεν νὰ ὠφεληθῶμεν, ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπανακρέσθωμεν ἐκ τοῦ Ὑπερπέραν τὸν Εὐκλείδην μεταξύ μας! Ὁ Ζεὺς, πατήρ ἀνδρῶν τε Θεῶν τε, εἰσήκουσε τὴν παράκλησιν αὐτὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἔδωκε τὴν ἀδειαν εἰς τὸν Εὐκλείδην νὰ ἐπαινέλη εἰς τὴν γῆν. Ὄρισεν ὡς συνοδόν τοῦ τὸν Ἑρρῖκον Πουανκαρέ. Ὁ Εὐκλείδης ἀκολουθῶν τὴν γεωμετρίαν τοῦ καὶ τρέχων διὰ τοῦ κενοῦ ἔφθασεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸ Βερολίνον ἀστραπιαίως, ὅπου τὸν ὑπεδέχθησαν μὲ μεγάλον ἐνθουσιασμόν. Ἐκεῖ τοῦ ἐνεχείρισαν τηλεγράφημα ἐκ Παλαιστίνης,⁽⁷⁾ διὰ τοῦ ὁποῖου πα-

(6) Φρ. Νίτσε, «Ὁ Ἀντίχριστος, δοκίμιον ἀντιστροφῆς ὅλων τῶν ἀξιών», ἑλλ. μετάφραση, ἐκδόσεις Μαρῆ, σ. 26.

(7) Ὑπαινιγμὸς κατὰ τῆς ἐβραϊκῆς λογοκρατικῆς σκέψεως.

ρεκαλείτο να μη ικανοκονώση ότι εφθασεν έξ ουράινου ιαστρίαπιαίως, διότι τουτο απαγορεύεται υπό της ειδικής θεωρίας της σχετικότητας⁽⁸⁾ ισχυριζομένης ότι δεν υπάρχει ταχύτης μεγαλυτέρα της ταχύτητος του φωτός.

»Εν τῷ μεταξύ ο Πουανκαρέ, όπως αποφάσισε να ταξιδεύση προς την γῆν μη εὐκλειδεώς, ἐπειδὴ ἐπίστευσεν ὅτι αἱ μὴ εὐκλείδειοι γεωμετρίαι εἶναι ἰσότιμοι πρὸς τὴν εὐκλείδειον, εἶχε φθάσει εἰς τὸ νεφῶμα τῆς Ἀνδρομέδας καὶ ἤθελεν ἀκόμη μερικὰ ἐκαιομύρια ἐτη διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν γῆν μη εὐκλειδεώς. Ὁ Εὐκλείδης ἀνεκρήρυχθη εἰς τὸ Βερολῖνον Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς τῶν Μαθηματικῶν ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ἀκολουθῶς μετέβη εἰς τὴν Λειψίαν, ὅπου ἐπρομηθεύθη παρὰ τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Τάυμπνερ τὸ περίφημον βιβλίον τοῦ Δανου Χάϊμπεργκ «Τὰ στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδους».

»Μὲ ἐφόδιον τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐπεσκέφθη τὴν πόλιν Γκαίτιγκεν τῆς Γερμανίας καὶ ἤρρισε τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν Πανεπιστημίων, ὅποτε ἐπληροφωρήθη ἐκπληκτος τὴν ὑπαρξίν μὴ εὐκλειδεῶν γεωμετριῶν. Ἐκεῖ ἔλαβε γνῶσιν ὅτι ὁ Γκάους δὲν ἐδηρῶσεν τίποτε τὸ σχετικὸν μὲ τὰς γεωμετρίας αὐτὰς διὰ τὸν φόβον τῶν κραιγῶν τῶν Βοιωτῶν⁽⁹⁾ καὶ ἔμεινε πολὺ εὐχαιριστημένος ὅταν ἐπληροφωρήθη ὅτι εἰς τὸ θαν αἴτημά του περὶ παρὰ-

λήλων εὐθειῶν εἶχε δοθῇ τιμητικὴ θέσις εἰς τὸ σύστημα ἀξιωματῶν τοῦ Χίλμπερτ⁽¹⁰⁾ καὶ εἶπε: «Τί θὰ συνέβαινεν εἰς τὸν κόσμον, ἂν δὲν εἶχε δοθῇ ἡ τιμητικὴ αὐτῇ θέσις!».

»Κατόπιν ἐρωτώμενος κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ἐπιστημονικῆς ἐξώσεως ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς: «Θαυμάζω τὸ ἀξίωμα τῆς συνεχείας τῶν Ντέντεκιντ — Κάντορ, τὴν μέθοδον τῆς τελείας ἐπαγωγῆς τῶν Μαυρολύκου — Πασκάλ — Μπερνούλλι καὶ τὴν τομὴν τοῦ Ντέντεκιντ περὶ ἀσυμμέτρων, τὰ ὁποῖα περιέχονται καὶ εἰς τὰ Στοιχεῖα μου!». Ἐν τῷ μεταξύ τὸ Σύμπαν διεστέλετο διαρκῶς καὶ ὁ Εὐκλείδης εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐρωτήσῃ, τοῦ τέλους ἰπάντων κεῖται τὸ κέντρον τοῦ ἀενάως διαστελλομένου σφαιρικοῦ Σύμπαντος.

»Ἀκολουθῶς ἐξέφρασε τὴν ἀνυσχίαν του, διότι οἱ Πουανκαρέ τρέχων μὴ εὐκλειδεῶς δὲν εἶχεν ἀκόμη φθάσει ἐκ τοῦ Ὑπερπέραν. «Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ συμβαίῃ αὐτό;» ἠρώτησε. «Ἐκὼ ἀκούσει ὅτι αἱ μὴ εὐκλείδειοι γεωμετρίαι ἰσχύουν ἰδιαιτέρως διὰ τὰς μεγάλας ἀποστάσεις καὶ τὰ μεγάλα πρίγωνα!».

»Ὅταν ἐδήλωσαν εἰς τὸν Γενικὸν Ἐπιθεωρητὴν τῶν Μαθηματικῶν ὅλου τοῦ κόσμου, ὅτι οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι μανθάνουν τὴν γεωμετρίαν διὰ νὰ κερδίζουσιν τὴν ψωμίων καὶ ὅχι διὰ τὴν διάπλασιν τῆς ψυχῆς των, ἀνεπλήρωσεν ἀπὸ τὸ καθῆκός του, ἤνοιξε τοὺς μεγάλους ὁ-

(8) Ὑποληψιὸς κατὰ τοῦ Ἑβραίου Α. Ἀβναῶν.

(9) Καὶ ἄλλος ὑποληψιὸς κατὰ τοῦ διεθνoῦς σιωνιστικοῦ ἐπιστημονικοῦ Καπστημένου.

(10) «Ἀναθεωρητὴς» τῆς Εὐκλείδειου Γεωμετρίας, ὅπως καὶ οἱ ἀναφερόμενοι παρὰκάτω.

φθαλμούς του, τοὺς ἔκλεισε πάλιν καὶ εἶπε μονολογῶν: «Τί μεγάλαι μεταβολαὶ ἐπῆλθον τώρα εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ προηγουμένως ὁ λαμπρὸς ἥλιος τῆς Ἑλλάδος, αἱ διαυγεῖς γραμμαὶ τῶν βουνῶν της, τὸ διαρκὲς γέλιο τῶν θαλασσῶν της, οἱ περιλαμπροὶ ναοί, τὰ μεγαλοπρεπῆ ἀγάλματα, οἱ ποι-

ηταὶ καὶ αἱ φιλοσοφικαὶ συζητήσεις, τὰ πάντα, τέλος, προσεφέροντο διὰ τὴν ἀγωγὴν τῶν ἀνθρώπων».⁽¹¹⁾

(Ἀναδημοσίευση ἀπὸ τὸ δοκίμιο τοῦ Δημ. Ι. Λάμπρου «Ἀ ν α ζ ῆ τ η σ η», Ἀθήνα 1981, σ. 23 — 31).

(11) JULES TANNERY, «SCIENCE ET PHILOSOPHIE», CHAP. 9. Ἡ μετάφραση τοῦ δημοσιευόμενου ἀποσπάσματος τοῦ TANNERY ἠάρθηκε ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Ε. Σ. Σταμάτη «Ἑλληνικὴ Ἐπιστήμη», Ἀθήναι 1968, σ.σ. 106—107.

Επικαιρα και ανεπικαιρα

Ελπίζω οί φίλοι τῆς στήλης νά μοῦ τὸ συγχωρήσουν, ποὺ σήμε-
ρα ἀντὶ τῶν ἐπικαιρικῶν καταχωρίζω
ἓνα — ἄχρονο — παραιμυθάκι. Εἶναι
τόσο ἀπογοητευτικὴ ἡ τρέχουσα ἐπι-
καιρότης, ποὺ οὔτε νά τῇ σχολιάσης
σοῦ κάνει κέφι. Τί νά σχολιάσης,
ἄλλωστε, ὅταν βλέπης τὸν Ἑλύτη —
τὸν ποιητὴ— νά ζηλῶνῃ δόξαν Βου-
γιουκλάκη καὶ νά μαζεύῃ τενεκούδια
καὶ «χρυσᾶ» κλειδιά ἀπ' τῇ Νέα
Σμύρνῃ καὶ τὴν Κοκκινιά ἴσαμε τῇ
Νέα Ὑόρκῃ; Γιά νά μᾶς γράφουν οἱ
φυλλάδες κάθε μέρα. Ἀπαγοήτευση
οἷς λέγω καὶ ξεπεσιός, παντοῦ...
(Μήπως, γι' αὐτὸ, λοιπὸν, βρα-
βεύουν; ...).

Ἐφ' ᾧ καὶ παροτίμησα τὸ παραιμυθά-
κι, ἀπαλλαγμένο ἀπ' τὰ μπλεμπλιά
τῶν παραιμυθιῶν!

Κάποτε ἦταν ἓνα δάσος, μὲ λογῆς
λογῆς δέντρα, μεγάλα καὶ μικρά,
μὲ θάμνους καὶ κάποια ἀγριοχόρταρα,
ποὺ φύτρωναν ἐδῶ καὶ κεῖ στὰ ξέφω-
τα. Ἦταν ἓνα ὁμορφο δάσος, καρὰ
τῶν μασιῶν, καταφύγιο τῶν πουλιῶν
καὶ τῶν κουρασμένων ἀνθρώπων.

Ὅλα διάβαιναν ἡσυχᾶ, στὸ δάσος,
κατὰ πῶς τὰ ἔταξε ἡ φύση, ὅταν μίαν
ἡμέραν, ἓνας θάμνος πολὺ θύμωσε,
καθὼς μιὰ δρυς τοῦ ἔκαβε τὸν ἥλιο.
Ξέροντας πῶς ὅ,τι κι' ἂν ἔκανε, ποτὲ
δὲν θὰ μπορούσε νά ξεπεράσῃ τὴ
δρυ, ἄρχισε νά σκέφτεται ἐπώπεδα.

Γιὰ στάσου, συλλογίστηκε, ἐμεῖς οἱ
θάμνοι εἴμαστε περισσότεροι ἀπ' τὰ
δέντρα· κι' ὅμως τὰ δέντρα ἀπολαμβάν-
ουν πολὺ περισσότερο ἥλιο. Τὴ σκέ-
ψη του τὴ μετέφερε καὶ στ' ἄλλα κα-
μόκλαδα: Σὲ λίγο, τὸ δάσος ἀντηχοῦ-
σε ἀπὸ ἱαχές. Οἱ θάμνοι ζητοῦσαν ἰ-
σότητα.

Ἡ Ἐπιτροπὴ Πάλης γιὰ τὴν Ἰσό-

τοῦ

Μ. ΣΤΡΑΤΑΚΗ

τητα τῶν θάμνων παρουσιάστηκε, σὲ
λίγο, μπροστὰ στὸ Θεό, ἦταν βέβαιη
γιὰ τὴν κατανόηση ποὺ θὰ εὑρίσκε-
το. Ὅμως — ἀλοίμονο — ὁ Μεγαλοδύνα-
μος, ὅταν τοὺς ἄκουσε, συνωφρυνήθη-
κε.

— Ἀνόητοι, εἶπε, ὑπάρχετε χάρις
στὰ δέντρα. Καὶ μετὰ σιώπησε.

Ἀναστατώθηκε τὸ δάσος, σὰν ἤρ-
θαν τὰ μαντάτα ἀπ' τὸ Θεό. Συσκέ-
ψεις, παρασυσκέψεις, ψηφοφορίες —
καὶ νά ἡ Ἐπιτροπὴ Πάλης γιὰ τὴν Ἰ-
σότητα τῶν θάμνων, μπροστὰ στὸ
Διάβολο. Ἐδῶ — παρὰ τὰ ὅσα λέγον-
ται — οἱ ἐκπρόσωποι τῶν θάμνων, βρι-
καν ἀπόλυτη κατανόηση καὶ συμπά-
θεια.

— Ἐχετε δίκαιο, εἶπε ὁ Διάβολος.
Φῶς - φανάρι. Ἐχετε τὴν πλειοψη-
φία, ἄρα ἔχετε δίκιο. Εἶναι ἀπαράδε-
κτο μιὰ μειοψηφία δέντρων νά στε-
ροῦν τὴ μεγάλη πλειοψηφία ἀπὸ τὰ
νόμιμα δικαιώματά της στὸν ἥλιο.

Οἱ θάμνοι τὸν ἐξουσιοδότησαν νά
ἀποδώσῃ ἰσότητα...

Σὲ λίγες μέρες, μοναχὰ οἱ κορμοὶ
τῶν δέντρων εἶχαν ἀπομείνει. Τὸ τι
πανηγύρι ἔγινε στὸ δάσος δὲν περι-
γράφεται. Γιортές, παρελάσεις, σημα-
οστολισμοί, παρασημοφορίες. Τώρα ὁ-

πῆρχε πλέριος ἥλιος γιὰ ὅλους τοὺς θάμνους...

Ὅμως, τὰ πανηγύρια βάστηξαν μόνο μιὰ χρονιά. Τὴν Ἀνοιξὴ τὰ ἀγριοχόρταρα —καθὼς δὲν ὑπῆρχαν δέντρα πιά— φούντωσαν. Οἱ θάμνοι ἔχασαν τὴν πολὺτιμη πλειοψηφία. Καὶ καθὼς οἱ μεθοδεύσεις τῶν πλειοψηφιστῶν εἶχαν γίνεῖ πιά θούκινο στὸ δάσος, νάσου, μιὰ ὠραία πρωτῆ ἡ Ἐπιτροπὴ Πάλης γιὰ τὴν Ἰσότητα τῶν Χόρτων μπροστὰ στὸ Θεό. Βέβαια, ἀπ' τὸ προηγούμενο τῶν θάμνων, δὲν περίμεναν, ἐδῶ πὺ τὰ λέμε καὶ πολλὰ πράγματα ἀπ' τὴν ἀφεντιά Του, μὰ ὅσο νὰ πῆς τὸ σύνθημα πῶς «ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος», κυκλοφοροῦσε ἀκόμα στὴς λαϊκὲς τάξεις τῶν χορταριῶν καὶ δὲν μπορούσαν νὰ Τὸν ἀγνοήσουν. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἀπόφαση νὰ ἀπευθυνθοῦν πρῶτα στὸ Θεὸ ἐγκρίθηκε μὲ μεγάλη πλειοψηφία σὲ μυστικὴ ψηφοφορία.

— Τὸ καὶ τό, Μεγαλοδύναμε. Καταπιεζόμαστε. Ὑποφέρουμε. Ἀδικούμεστε.

Ὁ Θεὸς ἔσμιξε πάλι τὰ μεγάλα φρύδια του καὶ χάιδεψε τὸ ἄσπρο μoustάκι του!

— Ἀνόητα —εἶπε— ὑπάρχετε χάρις στοὺς θάμνους.

Ὁ Θεὸς τὸ βιολί Του. Λὲς καὶ δὲν ἤξερε ἄλλη κουβέντα νὰ πῇ. (Κι ὅσοι ἀναρωτιοῦνται πολλοί, πῶς ξέπεσε ἡ φήμη Του...).

Τὰ χορτάρια ἤξεραν πιά καλὰ τὴν ἐπόμενη κίνηση. Τὸ δρόμο, τὸ μόνο πὺ τοὺς ἀπέμεινε, τοὺς τὸν εἶχαν δεῖξει οἱ θάμνοι:

— Ἐξαποδῶ, ζητοῦμε ἴση μεταχείριση. Εἶναι δίκιο, μαθές, πέντε χιλιάδες θάμνοι ν' ἀπολαμβάνουν περισσότερο ἥλιο ἀπὸ πέντε ἑκατομμύρια χόρτα;

Ὁ Διάβολος κούνησε τὴν οὐρά του μὲ ἀποσπαραχτή.

— Φυσικά καὶ δὲν εἶναι δίκιο. Εἶναι πρωτοφανὴς ἀδικία, εἶναι ἀπαράδεκτη ἀδικία. Εἶναι ἀκανθολώδης ἀδι-

κία, μιὰ ἐλάχιστη μειοψηφία νὰ καταδυναστεύῃ ἑκατομμύρια χορταριῶν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ Πάλης γιὰ τὴν Ἰσότητα τῶν Χόρτων, εἶχε ἔτοιμη τὴν ἐξουσιοδότηση. Ὁ Διάβολος ἀνέλαβε καὶ πάλι μὲ μεγάλη χαρὰ νὰ ἀποδώσῃ ἰσότητα.

Σὲ λίγο, στὸ βουνό, δὲν ἀπέμειναν παρὰ ἐλάχιστα κουτσουράκια ἀπὸ τοὺς θάμνους, τόσο ἀσήμαντα, πὺ κανένα τους δὲν ξεπερνοῦσε τὸ ὕψος καὶ τοῦ τελευταίου ἀγριόχορτου.

Τώρα πιά καὶ τὸ πιδ ταπεινὸ χορταράκι ἀπολάμβανε ἰσότητα τὸν ζωοδότη ἥλιο, μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἀπὸ λυτῆς ἰσοπεδώσεως.

Ὁ ἥλιος ὅμως δὲν κρατᾶ γιὰ πάντα, δυστυχῶς. Ἦλθε Φθινόπωρο, ἦλθε Χειμῶνας. Βροχὲς μὲ τὸ τσουβάλι. Τὰ χῶματα ἄρχισαν νὰ κατρακυλοῦν πρὸς τὸ ποτάμι, βαθεῖες χαρακίες, σὰν ρυτίδες γεροντικῆς, ἄρχισαν ν' ἀφήνουν οἱ νεροσυρμὲς στὴς πλαγιὰς τοῦ βουνοῦ. Τὴν ἐπόμενη χρονιά οὐτε τὰ μισὰ χόρτα δὲν ἀπὴλυσαν τὸν ἥλιο.

Ἔτσι, ἀπὸ χρονιά σὲ χρονιά, ὅλο καὶ ἐλαττωνόταν ὁ πληθυσμὸς τῶν χόρτων, ὥσπου, δὲν ἔμεινε κανένα. Τώρα πιά μόνο κάτι βρῦα καὶ λειχήνες φυτρώνουν πάνω στὶς ξεπλυμένες πέτρες τοῦ βουνοῦ. Τοῦ βουνοῦ πὺ κάποτε ἦταν δάσος μὲ δέντρα λογῆς - λογῆς, μὲ θάμνους καὶ μ' ἀγριοχόρτα...

Φ

υσικά, αὐτὸ τὸ παραμῦθι δὲν θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ πράξη ποτέ.

Κανένας θάμνος, κανένα χόρτο δὲν θὰ «σκεφτόταν» ὅτι «ὅλα τὰ φυτὰ εἶναι ἴσα». Ὅπως κανένα ἀστὲρι σπὸν οὐρανὸ θὰ «σκεφτόταν» ὅτι «ὅλα τὰ ἀστὲρα εἶναι ἴσα». Τότε, πρὸς τί ἡ διήγηση; Πρὸς τί ὁ ἀνθρωπομορφισμός, γνήσιε καὶ ὑποὺλε ἀντιδραστικέ —θὰ μὲ ρωτοῦσε ὁποιοσδήποτε σύγχρονος πολιτικάντης ἢ ὁπαδὸς (ό-

ποιοῦσθ' ἵπστε -ισμοῦ), δίχως δεύτερη σκέψη, δίχως καὶ πρώτη, δίχως σκέψη καὶ — αὐτομάτως (τὴ σκέψη, ἀπὸ τὰ βρῦα καὶ τίς λειχήνες, θάλεγε ὁ συνεχιστὴς τοῦ παραμυθιοῦ...).

Μὴ θαρᾶτε, φίλοι! Ξέρω πὺς τὸ θρησκο - κοινωνικο - πολιτικο - ψυχολογικὸ κραισὶ ποὺ μᾶς ποτίζουν, αἰῶνες τώρα, μᾶς ἔχει βαρέσει κατακούτελα, «ὄλοι εἴμαστε ἴσοι», τὸ τραγοῦδι τῆς τάβλας ποὺ μᾶς μάθανε τὸ ξέρω καὶ πὺς καλύπτει δὲ καὶ μύρια ὅσα συμπλέγματα. Μὰ, βρέ παιδιά, καὶ τὸ μπῶϊ διαφορετικὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κρανίου καὶ ἡ εὐφυΐα (καὶ μὲ μέτρημα κι' ὅλα ἀριθμητικὰ) καὶ ἡ εὐασθησία καὶ ὅλα — ποῦ τὴν βλέπετε τὴν ἰσότητα; Τὸ μόνον κοινὸ ἡ ζωὴ — ποὺ τὴ σέβομαι ἀπόλυτα βέ

βαια. Καμὰ ἰδεολογία δὲν ἀξίζει ὅσο ἡ ζωὴ τοῦ τελευταίου μυρμηγκιοῦ. Αὐτό, ναί, δεκτὸν ἀπολύτως — μὰ ἰσότητα;

Καὶ εἶμαι ἀντιδραστικός, ποὺ χόρτο, ὅς ποῦμε, ἐγὼ, δέχομαι τὸ θάμνο ἀνώτερο καὶ τὸ δέντρο ἀνώτερο καὶ τὴ λειχήνα κατώτερη, γιατί φύσει εἶναι ἔτσι;

Καὶ δὲν δέχομαι ἰσοπέδωση πῶν πάντων, γιατί εἶναι ἀνατροπὴ τῆς φύσης καὶ ἡ φύση ἀντιδρᾷ ἔντονα καὶ τιμωρεῖ τὸν ὑβριστὴ καὶ ἡ τιμωρία ἔκδηλη, διάχυτη, χειροπιαστή: "Ἄγχιος, πὸ λένε σήμερα τὴν ἀπὸ αἰῶνες δυστυχία τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἐκεῖ ἔχει τὴ ρίζα της — σιτὸν ἐξανγκασμὸ γιὰ πορὰ φύσιν ζωὴ.

«Ιστορία»: ή μεγάλη αὐταπάτη ἢ ὁ θάνατος

Τί θὰ πῇ ἱστορία, ὄχι ἡ ὁμώνυμη ἐπιστήμη, ἀλλὰ τὸ ἱσ τ ο ρ ι κ ό, ὁ πολιτισμός; Στὴν ἀπάντησιν πρὸς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ ὑπάρχει σχετική φιλοσοφικὴ συμφωνία: ἱστορία εἶναι ὅ,τι δὲν εἶναι φύσις, ὅ,τι δὲν γίνεται ἀπὸ φυσικοῦ, ἀλλὰ τὸ φτιάχνει μὲ τὴν δική του δημιουργικὴ παρέμβασιν ὁ ἄνθρωπος. Ἐπομένως, ἱστορία, «ἱστορικό», εἶναι ἡ κατασκευὴ μιᾶς καλύβας π.χ., γιὰ τὴν προστασίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἐφ' ὅσον ἡ φύσις δὲν κατασκευάζει καλύβας· καὶ δὲν εἶναι ἱστορία, «ἱστορικό», μιὰ φυσικὴ σπηλιά.

Ἀλλὰ ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτὸ ἀρχίζουν τὰ προβλήματα: ἂν ἡ καλύβα εἶναι ἱστορία, γιατί νὰ μὴν εἶναι καὶ τὸ ὅποιοδήποτε κατασκεύασμα ποὺ κάνει ἓνα ὅποιοδήποτε ζωντανὸ πλάσμα, λ.χ. μιὰ ὀπή ἢ στοὰ στὸ χῶμα, ποὺ διανοίγει ἓνα σκουλήκι ἢ μιὰ φωλιά, ποὺ χτίζει στὸ δένδρο ἓνα πουλί; Μήπως κι αὐτὰ δὲν εἶναι «παρὰ φύσιν», μήπως εἶναι «φυσικά»;

Δὲν εἶναι μὲν «φυσικά», ἀπαντᾷ μιὰ μερίδα διανοούμενων, ἀλλὰ γίνονται «ἐνστικτωδῶς», χωρὶς «λογικὴ» καὶ χωρὶς «σκοπὸ», γι' αὐτὸ καὶ δὲν μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ἱστορία. Ἀλλὰ γιατί χωρὶς «λογικὴ» καὶ χωρὶς «σκοπὸ», ἀφοῦ καὶ ἡ «ὁρατὴ» αἰ-

τία καὶ τὸ «ὁρατὸ» ἀποτέλεσμα τῆς στοᾶς τοῦ σκουληκιοῦ εἶναι ἀκριβῶς τὰ ἴδια μὲ τῆς καλύβας, ἂν καὶ οἱ δύο κατασκευάζονται μὲ κίνητρο τὴν ἀνάγκη, (κρύο, ζέση, κίνδυνοι) καὶ μὲ σκοπὸ τὴν προστασίαν; Καὶ ποιά εἶναι ἡ ὁρατὴ διαφορὰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου — καὶ γενικὰ — μεταξὺ «ἐνστικτοῦ» καὶ «λογικῆς», ἀφοῦ πρόκειται καὶ στίς δύο περιπτώσεις ἀκριβῶς γιὰ τὸ «ἐγώ» ποὺ ἀντιπαρτίθεται καὶ ἀντιδρᾷ πρὸς τὸ «ἐσύ»

Τοῦ

ΛΕΥΤΕΡΗ ΔΙΚΑΙΟΥ

καὶ τὸ «αὐτὸς» ἢ τὸ «αὐτό»;

Ὡραία, λέει ὠρισμένη ἄλλη μερίδα, ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπινου καὶ τοῦ ζωϊκοῦ δημιουργήματος δὲν ὑπάρχει σύγκριση ἀπὸ ἀποψη βαθμοῦ τελειότητος. Δὲν μπορεῖ π.χ. νὰ συγκριθῇ ἓνα ἀνθρώπινο τεχνικὸ ἔργο μὲ τὸ ὄρυγμα ἐνὸς λαγοῦ, ἢ — ἄλλοιως — δὲν μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ἰσότιμα ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἀρμονία τοῦ Λευκοῦ Οἴκου τῆς Οὐάσιγκτων ἢ τοῦ Κρεμλίνου τῆς Μόσχας μὲ τὴν ὀγκώδη μυρμηκοφωλιά τῶν τερμιτῶν ἢ τὴν γιγαντιαία ἀποικία τῶν κοραλλίων.

Ναί, ἀλλὰ ἐδῶ πιά ἡ διαφορὰ τελειότητος εἶναι ἀπλῶς ποσοτικὴ, ἀφορᾷ «βαθμό», «νούμερο» καὶ ὄχι οὐσία — ἄρα μὲ τὴ συλλογιστικὴ αὐτὴ, ἅκον δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ βροῦμε προσπαθώντας νὰ ὀρίσουμε σαφεῖς σύνορα μεταξὺ ἱστορικοῦ καὶ

φυσικοῦ. Καί, ἐπὶ τέλους, γιατί εἶναι «πιὸ τέλειος» ἢ «πιὸ ὠραῖος» ὁ Λευκὸς Οἶκος καὶ τὸ Κρεμλίνο ἀπὸ τὸ ἀπίστευτης κανονικότητος καὶ τελειότητος ἐξάγωνο τῆς κηρήθρας τῶν μελισσῶν καὶ γιατί ἓνα ἀνθρώπινο τεχνικὸ ἔργο εἶναι πιὸ σημαντικὸ σὰν σύλληψη, κατασκευὴ καὶ χρησιμότητα ἀπὸ ἓνα φράγμα π.χ., σὰν κι αὐτὰ ποὺ κατασκευάζουν οἱ κάστορες στὰ ποτάμια τοῦ Καναδά ἢ τῆς Σιθηρίας ἐκτρέποντας κοίτες μὲ τεράστιες προσότητες ὕδατος; Καί, μήπως, οἱ μέλισσες καὶ οἱ κάστορες, δὲν κατασκεύαζαν ἤδη τὰ τέλεια αὐτὰ ἐπιτεύγματα τους, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ζοῦσε ἀκόμη σὰν κτῆνος, δηλαδή πολὺ πρὶν ἀποκτήσῃ τὴν ἐμπειρία καὶ τὰ τεχνικὰ μέσα γιὰ νὰ μπορῇ νὰ φτιάχνῃ αὐτὰ γιὰ τὰ ὁποῖα σήμερα καυχίεται καὶ ἀλαζονεύεται; "Ε, μὲ τὴ συλλογιστικὴ αὐτὴ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ὁμολογήσουμε, ὅτι ὠριαμένα Ζῶα δημιουργοῦσαν ἱστορία πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο!

Ἀλλὰ, λένε ἄλλοι, ὁλόκληρη ἡ παραπάνω τοποθέτηση τοῦ προβλήματος ἀναφέρεται σὲ ὑλικά πράγματα, σὲ στοῆς, σπῖτια, φράγματα, κυψελίδες, τεχνικὰ ἔργα· δὲν διερευνᾷ τὴν ἱστορία τοῦ «πνευματικοῦ πολιτισμοῦ», δὲν κάνει ἀξιολόγηση τῶν καλλιτεχνικῶν, πνευματικῶν καὶ κοινωνικοπολιτικῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐντάξει. "Ας ἀφαιρέσουμε, λοιπόν, ἀπὸ τὸ «ἱστορικὸ» τὸν «τεχνολογικὸ πολιτισμό» — ἢ ὑποχώρηση, ἢ σύμπτυξη αὐτῇ, εἶναι τεράστια πανωλεθρία γιὰ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ ἱστορισμοῦ, καὶ μάλιστα στὴν ἐποχὴ μας, ἀφοῦ ἡ Τεχνολογία — Τεχνοκρατία ἀποτελεῖ σχεδὸν τὸ ἅπαν τοῦ «ἱστορικοῦ» γίνεσθαι, τὸ ἅπαν τοῦ «πολιτισμοῦ» μας — καὶ ἄς δοῦμε τὴν «ἱστορικότητα» τῆς ἱστορίας τοῦ πνεύματος.

Τί σημαίνει καλλιτεχνική, ἐπιστημονική, κοινωνικοπολιτικὴ δημιουργία; Μά, ὑποθέτουμε, τίποτε ἄλλο, ἀπὸ κίνηση πρὸς τὴν ἐλευθερία, τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ δικαιοσύνη. Ἀκριβῶς εἰπεῖν, κίνηση πρὸς τὸ "Ον, τὸ "Ενα, ἀφοῦ οἱ τρεῖς αὐτὲς ἀξίες ταυτίζονται, μιᾶς καὶ δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ἀπ' αὐτὲς μεμονωμένη καὶ μιᾶς καὶ ἡ κάθε μία προϋποθέτει τὶς ἄλλες ἢ, ἐξ ἀντιθέτου, ἡ κατάργηση τῆς κάθε μιᾶς καταργεῖ αὐτόματα καὶ τὶς ἄλλες.

Γιατί ἓνα ἀνθρώπινο πνευματικὸ ἐπίτευγμα, μιὰ προσέγγιση τῆς ἀλήθειας, τοῦ ὠραίου, τοῦ δίκαιου, εἶναι πιὸ σπουδαία, εἶναι ποιοτικὰ διὰφορη, ἀπὸ τὰ ἀνάλογα φαινόμενα ἢ γεγονότα ποὺ παρατηροῦνται; σπὸ ζωϊκὸ βασίλειο; Γιατί π.χ. πρέπει νὰ δεχθῶ, ὅτι ἡ γνώση τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἢ «φυσικὴ ἐπιστήμη» εἶναι πολὺ πιὸ ἀνεπτυγμένη σπὸν ἄνθρωπο, ὅταν τὰ Ζῶα, ὅλα τὰ Ζῶα, μποροῦν π.χ. μὲ τὶς ἀνύπαρκτες σὲ μᾶς γνωστικὲς τοὺς ἱκανότητες, νὰ προβλέψουν μὲ ἀκρίβεια καὶ βεβαιότητα τὴν κακοκαιρίαν ἢ τὸν σεισμό, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος, μ' ὅλα τὰ μέσα ποὺ διαθέτει, δὲν τὸ κατῴρθωσε ἀκόμη, σπὸν ἴδιο βαθμὸ τοὺλάχιστον (ἢ μᾶλλον τὸ κατῴρθωνε προτοῦ νὰ γίνῃ «ἱστορικὸ ὄν», ἐνῶ σήμερα ἀδυνατεῖ νὰ τὸ πετύχῃ); Καὶ γιατί νὰ μὲ πείσουν σώνει καὶ καλά, ὅτι ἡ ἀνθρώπινη καλλιτεχνικὴ δημιουργία εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ κάθε ἄλλη, ὅταν τὸ ἔρωτικό τραγούδι τοῦ ἀηδονιοῦ εἶναι ἀπίστευτης μουσικῆς τελειότητος, ὅπως τὸ ἔκρινε ὁ μεγαλύτερος ἄνθρωπος μουσικὸς, ὁ Μπιετόβεν — καὶ τὸ ἀντέγραψε, ἐπακριβῶς μάλιστα, μὲ νότες σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς καλύτερες μουσικὲς συνθέσεις του; Καὶ γιατί νὰ πιστέψω, ὅτι τὰ ἀνθρώπινα κοινωνικοπολιτικὰ δημιουργήματα εἶναι πιὸ ἐλεύθερα, πιὸ ἀληθινὰ καὶ πιὸ δίκαια ἀπὸ τὶς κοινωνίες τῶν Ζῶων,

ὅταν π.χ. μιὰ κοινωνία μελισσῶν, μιὰ κυψέλη, ἀποτελεῖ τὸ πιὸ θαυμαστὸ πρότυπο ἐλευθέρης, ἀληθινῆς καὶ δίκαιης συμβιώσεως ὁμοειδῶν ἀτόμων, ἐξ ὧν ὑπάρχουν, (ἄς μὴ μιᾶμε πιά ἐδῶ, συγκεκριμένα, γιὰ τὴν ἀνθρώπινη κοινωνία, τὴν ἀποθέωση αὐτῆ τοῦ ψεύδους, τοῦ δόγματος, τῆς ἀνελευθερίας καὶ τῆς ἀδικίας, γιατί ἡ σύγκριση θὰ φέρη ντροπή...).

Ψάχνω νὰ βρῶ τὴν «Ίστορία», τὸ «Ίστορικό», γιὰ νὰ τὸ διαχωρίσω ἀπὸ τὸ φυσικό, ἀλλὰ δὲν τὸ βρίσκω πουθενά. Ἐκτός πιά κι ἂν δεχθῶ, ὅτι ἱστορία σημαίνει ἴσα - ἴσα ἄρνηση τῆς ἀλήθειας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης σημαίνει ἀχρειότητα, ἀσχήμια, ψέμα, ἀποβλάκωση, τυραννία, ἐξουσία, δυστυχία, καὶ μὲ μιὰ λέξη: π α ρ α λ ο γ ι σ μ ό ς.

Ναί, παραλογισμός, ἔτσι πρέπει νά ναι : Ὁ Ἡράκλειτος, ὁ πιὸ ρωμαλέος — μάλλον ὁ πιὸ φυσικός — ἀνθρώπινος ἐγκέφαλος, ποὺ συνέλαβε τὸν Λόγο στὴν πληρέστερη μορφή του, τὸ εἶπε: ὁ Λόγος, ἡ δύναμη ποὺ

συντηρεῖ καὶ ἐνώνει τὸ Σύμπαν, βρίσκειται διάχυτη, ἀπλωμένη σ' ὅλα, εἶναι «ξυνός» (= κοινός) στὸν ἄνθρωπο, στὰ ζῶα, στὰ ἄψυχα, στὴ Γῆ, στὸ Σύμπαν, στὰ πάντα. Καὶ πρόσθεσε, ὅτι κανεῖς, ἴσως ὁ ἥλιος, δὲν θὰ ξεπεράσῃ ποτὲ τὰ μέτρα του (δηλαδή τὸν Λόγο, τὸν νόμο τῆς κινήσεώς του), ἀλλοιῶς θὰ τὸν καταστρέψῃ τὸ ὄργανο τοῦ Λόγου, ἡ Δίκη, θὰ τὸν διαλύσῃ, καθὼς θὰ κινηται ἀυθαίρετα μέσα στὸ Χάος. Παράβαση τοῦ Λόγου εἶναι «ὕβρις», μὲ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ σημασία τοῦ ὄρου, καὶ τιμωρεῖται μὲ θάνατο.

Κι ὁ ἄνθρωπος ποὺ φαντάζεται ὅτι ξεπερνᾷ τὰ μέτρα τοῦ κἀνοντος «Ίστορία», ἀπλῶς αὐταπατᾶται, παρασυρμένος ἀπὸ τὴν ἀλαζονεία του. Ἐκτός κι ἂν πράγματι ὁ «παραλογισμός» τῆς «Ίστορίας» εἶναι γεγονός, ὁπότε... Ὅποτε δὲν ἔχουμε νὰ περιμένουμε τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὴν καταστροφὴ καὶ τὴν ἐξαφάνιση (ἡ-ρακλείτεια : τὴν θανατηφόρα ἐπέμβαση τῆς Δίκης) τοῦ ἀνθρώπινου εἶδους ἀπὸ τὸν πλανήτη μας.

Ἀναζήτηση (1)

Γρί - γρί με τίς βαρκοῦλες της,
δεμένη χρόνια, αἰῶνες, περιμένει.
Περιμένει μαζί με τὴν γοργόνα της κι' ὄλο ρωτᾶ:
«ζῇ ὁ Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος;»

Ναί! Ζῇ μέσ' τὰ κύματα ποὺ σὲ δέρνουν·
ζῇ με τοὺς γλάρους ποὺ πιστοὶ σ' ἀκολουθοῦν·
ἐκεῖ, φάρος πάνω σὲ κάθε σου νησί,
φωτίζει αἰώνια τὸ διάβα σου,
μέσ' ἀπὸ ξέρες καὶ συμπληγάδες.

Περιστέρι, θὰ πετᾷς, ὅπως πάντα,
μπροστὰ καὶ θὰ τὰ καταφέρνῃς
νὰ συνεχίζῃς με χαμένα μόνο λίγα φτερά τῆς οὐρᾶς.
Οἱ φτεροῦγες σου ὅμως, ἀλώβητες,
καὶ μαζί μ' αὐτές, ὄλο τὸ σμῆνος
ποὺ ἀναζητᾷ τὴν χαμένη Ἰθάκη! ...

Εὐριπίδης

(1) Τὸ ποίημα δημοσιεύεται γιὰ πρώτη φορά.

Ἄνδρᾶ

Κάλβου

Ἄρετῇ

Μέσα στὸν κόσμον τῶν μικρῶν ἀτόμων τῆς Λογοκρατίας καὶ τοῦ πλήθους τῶν μέτριων διανοοῦμενων τῆς Νέας Ἑλλάδας, γιγάντια προβάλλει ἡ ἡρωϊκὴ μορφή τοῦ ἰδεαλιστῆ Κάλβου, (1) ποῦ ἔμεινε ἀδιάφορος γιὰ τὴ δόξα τῶν καρριεριστῶν τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Τέχνης καὶ τὰ πλούτη τῶν κοινῶν ἀνθρώπων καὶ «στρατεύθηκε» στὴν ὑπηρεσίᾳ τῶν αἰώνιου κύρους ἰδεῶν τῆς ἐλληνικότητος. Ὁ ποιητὴς ἔγραψε τίς ὁδὲς του μὲ ἀποκλειστικὸ σκοπὸ νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ἐλληνικὴν — ἄρα αἰκουμένην — ἰδεολογίαν του, τίς ἐλληνίδες ἰδέες καὶ τὴν ἀρετὴν, σὰν ἀνώτατα ἰδανικά γιὰ τὸν κόσμον τοῦ Μέλλοντος.

Σὰν ἄλλος Τυρταῖος θεωρεῖ χρέος του νὰ ἀφυπνίσῃ καὶ νὰ κατευθύνῃ τοὺς ἰδεολογικά "Ἕλληνες ὅλου τοῦ κόσμου ἐναντίον τῆς τυραννικῆς Λογοκρατίας, νὰ τοὺς ἐμψυχώσῃ καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ ἀπελευθέρους ἡθικοπνευματικά, καὶ ἐραστές τοῦ δικαίου, τῆς δόξας καὶ τῆς ἀρετῆς.

Σὰν ἐλεύθερος ἄνθρωπος, ἀπαλλαγμένος ἀπὸ πάθη καὶ ἐξουσιαστικὲς σκοπιμότητες, ἀντιωφελιστῆς

καὶ ὑπερήφανος, ἀρνεῖται νὰ ἐνταχθῇ σὲ ὁποιοδήποτε σχῆμα τῆς Λογοκρατίας, ἀδιαφορεῖ γιὰ τίς κατασκευασμένες θεωρίες τῶν ταξικῶν ἀγώνων καὶ τῶν κοινωνικῶν ἐξελίξεων καὶ μένει παντελῶς ἀγνός καὶ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὸ κουλτουριάρικα κυκλώματα τῆς τότε εὐρωπαϊκῆς αἰσθητικῆς.

Σὰν "Ἕλληνας ἰδεαλιστῆς, λάτρης τῆς ἀναδικῆς διαλεκτικῆς τοῦ Πλάτωνα, ἀνεβαίνει ἀσταμάτητα τὴν κλίμακα τῶν ἀξιών, κατακτᾷ νοητὰ τὴν

Τοῦ

Σ. ΠΑΝΑΓΟΥ

ἐλληνικότητα, ἀγχιβατεῖ μὲ τίς ἐλληνίδες ἰδέες καὶ ἀποβαίνει ἐκφραστὴς καὶ ὕμνητῆς τῶν «καθαρῶν ἰδεῶν» καὶ μόνο.

Τολμηρότατα ὁ ποιητὴς καταπατεῖ τὰ ψεύτικα σκῆπτρα τῶν τυράννων, χλευάζει τὴν ἄθλια διπλωματία καὶ γελοιοποιεῖ τοὺς ἀνάξιους πολιτικούς τῆς Λογοκρατίας — ἐπαίτες ἐξουσίας καὶ χειροκροτημάτων.

Μὲ ἐλληνικὴ περηφάνεια ἀποποιεῖται τὴν ἀχρωμὴ ζωὴ τῆς δουλοφροσύνης καὶ καταδικάζει τὴν «εἰρήνην τοῦ τάφου», ἐξοικειούμενος μὲ

- (1) «Πραγματικά, ὁ Κάλβος εἶναι ὁ πρῶτος νεοέλληνας ποιητὴς ποῦ ἔχει συνειδηθῇ θαλασσινὴ (...), συνειδηθῇ ποῦ τὸν τοποθετεῖ ἀπὸ τῆς μὲ ἀπὸ κέντρο τῆς ἐλληνικῆς πραγματικότητος, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀπὸ κέντρο τῆς ἐπαφῆς τῶν σημαντικῶν Ἑλλήνων ποιητῶν μὲ τοὺς εὐρωπαίους ὁμοϊδεάτες τους» (Ὁδυσσεὺς Ἑλύτης, 101).

τὸ θάνατο, ⁽²⁾ ὕστερα ἀπὸ ἐναγώνια δοκιμασία, καὶ κατακτώντας τὸ ἀνδρικό φρόνημα, τὴ διογενῆ ἀρετὴ. "Ὅ,τι πιά ὁ ποιητὴς θὰ ὑμνήσῃ, θὰ εἶναι ἀποκαθαρμένο φόβου, πάθους καὶ σκοπιμοτήτων. ⁽³⁾ Ὁ Κάλβος θὰ ὑμνήσῃ μόνο τις ἀνώτερες ἀξίες τῆς ζωῆς, ποὺ συγκλίνουν στὴν ἀρετὴ καὶ καλλιεργοῦνται στὸ περιβόλι τῆς πατρίδας. Τὰ πρόσωπα, τὰ περιστατικά καὶ τὰ γεγονότα δὲν τὸν ἀπασχολοῦν. αὐτὰ καθεαυτὰ, τὰ χρησιμοποιεῖ ὅμως, μὲ ἀποκλειστικό σκοπὸ νὰ ἐκφράσῃ καὶ νὰ ἐρμηνεύσῃ τις ἰδέες.

Ἡ ἔγερση τοῦ '21 δίνει τὸ ἐναισθηματὸν ποιητὴ νὰ ἀναπτύξῃ τις ἰδέες του καὶ νὰ ὑμνήσῃ τὸ ἐλληνικὸ Πνεῦμα, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ κέντρο τῶν διαλογισμῶν του. Ὁ Κάλβος δὲν συγχρονίζεται μὲ τὸν ἀγῶνα, ζῇ πάντοτε μακριὰ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα καὶ ὅλα τὰ ἀντιμετωπίζει μυθικά, ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Μυθολογία καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Φύση. ⁽⁴⁾ Ἡ ἔγερση ἀποτελεῖ φυσικὸ γεγονὸς γιὰ τὸν Κάλβο, δημιούργημα τοῦ ἀναβιωμένου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος, σὰν ζωντανῆς ἀντιλήψεως γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸν κόσμον καὶ σὰν μοναδικοῦ ἰ-

δανικοῦ γιὰ τὸν κόσμον ὁλόκληρο.

Οἱ Μοῦσες, ποὺ εἶχαν ἐγκαταλείψει τὸν Ἑλικῶνα, ἐξ αἰτίας τῆς «αἰσχύνης» κάποιων ἀνάξιων ἀνδρῶν μιᾶς ἐποχῆς, ἐπισκέπτονται ξανά τὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ Ἑρινύες κατέφθασαν, γιὰ νὰ τιμωρήσουν τοὺς «ὑβριστές», ποὺ γιὰ λόγους ἐξουσίας καὶ ὠφελιμισμοῦ διατάραξαν τὴν κοινωνικὴ ἰσορροπία καὶ γκρέμισαν τις δίκαιες, ἐναρχες κοινωνίες.

Ἡ στιγμή ἐφθασε, καὶ στοὺς Ἑλληνας μένει νὰ φανοῦν ἀξιοὶ τῶν περιστάσεων καὶ νὰ κερδίσουν τὴν εὐμένεια τῶν ἀθανάτων, ⁽⁵⁾ τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν Ἐλευθερίαν τους, ἢ νὰ προστεθοῦν κοντὰ στοὺς ἄλλους, στὴ γενιά ἐκείνη τῆς «αἰσχύνης», ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς πατρίδας. Ἡ ἐννοία τῆς πατρίδας ταυτίζεται μὲ τὴν ἰδέαν τῆς Ἐλευθερίας καὶ κυριαρχεῖ στίς ὥδες τοῦ Κάλβου, ἐξουσιάζει τις σκέψεις καὶ τοὺς διαλογισμοὺς του. Μπροστὰ στὸ βωμὸ τῆς πατρίδας ⁽⁶⁾ ἀποθέτει τὴ λύρα του καί, σὰν ἄλλος Αἰσχύλος, καλεῖ τοὺς Ἑλληνας νὰ θυσιάσουν τὰ πλούτη καὶ τὴν εὐχάριστη ζωὴ, τὴ ζωὴ καὶ τοὺς συγγενεῖς τους. Ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς ἐγκαταλείπει τὴ

(2) «Ποῖος ἄνθρωπος εἰς κίνδυνον εἶναι; Τώρα ὅπου θλέπω τὸν θάνατον μὲ θάρρος ἐγὼ κρατῶ τὴν ἀγκυραν τῆς σωτηρίας».

«Εἰς θάνατον», λα΄

(3) «Δὲν μὲ θαμβώνει πάθος κανένα. Ἐγὼ πῆν λύραν κτυπάω, καὶ ὁλόρθος στέκομαι σιμὰ εἰς τοῦ μνήματός μου τ' ἀνοικτὸν στόμα».

«Αἰ Ἐυχαί», η΄

(4) «Ὁ μῦθος μ' ὅλη του τὴν ὀλυμπιακὴ μεγαλειότητα εἶναι γιὰ τὸν Κάλβο φυσικὸς καὶ ἡ φύση τοῦ ἐμφανίζεται μυθικὴ» (Κ. Παλαμᾶς, «Ἀπαντα», ἐκδ. Μπέρη, τ. 8, σ. 560).

(5) «Νοεῖς; — Τρέξατε, δεῦτε οἱ τῶν ἐλλήνων παῖδες ἤλθ' ὁ καιρὸς τῆς δόξης, τοὺς εὐκλεεῖς προγόνους μας ὡς μιμηθῶμεν».

«Εἰς Δόξαν», κβ΄

(6) «Ἐδῶ, σὰν ἀναθήμα, εἰς τὸν βωμὸν πλησίον, τοὺς συγγενεῖς, τὰ τέκνα μας ἀγαπητὰ, τοὺς γέροντας τῶρα ὡς ἀρξήσωμεν».

«Ὁ Βωμὸς τῆς Πατρίδος», η΄

Γαλλία καὶ ἔρχεται στὴν Ἑλλάδα με σκοπὸ νὰ ἀντιτάξῃ «μίαν ἀκόμη ψυχὴν εἰς τὰ ὄπλα τῶν Μουσουλμάνων».

Τὸ χρέος πρὸς τὴν πατρίδα εἶναι ἱερὸ γιὰ τὸν ποιητὴ καὶ οἱ ἀθάνατοι τιμωροῦν ἐκείνους τοὺς ἀχάριστους, ποὺ κωφεύουν στὴ φωνὴ της.

Πατρίδα, Δικαιοσύνη καὶ Ἐλευθερία ἀποτελοῦν ἔννοιες ταυτώσμενες γιὰ τὸν ποιητὴ. Οἱ ἀσεβεῖς ἔναντι τῆς πατρίδας ἀσεβοῦν καὶ ἔναντι τῶν ἄλλων θεοτήτων, καὶ ὁ Δίας τοὺς στερεῖ τὴν ἀρετὴ. Τόσο οἱ τύραννοι, ὅσο καὶ οἱ δοῦλοι παραβιάζουν τὸ παμπάλαιο «μέτρο», ξεφεύγουν ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς ἀρετῆς καὶ ἀποβαίνουν «ὑβριστές».

Οἱ πρῶτοι ἀπαιτοῦν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους νὰ τοὺς τιμοῦν σὰν θεοὺς, (7) ἐνῶ οἱ δεῦτεροι — στερούμενοι ὑψηλοῦ φρονήματος — προσβάλλουν τὸ ἰδεαλιστικὸ ὄν ἄνθρωπος, ζώντας στὴν ἐξαθλίωση, στὴν ἀτιμία καὶ στὴν ἀχρεϊότητα. (8)

Ὁ Κάλβος καταλαμβάνεται ἀπὸ ἀπορία βλέποντας τὰ ἀνελεύθερα πλήθη, τίς μάζες τῶν δούλων, κολημένους σὰν στρεῖδια στὴν ἄχρωμη καὶ ἀνούσια ζωύλα τους, νὰ εὐχωνται τὴν εἰρήνῃ τῆς δουλείας. Τὸ γεγονός ὅτι ἄλλοι κυβερνοῦν τὴ ζωὴ τους, ὅτι τοὺς ἀφαιμᾶσσουν, τοὺς ἀτιμάζουν, τοὺς ταπεινώνουν καὶ τοὺς

ἀδικοῦν, δὲν φαίνεται νὰ τοὺς πολυσκοτίζει.

Ὁ Κάλβος, ποὺ αἰσθάνεται περισσότερο δάσκαλος τοῦ γένους καὶ λειτουργὸς τῶν ἰδεῶν, ὀρθώνει τὸ ἀνάστημά του καὶ στηλιτεύει τοὺς αἱματοπότες βασιλεῖς καὶ τυράννους, θέτοντάς τους στὴν ἴδια μοῖρα μὲ τοὺς δούλους, μιά καὶ τίποτα δὲν ἔχουν δικό τους, ἀλλὰ ὅλα τὰ ἐξαγοράζουν μὲ βία καὶ δόλο. (9) Καταδικάζει, ἐξ ἄλλου, ὁ ποιητής, τὸ ἄλλο σκέλος τῆς διεσπραμμένης ἐξουσίας, τοὺς δούλους, ἐυχόμενος νὰ φωτισθοῦν ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, ἀπὸ τὸ «θεῖο νουθέτημα», νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὸ φόβο καὶ νὰ ἀποκτήσουν «ἀνδρικὸν φρόνημα καὶ τόλμην», γιὰ νὰ καταστοῦν ἄξιοι τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀρετῆς, κατὰ ποῦ τοὺς πρέπει. Ὁ ποιητὴς προφήτευσεν τίς ἀσθένειες, ποὺ σήμερα βασανίζουν τὸν Ἑλληνισμό (ἐθνικὴ σχιζοφρένεια, πολιτικὲς παρακρούσεις, διχασμοί), ἐξ αἰτίας τοῦ ἀποπροσανατολισμοῦ του ἀπὸ τὸν ὀρθὸ δρόμο καὶ ἀπὸ τὰ πεπρωμένα του καὶ τῆς ἐμπλοκῆς του στὰ δίχτυα τοῦ εὐδαιμονισμοῦ καὶ τοῦ καταναλωτισμοῦ τῆς Λογοκρατίας. (10)

Ἡ ψυχικὴ ἰσορροπία καὶ γαλήνη ἀποτελεῖ φυσικὸ ἐπακόλουθο τῆς φυσικῆς καὶ ἐνάρετης ζωῆς καὶ βασικὴ προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀπόκτηση καὶ διαχείριση τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἡθι-

(7) «Ποῖος πατὲρ τοῦ Θεοῦ
ποῖος τοῦ Ἥλιου ὁμοίασεν;
διατὶ βωμούς, θυμίαμα
διατὶ ζητοῦν οἱ μύριοι
τύραννοι, καὶ ὕμνους;».

«Εἰς Ἀγαργούς», η'

(9) «Θέλετε θησαυροὺς
πολλοὺς διὰ ν' ἀγοράσῃτε
κρότους χειρῶν καὶ ἐπαίνους
καὶ τ' ἄπιστον θυμίαμα
τῆς κολακείας».

«Αἱ εὐχαί», ι'.

(8) «Ὅμως διὰ ποῖον οἱ δοῦλοι
πίνουσι τὸν ἀέρα;
κεντράουσι πρὸ ὄροτρον
καὶ πολὺν σπάζουν κόπον
ὅμως διὰ ποῖον;».

«Εἰς Πάργαν», ια'

(10) «Τὰ συνήθη χωράφια
ἀφίνοντες ἐφύγατε
τὸν ζυγόν, ἠροτιμῶντες
τὴν πικρὰν ἐεντεσίαν
καὶ τὴν πένιν».

«Εἰς Πάργαν», ιε'

κῆς εὐδαιμονίας.⁽¹¹⁾ Τὰ ὑλιστικά «ιδανικά» τοῦ εὐδαιμονισμοῦ καὶ τῆς μακροζωίας καὶ ἡ συνακόλουθη ἀπαισιοδοξία καὶ ὁ μηδενισμὸς ἀπορρίπτονται ἀπὸ τοὺς ἀνδρείους καὶ ἀπελευθεροῦνται Ἕλληνες, ποὺ ποθοῦν τὴ δόξα καὶ τὴν ἀρετὴ. Ἡ δόξα καὶ ἡ ἀρετὴ δίδουν φτερά στοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς μεταβάλλουν σὲ ἡμίθεους καὶ ἥρωες.

Ἡ ἀπρόσωπη μάζα τῶν δειλῶν φιλοζωϊστῶν, ὁ συρφετὸς τῶν τυράννων καὶ δούλων, ἔχουν «μικρὰν ψυχὴν καὶ κατὰ πτυστον καρδίαν»· ἀποτελοῦν κατώτερη ποιότητα ἀνθρώπων, ἀνάξια λόγου, μὴ καὶ οἱ θεοὶ τοὺς ἔχουν στερῇσει τὴν ἀρετὴ, καὶ ὑποχρεωτικά ζοῦν κτηνωδῶς καὶ ντροπιασμένα. Ὅταν ἄλλος Ἐφέσιος καταδικάζει τὴν ἀνάξια μάζα, τοὺς ἀπειράριθμους ἀνώνυμους καὶ δείχνει τὴν προτίμησίν του στοὺς λίγους, σ' αὐτοὺς ποὺ τάζουν στὴ ζωὴ τους ἀνώτερους στόχους καὶ ἰδανικά.⁽¹²⁾

Ὁ μυθικὸς Κάλβος, ὁ περήφανος ποιητὴς, θὰ δικαιώσῃ μόνο τοὺς ὑψηλοτέρους στρατιῶτες τῆς Λευτεριᾶς, ποὺ σὰν λέοντες ξεπετριοῦνται ἀπὸ τὰ σιγήλαια ἢ σὰν ἀετοὶ διασχίζουν τοὺς οὐρανοὺς. Ὁ μυθικὸς Ἰκαρος γίνεται σύμβολο τῆς Ἐλευθερίας, ποὺ καίγεται ἀπὸ τὴν ἴδια τῆς τῆ φλόγα. Ὁ «πτερωθεὶς» νέος, γιὰ

τὴν ἐλευθερίαν, ἀνεβαίνει ἀσταμάτητα στὸν Οὐρανὸ, ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν κοινὴ λογικὴ (= πεῖρα), μὲ σκοπὸ νὰ κατακτήσῃ τὴν ἀπόλυτὴ ἀλήθεια. Ἡ Ἐλευθερία εἶναι ἄρρηκτα δεμένη μὲ τὸ θάνατο, ἀλλὰ οἱ ἥρωες τῆς βρίσκουν ἐνδοξο θάνατο καὶ ἀθανασία. Ὁ «πτερωθεὶς κὶ ἂν ἔπεσεν, ἀφ' ὑψηλὰ ἔπεσεν καὶ ἀπέθανεν ἐλεύθερος».

Στοὺς ἀνδρειωμένους στρατιῶτες τῆς πατρίδας ταιριάζει φωτεινός, ἐνδοξος θάνατος, ἐνῶ ἀντίθετα τοὺς προδότες, τοὺς κόλακες καὶ τοὺς δούλους τοὺς περιμένει «σκοτεινὸς θάνατος» καὶ «φρικτὸς τάφος». Γιὰ τοὺς πρώτους ὁ ποιητὴς εὐχεται νὰ κάνουν θαῦμα οἱ θεοὶ καὶ νὰ ἀποτρέψουν τὴ βροχὴ ποὺ φέρνει τὸ σύννεφο, γιὰ νὰ μὴν παρασάρῃ τὰ χῶματα τοῦ θαυμάσιου τύμβου τους. Ἰδιαίτερα συγκίνησε τὸν ποιητὴ, ὁ ἡρωϊκὸς θάνατος στὴ Μολδοβλαχία τῶν ἀγνῶν νέων τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, γιὰτὶ ἀναβίωσαν τὸ ἀρχαῖο ἡρωϊκὸ πνεῦμα τῶν ἄλλων Ἱερολοχιτῶν τοῦ τάγματος τοῦ Ἐπαμεινώνδα καὶ Πελοπίδα,⁽¹³⁾ καὶ γιὰτὶ ἡ ζωὴ ἀνήκει στοὺς νέους, ἐπειδὴ μόνο αὐτοὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἀποποιοθεοῦν.

Γνήσια τέκνα τῆς Ἑλλάδας χαρὰ κτηρίζονται καὶ οἱ Παργαῖοι, ποὺ,

- (11) «Τὰ πολύχρυσά πέπλα
γλυκὴ ἢ σοφία τὸ φίλημα
καὶ τ' ὀρώματα ὁ πλοῦτος,
οὗς χαρίζει, ἐάν εἶναι
μὲ οὗς ἡ εἰρήνη».

«Εἰς ἐλευθερίαν», ἰδ'

- (12) «Ἐμοὶ εἰς ἀνθρώπος μύριοι, ἐάν ἄριστος ᾦ» (Ἡράκλειτος).

- (13) «Ὡ γνήσια τῆς Ἑλλάδος
τέκνα' ψυχαί, ποὺ ἐπέασατε
εἰς τὸν ἀγῶνα ἀνδρείως
τάγμα ἐκλεκτῶν Ἡρώων
καύχημα νέων».
«Εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον», γ'.

ἔχοντας νὰ διαλέξουν μεταξὺ δουλείας στὴν πατρίδα τους καὶ ἐλευθερίας στὰ ξένα, προτίμησαν τὸ δεύτερο καὶ «ἐν σώματι» ἐγκατέλειψαν τὴν ὡραία τους πόλη, τὰ ἀγαθὰ καὶ τὴν ἡσυχία τους. Γίνεται φανερό, ὅτι ὁ ποιητὴς ἐξωτερικεύει τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ δικό του πόνο, ποὺ γιὰ παρόμοιους λόγους ἀναγκάστηκε νὰ περάσῃ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ζωῆς του στὰ ξένα.⁽¹⁴⁾ Οἱ ἀξιοκρατικές ἀντιλήψεις τοῦ Κάλβου τὸν ὥθοῦν νὰ ὑμνήσῃ τὸ Μάρκο Μπότσαρη, ποῦ, ὡς γνωστόν, ἔσχισε τὰ ψεύτικα διπλώματα τῆς Λογοκρατίας, καλώντας τοὺς ἄξιους νὰ τὰ πάρουν μὲ τὸ σπαθί τους. Γιὰ τὸν ὑπερήφανο Κάλβο, μόνο ὁ πόλεμος ὁδηγεῖ στὴ Δικαιοσύνη⁽¹⁵⁾ καὶ μόνο στὸν πόλεμο δείχνεται ἡ ἀρετὴ. Σὰν Ἕλληνας ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ ζωὴ καὶ θρηνεῖ τὸν «Καστάλιον Κύκνον», τὸν δεδλωμένο ἐχθρὸ τῆς Λογοκρατίας, τὸ Μπάϋρον, ποῦ ἐγκατέλειψε τὶς ψεύτικες δόξες τῆς δυτικῆς ψευδοαριστοκρατίας, γιὰ νὰ περιβληθῇ τὰ ρόδα τῆς Ὑγείας ἀπὸ τὶς Ἑλικώνες Μοῦσες.

Ὅπως καὶ προηγουμένως εἶπαμε, ὁ Κάλβος ἐβλεπε τὴν ἐθνεγεργασία σὰν προϊόν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος, καὶ ὡς ἐκ τούτου περιέμενε τὴν ἑλλη-

νικὴ νίκη, ποῦ θὰ δημιουργοῦσε τὴν ἀπελευθέρη Ἑλλάδα, τὸ λίκνο τῆς Ἀλήθειας, τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Ἀρετῆς. Οἱ ἰδεαλιστικές ἀντιλήψεις του ὡδηγοῦσαν στὴ δημιουργία τῆς ἐναρχῆς πολιτείας,⁽¹⁶⁾ κατὰ τὰ ἀρχαιοελληνικά πρότυπα, ὅπου θὰ ἐβασίλευαν οἱ ἰδέες καὶ οἱ ἀξίες καὶ ὄχι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐξουσιαστικοῦ δογματισμοῦ, ἡ Λογοκρατία τῶν «προστατῶν».

Ἡ ἐξέλιξη τοῦ ἀγῶνα, ἡ προδοσία τοῦ '21 καὶ ἡ δημιουργία τοῦ κρατιδίου κατὰ τὰ ἐυρωπαϊκὰ πρότυπα ἀποκαρδίωσαν τὸν ὑμνητὴ τῆς Ἑλληνικότητος, ποῦ γεμᾶτος ὀργῇ ἐγραψε σὰν κύκνειο ἄσμα του τὶς «Εὐχές» καὶ ἐσίγησε. Μὲ τὴ σειρὰ αὐτῆς τῶν ὠδῶν ποὺ θὰ καυτηριάσῃ τὴ δολιότητα καὶ τὴν ἀνανδρία τῆς λογοκρατικῆς «Ἱερᾶς Συμμαχίας», θὰ ξεσκεπάσῃ τὶς ἐξουσιαστικὲς παγίδες, θὰ χλευάσῃ τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴ διαφθορά τῶν ντόπιων ὀργάνων τῆς Δύσεως καὶ θὰ ἐκφράσῃ τὴ χιλιοεπωμένη εὐχὴ ἀπ' ὅλους τοὺς φωτισμένους νεοέλληνες, νὰ βρῇ τὴν Ἑλλάδα μιὰ χειρότερη τυραννία, ποῦ θὰ γίνῃ ἀφορμὴ γιὰ τὴν ἐναρξη ἐνὸς νέου '21.

Μέσα στὸ τέλμα τῆς διαβρώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῆς προδοσίας καὶ

(14) «Ἐκεῖ τὸ ἰσιόλιον φύσημα
μ' ἔφερεν' οἱ ὀκτίνες
μ' ἔθρεψαν, μ' ἐθεράπευσαν
τῆς ὑπεργλυκυτάτης
Ἑλευθερίας».

«Ὁ Φιλόπατρις», 1'.

(15) «Εἰδέναι δὲ χρὴ τὸν πόλεμον ἐόντα ξυνόν, καὶ δίκην ἔρην, καὶ γινόμενα πάντα
κατ' ἔρην καὶ χρεῶν» (Ἡράκλειτος, ὁ Ἐφέσιος).

(16) «Μόνον βλέπω τὸν Ἥλιον
μένοντα εἰς πᾶν ἀέρα
τοὺς τριγύρω χωριεύοντας
οὐρανοὺς κυβερνᾷ
μὲ δίκαιον νόμον».

«Εἰς Ἀγαρηνοὺς», ε'.

τῆς προσβολῆς τοῦ ἐθνικοῦ ἐγωϊσμοῦ, σὰν κεραυνὸς βρόντησαν οἱ «Εὐχές» τοῦ Κάλβου, εὐχές πού ἀποτελοῦν σταθερὸ αἶτημα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ κόσμου ὁλόκληρου.

Μπροστὰ στὸ δίλημμα, ἦτα τῶν Ἑλλήνων ἢ Ἑλευθερία «ὕπο περιορισμόν», δηλαδή Λογοκρατία, ὁ Κάλβος θὰ βροντοφωνιάξῃ : «Καλύτερα δισσοκρησμένοι οἱ Ἕλληνες, παρὰ νᾶχωμεν προστάταις».

Τὸ πόσο δίκιο εἶχε, γίνεται φανερό, ἂν ἀναλογισθοῦμε, ὅτι ἡ ἐμφάνιση τοῦ «Ρωμαϊκού», πρὶν ἀπὸ 20 αἰῶνες, εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὴν κατάνιξη τοῦ ἀκμάζοντος ἀνὰ τὸν Κόσμο Ἑλληνικοῦ Πνεύματος, τὴν ἐκκρίζωσι τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ πῆς ἐλληνικῆς παροικίης καὶ τὴν κατάντησι τῶν παγκόσμιων πρωτοποριακῶν Ἑλλήνων, σ' ὅλους τοὺς τομεῖς, στὴν κατηγορίαν τῶν σημερινῶν ἀνειδίκευτων ἐργατῶν τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν.

Ὁ διορατικὸς νοῦς τοῦ Κάλβου, πού ἐζήσῃ ἄλλωστε ἀπὸ κοντὰ τῇ διπλωματίᾳ τῆς Δύσεως, ἦταν σὲ θέσι νὰ ἀντιληφθῇ, ὅτι ἡ «βοήθεια» τῆς Δύσεως μεταφράζεται σὲ ἐξαγορά τῆς Ἑλλάδας. Ὁ ποιητής, πού δὲν κάνει διάκριση τυράννων, θὰ προσκαλέσῃ γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά τοὺς Ἕλληνες στὸν «ὕπερ πάντων» πόλεμο, μὲ τὴν ὑποθήκη νὰ στηριχθοῦν στίς δικές τους δυνάμεις καὶ νὰ παύσουν νὰ προσδοκοῦν τὴν ἐλευθερίαν ἀπὸ τοὺς ξένους :

«Τὸ εἶφος σφίγῃς», Ἕλληνες —
τὰ ὀμμάτια σας σηκώσατε —
Ἴδού — εἰς τοὺς οὐρανοὺς

προστάτης ὁ Θεὸς
μόνος σᾶς εἶναι».

Μονάχο τὸ ἔθνος, στηριγμένο
στὶς δικές του δυνάμεις, ὀφείλει νὰ
ἀνακτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, πολε-
μώντας γιὰ τὰ δίκαια :

«Καὶ ἂν ὁ Θεὸς καὶ τ' ἄρματα
μᾶς λείψωσι, καλύτερα
πάλιν νὰ χρεμετίσωσι
στὸν Κιθαιρῶνα τοῦρκων
ἄγρια φοράδες,

παῖρ... Αἶ, ὅσον εἶναι
τυφλὴ καὶ σκληροτέρα
ἡ τυραινίς, τοσοῦτον
ταχυτέρως ἀνοίγονται
σωτήριοι θύραι». (17)

Ἡ ἀδικία, ἡ ἀνανδρία καὶ ἡ βαρβαρότητα πού ἐπέδειξαν οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ «φιλέλληνες προστάτες» τῆς Δύσεως τοῦ δίνουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὑμνήσῃ, σὲ ἀντιπαράβολή, τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα, πού ἀποβλέπει σπὸ δίκαιο καὶ σπὸν ἐξανθρωπισμὸ τῆς οἰκουμένης. Ὁ Ἕλληνας ποιητής, πού πάντα παρὰ ταῦτα ἐλπίζει στὴν ἀφύπνιση τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εὐχεται τὴν μελλοντικὴ «νίκη» γιὰ τοὺς Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν προτέρων καθορίζει καὶ τὴν ποιότητά της. Ἡ ἐλληνίδα νίκη δὲν μπορεῖ νὰ μοιάζῃ μὲ ἐκείνη τῶν βαρβάρων ὀρθολογιστῶν. Ὀφείλει νὰ εἶναι ἐφάμιλλη τῶν ἄλλων, πού κατήγαγε ὁ Ἑλληνισμὸς κατὰ τὰ μεγάλα τοῦ χρόνιαι.

Ἡ Ἑλληνικότητα ἐπιβάλλει νὰ εἶναι οἱ Ἕλληνες ἐξανθρωπιστὲς καὶ οἱ νίκες τους νὰ ἀποβλέπουν στὴν

(17) «Εἰς τὰς Ἀθήνας τοῦρκοι! Πῦρ τὰ μέγα κρημνίσαι
νὰ μοιρασθοῦν οἱ Ἀλβανοὶ καὶ οἱ Γκέγκαι τὰς Μεγαίρας
καὶ λίθον ἐπὶ λίθου μὴ, Ἀγαρηνοί, ἀφῆστε...
Νῦν ἐθνικὴ καὶ ἐκ τῆς νυκτὸς τὸ ἄσπρον τῆς ἡμέρας».
(Ἀπόσπασμα ἀπὸ ποίημα τοῦ Π. Σ. Συνοδινού)

κατίσχυση τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς ὕλης καὶ ὄχι στὴ σφαγὴ καὶ στὴν ἐξαφάνιση τῶν ἐθνῶν. (18)

Ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος, ὁ Κάλβος βλέπει τὰ πάντα μὲ τοὺς φακοὺς τοῦ ὀρχαιοελληνικοῦ πνεύματος καί, βασιζόμενος στὸ τρίπτυχο τῆς Ἑλληνικότητος, στίς παιμπάλαιες καὶ φυσικὲς ιδέες τῆς Ἑλευθερίας, Δικαιοσύνης καὶ Ἀλήθειας, δημιουργεῖ τὸ δικό του ἰδεαλιστικὸ οἰκοδόμημα μὲ μιὰ σειρά νέων ὁρίων, ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν ἴδια πάντοτε πηγὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος.

Τὴν ἐποχὴ ποὺ οἱ διανοούμενοι δασκαλοὶ τῆς Λογοκρατίας ἀγωνίζονταν νὰ φτιάξουν τὸ «Ρωμαϊκόν», ὁ Ξενητεμένος ἀπὸ παιδί ποιητής, «ἐνδον σκάπτοντας» ἀνακάλυψε τὴ σταθερότητα τῶν αἰώνιων ιδεῶν καὶ ἀξιών, πάνω στίς ὁποῖες καὶ στηρίξε τὸ ἰδεολογικὸ του οἰκοδόμημα. Μὲ πίστη στὸ αἰώνιο πνεῦμα τῆς Ἑλλάδας, μὲ πάθος γιὰ τὴν ἑλληνικὴ μυθολογία καὶ θάμβος γιὰ τὴν ἑλληνικὴ φύση, βρῆκε τὴν ἀδιατάρακτὴ ἐνότητα τῶν Νεοελλήνων μὲ τοὺς πρόγονους τους.

Στὴ Ζάκυνθο καὶ στὰ ἄλλα νησιά

ἐξακολουθοῦσε σχεδὸν ἀπαράλλακτα ὁ ἴδιος τρόπος ζωῆς, διατηροῦσαν τὴν ἰσχύ τους οἱ ἴδιες συνήθειες καὶ ἐπικρατοῦσαν οἱ ἴδιες σχεδὸν παραδόσεις.

«Καὶ σήμερον τὰ δένδρα
καὶ τὰς πηγὰς σεβάζονται
δροσεράς οἱ ποιμένες»
αὐτοῦ πλανῶνται ἀκόμα
αἱ Νηρηίδες. (19)

Ὁ Ἑλληνολάτρης ποιητὴς γνωρίζει τὴ δύναμη καὶ τὴν ἀντοχὴ στὸ χρόνο τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος καὶ διαθέτοντας μεγάλῃν πλαστικὴ ἱκανότητα παράγει τίς νέες ἰδεολογικὲς, πνευματικὲς καὶ ἠθικὲς ποιότητες, τίς ἱκανὲς νὰ καλύψουν τίς ἑλληνικὲς ἀνάγκες, νὰ δημιουργήσουν καὶ πλεονίσματα.

Ὁ Κάλβος σὰν ποιητὴς καὶ σὰν δάσκαλος τοῦ γένους ἀποτελεῖ κορυφαία προσωπικότητα τῆς νεώτερης Ἑλλάδας καὶ εἶναι κάτοπτρον, πάνω στὸ ὁποῖο πέφτουν οἱ ἀκτίνες τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, τοῦ ἑλληνικοῦ φωτός, γιὰ νὰ ἀντανάκλασουν αὐθεντικὰ τὴν ἰσὴ μᾶς.

(18) «Ὡ Νίκη, διὰ τοὺς Ἕλληνας
στεφάνους πλέξε' ἄλλ' ὄχι
σὺν ἐκείνους, ποὺ χαρίζεις
εἰς βασιλέα κενόδοξον,
αἵματοπότην».
«Εἰς Νίκην», κγ'.

(19) Ὁ χριστιανισμὸς, λέγει ὁ Μ. NILSSON, εὐκόλως ἐσάρωσε τοὺς μεγάλους θεοὺς, ἀλλ' οἱ μικρότεροι δαίμονες τῆς λαϊκῆς πίστεως ἀντεστάθησαν μὲ πείσμα, διότι ἦσαν κατὰ τὸ ζωντανόν. Ὁ Ἕλλην χωρικός πιστεύει ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς τὰς «νύμφας» μόνον ἐπὶ ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς ὀνομάζει μὲ τὸ ὄνομα τῶν Νηρηίδων (= Νεραίδες). Ἐνίοτε λέγονται Γαλλοῦδες (ἐκ τῆς ἀρχ. Γαλλοῦς). Καποικοῦν παιντοῦ, ὄχι μόνον εἰς τὰ μερά, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ βουνά, τὰ ἀπήλας, τίς ρεματιές καὶ τὰ λιβάδια. «Εἶναι καλύπτει πλάση ἀπὸ μᾶς», λέγει ὁ λαός. (Γ. Α. Μέγας, «Ἑλληνικαὶ ἐορπαὶ καὶ ἔθιμα τῆς λαϊκῆς λατρείας», σελίς 12).

Ὁ «Δαυλός» καί οἱ Ἑβραῖοι...

Ἀπὸ τὸν κ. Θεοφάνη Σπ. Βῶκο (Κολοκοτρώνη 25, Ἀθήνα, τηλ. 3236056 καὶ 9736498) πήραμε ταχυδρομικὰ τὸ ἀκόλουθο κείμενο :

«Στὸ θέμα τῆς χαμένης μας ἑλληνικότητας εἴμεθα σύμφωνοι καὶ δὲν ἔχω κανένα ἐνδοιασμό νὰ συμβάλω ὅπως καὶ ὅπου μπορῶ γιὰ τὴν διερεύνηση καὶ τὴν προβολὴ αὐτοῦ τοῦ θέματος.

»Ἀναμφίβολα εἴμεθα Ἕλληνες μόνο κατ' ὄνομα, χωρὶς ἑλληνικότητα, τῆς ὁποίας κύρια γνωρίσματα εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Ὁραίου καὶ ἡ ἀναζήτησις τῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς Ἀρετῆς. Μιὰ ματιὰ στὸν περίγυρο πὺν ζοῦμε μᾶς ἀπο καλύπτει πὺς στὸν τόπο μας, σήμερα, ὁμορφιὰ καὶ ἀλήθεια εἶναι σπάνια πράγματα, ἂν δὲν λείπουν ἐντελῶς. Στὸ χώρο τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τὸ κλασσικὸ στοιχεῖο ἔχει πνιγεῖ στὰ ἀκαλαίσθητα σοιμεντένια μεγαθήρια. Γιὰ τὰ ἄτομα, ἀλήθεια δὲν εἶναι ἡ συμφωνία τῆς νοήσεως μὲ τὰ πράγματα, ἀλλὰ ἡ ὑποκειμενικὴ ἀντίληψίς τῆς ἀπὸ τὸν καθένα. Πρόκειται δηλαδὴ ἐδῶ περὶ τῆς λογοκρατίας, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ ἐπανειλημμένα καὶ διεξοδικὰ ὁ «ΔΑΤΛΟΣ». Τὸ ὅτι μιλοῦμε τὴν ἴδια γλῶσσα, στὴν ἐξέλιξί τῆς δέβαια διὰ μέσου τῶν αἰώνων, μὲ τοὺς Ἀρχαίους καὶ κατοικοῦμε στὸν ἴδιο τόπο πὺν πατοῦσαν κ' ἐκεῖνοι, εἶναι ἐπιχειρήματα ἀσθενῆ. Γαλλικὰ μιλοῦν καὶ οἱ Σενεγαλέζοι, χωρὶς νὰ εἶναι Γάλλοι, Ἀγγλικὰ δέ οἱ Καναδοὶ καὶ οἱ Ἰνδοί, χωρὶς νὰ εἶναι Ἀγγλοι. Ἄν μιλήσει κανεὶς γιὰ ἀνθρωπισμὸ καὶ ἔρευνα τοῦ Πρέποντος, δυὸ ἄλλα γνωρίσματα ἑλληνικότητας, θὰ ἀπογοητευθεῖ κ' ἐδῶ θαθεῖα. Διότι οὔτε ἀνθρωπισμὸς γίνεται αἰσθητὸς (καὶ παραπέτω γιαυτὴν τὴν ἔλλειψη στὸ χρονογράφημα τῆς κ. Ε. στὴν «Καθημερινή» τῆς 11.2.82 — μιὰ ἀκόμη ἀπόδειξις στὶς χίλιες πὺν ὑπάρχουν), ἐνῶ πρέπον θεωρεῖται πὸ προσωπικὸ συμφέρον τοῦ καθενός. Μιὰ συζήτηση περὶ τῆς ἀνάγκης νὰ ἀποχτήσουν οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες τὴν χαμένην τους ἑλληνικότητα, θὰ ἀντιμετωπισθεῖ τὸ ἴδιο, ἀρνητικὰ, ἀπὸ μορφωμένους καὶ ἀμόρφωτους συμπατριῶτες μας. Οἱ μὲν πρῶτοι θὰ ἀπαντήσουν ὅτι, στὴ σημερινὴ ἐποχὴ τοῦ διεθνισμοῦ, οἱ φυλετικὲς ἰδιαιτερότητες εἶναι ἄνευ σημασίας, οἱ δὲ «ἀσπουδαχοὶ» δὲν θὰ καταλάβουν ἂν τὸ θέμα καὶ θὰ εἰρανευτοῦν τὴν ἰδέα. Παντοῦ ὅπου στρέψεις τὸ βλέμμα, ἡ ἀπουσία τῆς Ἑλλάδας, ὡς Ἑλλάδας, θὰ σὲ πληγώσει... Ἄν λοιπὸν ὅσοι πασχίζουν γιὰ τὴν ἐπαναστάτησιν τῆς ἑλληνικότητάς μας δὲν ἀπογοητευθοῦν καὶ δὲν φθάσουν στὸ σημεῖο τοῦ ἀείμνηστου Περικλῆ Γιαννόπουλου, τότε αὐτὸ θὰ εἶναι κάποια ἀπόδειξις ὅτι ὑπάρχει κάποια σπίθα μέσα στὴ στάχτη τοῦ γενικοῦ ἀφελληνισμοῦ, ἡ ὁποία ἀξίζει νὰ ζωογονηθεῖ. Αὐτό, βλέπω, ἐπιδιώκει ὁ «ΔΑΤΛΟΣ».

»Παντοῦ, καὶ στὸν χώρο τῶν διανοουμένων καὶ καλλιτεχνῶν, ἀδιαφορία γιὰ τὸν Ἑλληνισμὸ καί, ἀντίθετα, κινήσεις ὑπὲρ τοῦ Βυζαντινισμοῦ. Εἶναι γνωστὴ μιὰ τέτοια κίνησις μὲ τὸ ὄνομα «Ρωμιοσύνη» πὺν περιλαμβάνει ἀρχετοὺς ἀνθρώπους τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Τεχνῶν καὶ τῆς ὁποίας ἀρχηγὸς φέρεται ὁ συνθέτης Μάνος Χατζηδάκης.

»Θὰ πρέπει ἀκόμα στὴν ἐπισκόπησή μας αὐτὴ ν' ἀναφέραμε, πὺς ὁ ὑπο-

φαινόμενος, στὴν ἐπιθυμία του νὰ συμβάλει σὲ μιὰ «Στροφή πρὸς τὶς Ρίζες», στρόφη πού δὲν θὰ εἶχε τὴν ἔννοια τῆς νεκραναστάσεως τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῶν ἀρχαίων συνηθειῶν ζωῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλ' ἀπλῶς, τῆς διαμορφώσεως «ἐλληνικῆς σκέψης», ἐξέδωσε πρὸ τριετίας πόνημα μὲ τὸν ὑπότιτλο «Γιὰ τὴν ἀποδυζαντινοποίηση καὶ τὸν ἐξελληνισμό τῆς Ρωμοσύνης». (Ἡ ἐργασία αὕτη συνάντησε ἀπόλυτη ἀδιαφορία).

»Ἡ θέση μου γιὰ τὴν ἀπόχτηση ἐλληνικῆς σκέψης ἔχει ἀφετηρία τὴν ὀντολογικὴ ἀρχή, κατὰ τὴν ὁποία «εἵμαστε ὅ,τι σκεπτόμεθα» Ἡ σκέψη εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος καὶ διαμορφώνεται ἀπὸ τὶς κληρονομικὲς καταβολές καὶ τὸ περιβάλλον. Ἄν διαμορφώσαμε ἓνα ἐλληνικὸ πνευματικὸ περιβάλλον, ἐντρύφοντας στὴν ἀρχαιοελληνικὴ γραμματιολογία καὶ τέχνη, θὰ ἐμπνευστοῦμε ἀπὸ τὸ περιβάλλον αὐτὸ καὶ θὰ ἐνισχύσαμε τὴν ἐλληνικότητά μας — ὅσοι διατηροῦν ἀκόμα ἓνα βαθμὸ τῆς — διαμορφώνοντας «ἐλληνικὴ σκέψη». Σκέψη πού νὰ στρέφεται πρὸς τὸ Ὡραῖο καὶ τὸ Ἀληθινὸ, πρὸς τὴν Ἀρετὴ καὶ τὸν Ἄνθρωπο.

»Καὶ τώρα, ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν διαφορετικῶν μας ἀντιλήψεων μὲ τὸν «ΔΑΤΛΟ», ἀναφορικὰ μὲ τὸν χειρισμὸ καὶ τὴν πολιτικὴ τῆς Κίνησης γιὰ τὴν ἐπανάκτηση τῆς χαμένης μας Ἑλληνικότητος — ἂν μπορούμε νὰ ὀνομάσουμε ἔτσι αὐτὴν τὴν κίνηση — ἔχω νὰ διευκρινήσω τὰ ἀκόλουθα :

»Τὸ ὅτι γιὰ νὰ συνειδητοποιήσουμε μιὰ ἰδέα, μιὰ ἔννοια πρέπει νὰ τὴν φέρωμε σὲ ἀντιπαράθεση ἢ σύγκρουση μὲ μιὰ ἀντίθετὴ τῆς ἰδέας ἢ ἔννοια, εἶναι γνωστὸ καὶ ἀναντίρρητο. Ἀλλὰ δὲν δέχομαι ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸ τῆς προβολῆς τοῦ ἐλληνισμοῦ πρέπει νὰ θεωρήσουμε τὸν ἐβραϊσμό ὡς ἀντίθεσὴ του, νὰ τὸν ὑποτιμήσουμε καὶ νὰ τὸν καταπολεμήσουμε μὲ τὴν πρόφαση ὅτι εἶναι ὁ ἀντίποδός μας, ἄρα ὁ ἐχθρὸς μας, ὅπως θέλουν μερικοί. Διότι δὲν μπορῶ νὰ παραδεχθῶ ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἀγωνίστηκαν καὶ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν καταστροφή τοῦ ἐλληνισμοῦ. Τὸ κάθε ἄτομο καὶ ὁ κάθε λαὸς φροντίζει καὶ μάχεται νὰ ἐπιβληθεῖ πάνω στοὺς ἄλλους, τὸ ἴδιο κάνουμε κι' ἐμεῖς. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ τὸν θεωρήσουμε ἐχθρὸ μας ἀφοῦ κάνει ὅ,τι κι' ἐμεῖς καὶ ὁ κάθε λαός. Ἄν σὲ κάποια ἐποχὴ καὶ στιγμὴ τῆς ἱστορίας τοὺς ἐβλάψαμε — στὸν καιρὸ τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου — καὶ κατόπιν μᾶς ἐβλάψαν, αὐτὸ δὲν εἶναι λόγος νὰ διατηροῦμε ἔχθρα καὶ νὰ ἀποδίδουμε κάθε συμφορὰ μας στοὺς Ἑβραῖους. Τὸ ὅτι οἱ Ἑβραῖοι στὸ χῶρο τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ συμπεριφέρεσθαι εἶναι κατ' ἐξοχὴν λογοκράτες ἐνῶ ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες εἴμεθα κατ' ἐξοχὴν ὀρθολογιστές, εἶναι σωστὸ. Ὅμως, ὁ πρῶτος διατυπώσας τὸ δόγμα τῆς λογοκρατίας μὲ τὴν περίφημὴ ρῆσιν τοῦ «χρημάτων πάντων μέτρον ἄνθρωπος» εἶναι ὁ Πρωταγόρας, ἐνῶ ὁ Γοργίας ἐφήρμοσε αὐτὴν τὴν ρῆσιν στὴ διδασκαλία του, διδάσκοντας ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ μὲ τὴν τέχνη τοῦ λόγου νὰ κάνει ἐπ' ἡσσω κρείττω». Συνελπὼς, δὲν βλέπω γιὰ ποῖο λόγο θὰ πρέπει νὰ χρεώσουμε τοὺς Ἑβραῖους γιὰ κάτι πού αὐτοὶ μὲν ἀποδέχθησαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἱστορίας τους, δηλαδὴ τὴν ἀλήθεια τῶν ἀνθρώπων κύρους (εἶπε ὁ τάδε «προφήτης», ἄρα νὰ τὸ ἐφαρμόσουμε ὡς ἀναντίρρητα σωστὸ, ἐπεὶδὴ ὁ προφήτης σὰν προφήτης πού εἶναι γνωρίζει τὸ πρέπον), τῇ στιγμῇ πού μὲ τὸν Πρωταγόρα καὶ τὸν Γοργία ἰσχυρίζεσθε ὅτι ὁ κάθε ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ κρίνει καὶ νὰ ζυγίζει ὅλα τὰ πράγματα καὶ τὶς καταστάσεις μὲ τὴν ζυγαριὰ του καὶ νὰ μετράει μὲ τὸ προσωπικὸ του μέτρο. Νομίζω πὼς δὲν μπορούμε νὰ διαγράψαμε τὸν Πρωταγόρα, πού χαίρει μεγάλης ἐκτιμήσεως στὸν κόσμον τῶν Διανοουμένων.

»Τὴν ἀντίθεση λοιπὸν ποὺ χρειάζεται γιὰ νὰ συνειδητοποιήσῃμας τὴ θέσιν μας ὅτι εἴμαστε ὀρθολογιστές, ὅτι ἀναζητοῦμε τὴν ἀλήθεια ποὺ ἀνταποκρίνεται στὰ πράγματα καὶ δὲν δεχόμαστε τὴν ἀλήθεια τοῦ κάθε ἀνθρώπου, δυνατοῦ ἢ κύρους ποὺ θέλει νὰ τὴν ἐπιβάλλει καὶ σὰν δική μας ἀλήθεια, μπορούμε νὰ τὴν βροῦμε στὸν δικό μας χώρο, στὸν ἑλληνικό, σὲς διδασχὲς τῶν σοφιστῶν, ὅπως λέμε πρὸ πάντων.

»Κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶναι προτιμώτερο νὰ δηλώσῃμας μὲ εὐθύτητα — ποὺ συγκαταλέγεται κι' αὐτὴ σὲς ἑλληνικὲς ἀρετὲς — ὅτι αἰσθανόμαστε ὑπερβολικὰ ἐμποτισμένοι ἀπὸ τὸ ἑβραϊκὸ πνεῦμα καί, γιὰ νὰ ἐξελληνιστοῦμε θὰ πρέπει νὰ ἀποβάλλῃμας ὀρισμένα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτά (ξενοφοβία, ἀντίληψη ὅτι εἴμαστε ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς τῆς Μοίρας — κατὰ ἡπηρεασμὸ ἀπὸ τὴν ἀντίληψη τῶν Ἑβραίων ὅτι εἶναι ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ — ἄκριτο φανατισμὸ, ἀκρατὴ σεμνοτυφία κ.ἄ). παρὰ νὰ κατηγοροῦμε τοὺς Ἑβραίους ὡς ἐπιδιώκοντας τὸν ἀφανισμό μας καὶ ὡς ὑπαίτιους τοῦ σήμερον κατώτερον πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου μας.

»Τὰ τοῦ Καίσαρος λοιπὸν τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τῶν Ἑβραίων στοὺς Ἑβραίους.

»Οἱ Ἑβραῖοι ἐστάθησαν κατὰ τὸν ροῦν τῆς Ἱστορίας συνεργάτες μας στὴν δημιουργία τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ποὺ εἶναι τὸ θεμέλιο τοῦ σημερινοῦ πνευματικοῦ χώρου ποὺ λέγεται ΔΤΣΙΣ, καὶ πρέπει νὰ μὴν ἀγνοοῦμε τὸ γεγονός αὐτό. Χριστιανικὴ κοιντοῦρα εἶναι ταυτόχρονα καὶ ἑβραϊκή, ἂν ληφθεῖ ὑπ' ὄψη ὅτι ὁ χριστιανισμὸς εἶναι αἵρεση - συμπλήρωση τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ».

ΣΧΟΛΙΟ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ» :

Εἶναι ὁλοφάνερο, ὅτι ὁ ἐπιστολογράφος μας ἔχει ἐντελῶς παρανοήσει καὶ τὴ θέσιν τοῦ «Δαυλοῦ» ἐναντὶ τῶν Ἑβραίων, ἀλλὰ καὶ τὴν οὐσία τῆς ἑλληνικότητος, τοῦ «ἑλληνοχριστιανισμοῦ», τῆς λογοκρατίας, τοῦ «ὀρθολογισμοῦ» κλπ., τουλάχιστον ὅπως συλλαμβάνει καὶ στοιχειοθετεῖ ἔως τώρα τὴς ἔννοιες αὐτές ὁ «Δαυλός» — καὶ συνεπῶς θὰ περὶττευσεν καὶ ἡ δημοσίευση τῆς ἐπιστολῆς του καὶ ἡ δική μας ἀπάντηση σ' αὐτήν. Γιὰ τὴν περίπτωσιν ὅμως ποὺ ὑπάρχουν, ἴσως, καὶ ἄλλων παρόμοιες παρανοήσεις, κρίνουμε σκόπιμο νὰ διευκρινήσουμε τὰ κάτωθι:

Π ρ ὦ τ ο ν, ὁ «Δαυλός» ἤδη ἀπὸ τὸ 1ο (25ο) τεῦχος του (βλ. τὸ ἄρθρον «Οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ ἀντισιωνισμὸς», σελ. 40—43) ἔχει ἀντιταχθῇ ρητὰ καὶ κατηγορηματικὰ πρὸς κάθε μορφὴ ἀντισιωνισμοῦ, γιὰτὶ ἀπλοῦστατα θεωρεῖ τὸ φαινόμενο αὐτὸ ὡς ἀπολύτως ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν ἑλληνικότητα καὶ ἀπολύτως ἀπαράδεκτον γιὰ τοὺς Ἕλληνες.

Δ ε ὑ τ ε ρ ο ν, ὁ «Δαυλός» καὶ οἱ συντάκτες του, σὲ ἄλλα δημοσιεύματά τους, δὲν ἔχουν γράφει ποτὲ ἔστω καὶ μίαν λέξιν ἐναντίον τῶν φυλετικὰ Ἑβραίων, ἐναντίον τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἰσραηλιτῶν καὶ ἐναντίον τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραήλ, διότι, ὁμοίως, κάποι τέτοιο, ὁ ρατσισμὸς — φασισμὸς, δηλαδὴ, θὰ ἀποτελοῦσε ὅχι ἀπλῶς νοστοροπία ἀπολύτως ξένη πρὸς τὴν ἑλληνικότητα, ἀλλὰ καὶ καθαρὴ ἄρνησὴ τῆς, κατάργησὴ τῆς, προδοσία τῆς.

Τρίτον, ὁ «Δαυλός» ἀσκεῖ δριμύτατη κριτικὴ ἐναντίον ὠρισμένων φιλοσοφικῶν τάσεων καὶ θρησκευτικοπολιτικῶν προϊόντων τῆς ἐβραϊκῆς σκέψεως, παλαιότερων, νεωτέρων καὶ συγχρόνων, διότι τὰ θεωρεῖ ὑπαίτια γιὰ πολλὰ δεινὰ τῆς ἀνθρωπότητος στὸ παρελθόν, στὸ παρὸν (καί, ἴσως, καὶ στὸ μέλλον) — μὲ πρῶτο καὶ τραγικώτερο θῦμα τους τὸ ἴδιο τὸ ἐβραϊκὸ Ἔθνος — δεινὰ, ποὺ τὰ αἰτία τους ἐρμηνεύουν σωστά καὶ πλεῖστοι Ἑβραῖοι, ὅλοι ὅσοι δὲν ἔχουν προσβληθῇ ἀπὸ τὴν ἐξουσιαστικὴ παράνοια.

Τέταρτον, ὁ ἐπιστολογράφος μας διατελεῖ προφανῶς σὲ πλήρη σύγχυση, ὅταν ἀποδίδῃ στὸ «Δαυλό», φανατισμό, ἐνῶ μὲ σφοδρότητα συνεχῶς ἐπικρίνουμε κάθε μορφὴ μαζικοῦ κινήματος καὶ φανατισμοῦ, θρησκευτικοῦ ἢ πολιτικοῦ, κάθε φασισμού· καθὼς καὶ ὅταν μᾶς ἀποδίδῃ τὴν ἀπισίαν ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι ὁ ἐκλεκτὸς τῆς Μοίρας, καθ' ὃν χρόνον σ' ὅλα σχεδὸν τὰ ἄρθρα μας ἐπαινελαμβάνομε στερεότυπα καὶ κουραστικά ὅτι ὁ ὅρος Ἑλληνες δὲν ἔχει φυλετικὸ, κοινωνικὸ, κρατικὸ ἢ ἐθνικιστικὸ περιεχόμενο, ὅτι ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶναι φυλὴ, κράτος, κοινωνία ἢ Ἔθνος, ἀλλ' οὔτε λαός, ἀλλὰ κάτι τελείως διαφορετικὸ — καὶ ἐνῶ μπορεῖ νὰ διαβάξῃ στὸ ἐξώφυλλο καὶ στὴν πρώτη σελίδα κάθε τεύχους τοῦ «Δαυλοῦ» τὸ μόνιμο «μῶττο» μας, τὸ ἀλεξανδρινό, «συγγενεῖς μὲν οἱ ἀγαθοί, ἀλλόφυλοι δὲ οἱ πονηροί», «μῶττο» ποὺ συμβολίζει αὐθεντικώτατα τὴν ξένη πρὸς κάθε ἐθνικισμὸ — διεθνισμὸ — ρατσισμὸ θέση μας.

Πέμπτον, ἀδυνατοῦμε νὰ καταλάβουμε τί νόημα δίνει ὁ ἐπιστολογράφος μας στὴν ἐλληνικότητα, πῶς τὴ συγχέει μὲ τὸν «Ἑλληνοχριστιανισμό», γιὰ τὴν συνάπτει μὲ τὸν «ὀρθολογισμό», καί, τέλος, τί φαντάζεται ὅτι σημαίνει ἡ ἰσχύς τοῦ Πρωταγόρα, ποὺ ἀναφέρει σὰν ἀπόδειξη ταυτότητας Ἑλληνικοῦ καὶ Ἑβραϊκοῦ Πνεύματος. Οἱ ἀναγνώστες μας μποροῦν εὐκόλως νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν πλάνη τοῦ κ. Θ. Βάγκου. Ἀνεξάρτητα, ὅτι τὸ «πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος» ἀποτελεῖ φιλοσοφικὸ πενταπόσταγμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀνθρωπισμοῦ, εἶναι ἀστεῖο νὰ ταυτίζωνται ὁ Ἑλληνικὸς Λόγος — ὁ ὅρος εἶναι καθιερωμένος παγκόσμιος — καὶ οἱ καθαρὰ ἐλληνικὲς ἀντιλήψεις περὶ ἀλήθειας, ἐλευθερίας, δικαιοσύνης, κάλλους, ἀρμονίας, μέτρου, διαλόγου, ἐλέγχου, ἀποδείξεως κλπ., μὲ φαινόμενα ἀπὸ τὴ φύση τους ἀπολύτως ξένα καὶ ἐξ ὀρισμοῦ ἀσυμβίβαστα, πρὸς αὐτές, ὅπως τὸ δόγμα, ὁ οἰκονομικισμός, ὁ ἀστοκασπιταλομαρξισμός, ἡ ἰσότητα, ἡ ἐξουσιαστικὴ λογοκρατία, ὁ συνωμοτισμός, ἡ ἐξουσιαστικὴ ἀναρχία καὶ τόσα ἄλλα. Καὶ ἐπὶ τέλους, ὁ «Δαυλός» δὲν πρωτοτυπεῖ καθόλου, ὅταν διαπιστώνῃ ἀντίθεση μεταξὺ ἐλληνικότητος καὶ ἐβραϊκότητος, δεδομένου ὅτι ἑκατοντάδες ἄλλοι πρὶν ἀπ' αὐτόν, καὶ μάλιστα τὰ πρὶν ἰσχυρά, φωτεινὰ καὶ ἐλεύθερα πνεύματα τῆς Ἐπιστήμης, τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Τέχνης τῆς νεώτερης ἐποχῆς, ἀπὸ τὸν Ρ. Λίβινγκστον μέχρι τὸν Ζ. Ρισπὲν καὶ ἀπὸ τὸν Φρ. Νίτσε καὶ τὸν Ρ. Βάγκνερ μέχρι τὸν Κάρλ Γιάσπερς καὶ τὸν Οὐλρίχ φὸν Βιλαμόβιτς — Μέλλεντορφ, ἐπείσημαναν, σὲ ἑκατοντάδες τόμους, πολὺ πρὶν ἔντονα καὶ συστηματικὰ ἀπὸ μᾶς τὴ βαθύτατη διαφορὰ οὐσίας μεταξὺ Ἑλληνικοῦ καὶ Ἑβραϊκοῦ Πνεύματος, καθὼς καὶ τὰ ἀρνητικὰ στοιχεῖα τοῦ δευτέρου ἢ τὶς ἀρνητικὰς ἐπιπτώσεις του στὴν συνείδηση καὶ τὴν πορεία τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐκ τούτου, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὰ παραπάνω, ὁ «Δαυλός» ὄχι μόνον εἶναι ἀπο-

λύτως ξένος πρὸς κάθε ἀντισωμνιστικὴ κίνηση, ὅχι μόνο κανένας ἀπὸ ὅλους τοὺς συντάκτες του καὶ κανένας ἀπ' ὅλο τὸν εὐρύτερο κύκλο τῶν φίλων του δὲν συμμετέχει σὲ καμμία ἀπ' αὐτές, ἀλλὰ καὶ δὲν δυσκολεύεται καθόλου νὰ δηλώσῃ ρητὰ, ὅτι θὰ ἀντιταχθῇ ἀνοιχτὰ καὶ μὲ ὅλες του τὶς δυνάμεις σὲ κάθε ἀντισωμνιστικὴ ἐνέργεια, καὶ θὰ τὸν βρῇ ἀντιμέτωπο κάθε ἀντισωμνιστικὴ δραστηριότητα. Καὶ τοῦτο, διότι, ὅπως ἔχουμε ἤδη ἐπισημάνει, ὁ ἀντισωμνισμὸς καὶ ὁ σωμνισμὸς ἀλληλοσυμπληρώνονται, ὁ ἕνας «θρέφει» τὸν ἄλλο.

Ἐ 6 δ ο μ ο, δείχνει πλήρη ἔλλειψη πνεύματος καὶ ἀγιάτρευτη στενοκεφαλιά ἢ ἐνόχληση ἀπὸ τὴν καθαρὰ πνευματικὴ προσπάθεια ποὺ κάνει ὁ «Δαυλός» στὸν στίβο διακινήσεως τῶν ἰδεῶν: Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ προσπάθεια μόνο σὲ γενικὸ καλὸ ὁδηγεῖ — σὲ καλὸ καὶ γιὰ τοὺς Ἑβραῖους — καὶ ποτὲ σὲ κακὸ. Μὲ τέτοια νοοτροπία, σίγουρα, τίποτε δὲν πιρόκειται νὰ πάῃ μπροστά.

Ὁ γ δ ο ο, ὅς ψάξουν ἀλλοῦ, ἐχθροὶ καὶ φίλοι, νὰ βροῦν σωμιστὲς ἢ ἀντισωμιστὲς. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ «Δαυλοῦ» εἶναι, προσπαθοῦν νὰ εἶναι, Ἕλληνες ἀπλῶς, τίποτε περισσότερο καὶ τίποτε λιγώτερο ἀπ' αὐτό. Ὅσοι παραινοῦν ἀπὸ ἀφέλεια, ὅς νοήσουν. Καὶ ὅσοι κανοῦνται «ἐκ τοῦ πονηροῦ», ἔ, λάθος πάρται χτυπᾶνε...

Δημήτρης Ι. Λάμπρου